

د اسلامي دين بښکري او فايدي

Pashto
پښتو

ليکوال
عبدالعزيز بن محمد السلیمان

ژباړن
لقمان حکيم حکمت

من محاسن الدين الإسلامي

المؤلف

عبدالعزیز بن محمد السلمان

المرجم

لقمان حکیم حکمت

PASHTO
بشټو

٢٠١٤ هـ المكتبة التعاوني للدعوة والإرشاد و توعية الجاليات بالربوة، ١٤٤١ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

عبدالبصير، لقمان حكيم

من محاسن الدين الإسلامي: اللغة البشتو . / لقمان حكيم عبدالبصير. - الرياض، ١٤٤١ هـ

١٢٤ ص، ١٤ سم x ٢١ سم

ردمك : ٤-٤٤-٨٢٤٩-٦٠٣-٩٧٨

١- الإسلام ٢- الإسلام والمجتمع أ. العنوان

ديوي ٢١٠ ١٤٤١/١٥٥٨

رقم الايداع: ١٤٤١/١٥٥٨

ردمك : ٤-٤٤-٨٢٤٩-٦٠٣-٩٧٨

أعد هذا الكتاب وصمّم من قبل مركز أصول، وجميع الصور المستخدمة في التصميم يملك المركز حقوقها، وإن مركز أصول يتيح لكل مسلم طباعة الكتاب ونشره بأي وسيلة، بشرط الالتزام بالإشارة إلى المصدر، وعدم التغيير في النص، وفي حالة الطباعة يوصي المركز بالالتزام بمعايره في جودة الطباعة.

+966 504 442 532

+966 11 445 4900

+966 11 497 0126

P.O.BOX 29465 Riyadh 11457

osoul@rabwah.com

www.osoulcenter.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لړلیک

۹	د ژباړن پېلیزه
۱۳	د لیکوال سریزه
۱۵	د اسلامي دین ښېګڼو یادونه
۲۱	دویم فصل
۳۱	دریم فصل
۴۵	څلورم فصل
۵۵	پنځم فصل
۵۹	شپږم فصل
۶۳	اوم فصل
۷۱	اتم فصل
۷۷	نهم فصل
۸۳	لسم فصل
۹۱	یولسم فصل
۹۷	دولسم فصل
۱۰۳	دیارلسم فصل
۱۱۱	په پای کې درته د یو عالم دین لنده خبره
۱۱۳	د لیکوال د ژوند سوانح

د ژباړن پليزه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَضِيَ الْإِسْلَامَ لِلْمُؤْمِنِينَ دِينًا، وَنَصَبَ الْأَدِلَّةَ عَلَى صِحَّتِهِ وَبَيَّنَّهَا تَبْيِينًا، وَجَعَلَ دِينَ يُسْرَ وَسَمَاحَةً فَقَالَ: ﴿هُوَ أَحَبُّكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ الَّذِي قِيلَ عَنْهُ: (مَا خَيْرَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ مَأْتَمًّا)، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ، وَبَعْدُ:

هغه اسلامي منهج او الهي دين چې محمد صلی الله علیه وسلم د الله رب العلمین له پلوه د تام بشریت د سعادت په منظور فاني دنیاګی ته راوړی دی، واقعا چې د صلاح او سهولت حقیقي دين دی، د رحمت او ښېګړې دين دی، د انسانیت په جامه کې د انسانانو دين او د ابدی سعادت ځانګړې لاره ده.

همدغه اسلامي دين دی چې الله رب العلمین پرې مونږ ټولو انسانانو ته د خپل ډېر رحم او مهربانۍ له مخې د تمسک او په دنیاوي چارو کې د تطبیق امر او د تنفیذ حکم کړی دی.

په دغه هکله الله رب العلمین فرمایي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُونُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ [سورت ال عمران: ۱۰۴]

ژباړه: ای مومنانو! د الله پاک څخه په حقه توګه وډار شئ او تاسو د اسلامي دين پرته به بل هېڅ دين مه مریئ.

او همدغه دين دی چې ورباندې ابراهيم عليه السلام ټولو بچو ته د پېروى امر کړی دی، الله رب العلمین له هغه څخه حکایه فرمایي:

﴿رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ

التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ [سورت بقره: ۱۲۸]

ژباړه: ای زموږ ربه مونږ ستا لپاره تل تابعداره وگرځوه او ځمونږ له اولادې څخه هم يوه ډله همېشه تابعداران او منونکي وگرځوه، مونږ ته مو مناسک راوښايه او توبه راباندې اوباسه ته توبه قبلونکي او نهايت زيات مهربان يې.

نو د اسلامي شريعت احکام گران او سترې کونکي نه دي بلکې اسان او د هر چا زير توان دي، الله رب العلمين د ديني اسانتياو په هکله فرمايي:

﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾ [سورت بقره: ۱۸۵]

ژباړه: الله پاک پر تاسو د اسلامي دين منلو کې اسانتياوې غواړي او درباندي سترې او تکليف نه غواړي.

اودا حقيقت دی چې د اسلامي شريعت احکام د دنيا په چارو کې تنفيذول اسان کار دی ځکه چې الله پاک د اسلامي دين په منلو کې د ټولو انسانانو د احوالو مراعات او خيال ساتلی دی، ټول واجب شوي احکام يې د هغوی لپاره رحمت گرځولی دی.

په روژه کې يې د مسافر په هکله د افطار حکم راستولی دی، څلور رکعتيز لمونځ يې ترې په دوه رکعتيز لمونځ د مکمل اجر او ثواب څخه ډک گرځولی دی.

ناجوړه اړوند يې د قران کریم په نصوصو کې گڼ شمېر سهولتونه او اسانتياوې په نښه کړي دي، ناجوړه يې د خپل توان په اندازه د لمونځ په ادا مکلف کړی دی.

له دې کبله خويې په ټولو انسانانو باندې په اسلامي دين کې غلو حرام او ناروا بللې ده ترڅو دغه زياتي کول د اسلامي دين د سماحت سره منافات ونه لري.

نبي کریم صلی الله عليه وسلم دغسې غلو کونکو او د شاق کارونو انجامولو اړوند فرمايي: «هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُونَ قَالَهَا ثَلَاثًا». [صحيح مسلم: ۲۶۷۰]

ژباړه: درې ځل يې وويل: په دين کې تشدد او سختي کونکي تباه او برباد شول.

خو دومره ده چې د اسلامي شريعت د سهولت معنا دا نه ده چې د هغه واجبات دي پرېښودل شي او يا دې د هغه په چارگاه او ممنوعه علاقه باندې تېرې وشي، بلکې هغه شخص چې په دغسې بې معنا او لا بنياده خبره باندې د جرم ارتکاب وکړي هغه ته اسلامي شريعت سنگينه سزا او روي ترڅو دغه ډول خلک بېرته د اسلامي شريعت په احکامو ملزم وگرځي.

نو دا کتاب چې شيخ عبدالعزيز بن محمد السلطان د دين په ښېکړو او گڼ شمېر گټو باندې باندې ليکلی دی، د ډېر قدر او احترام وړ ليکنه ده زه هم په دې خوبن شوم چې د خپلو پښتنو ورونو د سعادت او هدايت په خاطر يې له عربي څخه پښتو ته د ژباړلو زيار د ثواب او اجر په نيت په غاړه واخلم ترڅو له دې نعمت څخه يې برخې وروڼه د برخې خاوندان شي.

په کتاب کې مې د هر ذکر شوي ايت سورت او ايت شمېر ذکر کړی دی، او هر نبوی حديث مې هم الحمدلله خپل مصدر ته منسوب او د حديث شمېر مې هم ذکر کړی دی.

الله رب کائنات دې زما دا عمل د قيامت په ورځ د حسناتو په تله کې حساب کړي او الله دې پرې تمامو لوستونکو او د دين مينوالو ته په خير او سعادت او گټه تمام کړي.

د کتاب د نشر او اشاعت په برخه کې چې کومو ورونو معنوي او مادي زيار په غاړه اخستی دی رب دې ورله د قبر او دوزخ له عذاب څخه د نجات ستر لامل وگرځوي او الله دې د دوی سعي قبوله کړي.

امين ثم امين يا رب العلمين

لقمان حکيم حکمت

د ليکوال سریزه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي تَفَرَّدَ بِالْجَلَالِ، وَالْعِزَّةِ وَالْعِزَّةِ وَالْكَرْبَاءِ وَالْجَمَالِ، وَأَشْكُرُهُ شُكْرَ عَبْدٍ مُعْتَرِفٍ بِالتَّقْصِيرِ عَنْ شُكْرِ بَعْضِ مَا أَوْلِيَهُ مِنَ الْإِنْعَامِ وَالْإِفْضَالِ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا، وَبَعْدُ:

ما پخپل کتاب (موارد الضمان لدروس الزمان) په څنگ کې د اسلامي دين ځينې نښکنيې او گټې ذکر کړې وې، ځينو نېکانو ملگرو پسنده بوله چې ياد محاسن په ځانگړي توگه راغونډ شي، چاپ او بيا پر مسلمانانو باندې توزيع شي، شايد د دغه کتاب د چاپ په برکت هغه خلک چې الله پاک يې د هدايت او سمې لارې ته د ارشاد اراده کړي وي پرې هدايت ومومي.

له الله پاک څخه سوال کوو چې زمونږ دغه عمل يواځې د هغه د رضا په خاطر وگرځوي او ترڅنگ يې چاپ کونکي، خپرونکي، لوستونکي او اورېدونکي ته اجر او ثواب ورکړي.

الله بڼه اورېدونکي، نږدې او دعا قبلونکي دی.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

د اسلامي دين ښکښو يادونه

ای د الله بندگانو! الله پاک فرمائي او هغه تر هر چا رښتيا گوه دی:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ [سورت مائده: ۳]

ژباړه: همدا نن ورځ مې ستاسو لپاره ستاسو دين بشپړ کړ، خپله لورينه مې درباندي پوره کړه او په اسلام باندې ستاسو لپاره په ديني بڼه راضي يم.

دين يې د خپلې مرستې له مخې بشپړ او پرگړدو اديانو يې پورته کړ، د خپل بنده او استازي کومک يې وکړ او د شرک پېروکار يې په لويه کچه رسوا کړل، وروسته له دې چې مومنان بندگان يې له دين څخه رابندول او طمع توقع يې لرله چې بېرته به کفر ته وگرځي، خو چې کله يې د اسلام پياوړتيا او پر نورو اديانو بريمن وليد نو له د مسلمانانو له ارتداد څخه په پوره توگه نا امېده شول، برسېره پر دې به يې ترې خوف او ترس درلود، رب پروردگار په خپلو بندگانو باندې د هدايت او توفيق، د عزت او تايبید لورينه پوره کړه او زمونږ لپاره په اسلام باندې د دين په توگه راضي شو او د نورو اديانو ترمنځ يې زمونږ لپاره اسلام غوره کړ، د الله په وړاندې قابل قبول دين ايکې يواځې اسلام دی او بس، الله پاک فرمائي:

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِرِينَ﴾

[سورت ال عمران: ۸۵]

ژباړه: که څوک له اسلام پرته د بل دين پلټنه وکړي نو هېڅکله به ورڅخه قبول نه شي او په اخرت کې به له زيانمنو څخه وي.

ای د الله بندگانو! غير مسلم هونيارانو او د سليم عقل څښتنانو د اسلامي دين پر احکامو غور وکړ نو غاړه يې ورته کېښوده، د اسلام په حکمتونو کې يې سوچ وکړ نو مينه يې ورسره پېدا شوه، د اسلام حکيماڼه قانون او ضوابطو يې زړونه خپل کړ نو تعظيم يې ورله وکړ، ترڅو چې څوک روغ عقل، روښانه بصيرت او د مستقيم

فکر څښتن وي له اسلام سره يې د ښايسته محاسنو له کبله او له سترو فضيلتونو له کبله اړيکه ټينگه وي، اسلامي دين د توحيد داسې عقیده راوړې ده چې هم يې سليم عقل ايجابوي او هم پرې روغ طبيعت اقرار کوي، خلک دې ته دعوت کوي چې نړۍ يو برحق معبود لري او هېڅ برخه دار ورسره نشته، دغه معبود برحق داسې لومړی ذات دی چې لومړی دی اول نه لري او اخر دی فناء نه لري:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ [سورت شوری: ۱۱]

ژباړه: د الله د ذات په څېر هېڅ شی نشته او همدغه الله پاک اورېدونکی او لیدونکی دی.

الله پاک مطلقه اراده او پوره قدرت لري هغه محیط (گېره اچونکی) علم لري، په مخلوق باندې واجب دي چې سرونه ورته ټیټ کړي او سرغړونه يې ونه کړي، د الله د اوامرو په منلو او له نواهیو څخه يې په ځان ژغورلو د هغه د رضا سره سم اعمال ترسره کول د انسان واجب دي، د مخلوق په نفسونو او د دنیا په کنارو کې يې براهین او دلایل قايم کړي دي، پر استدلال او غور سوچ يې عقلونه هڅولي دي ترڅو د الله پېژندگلو او عظمت ته د دلیل پر بنسټ ورسیري او په سمه توگه يې حقوق ادا کړي، کله الله پاک ستا پام دې ته راوړي چې ناشونې ده ته خپل ځان دنیا کې شته کړې او نه له کوم موجد پرته شته کېدی شي، هغه فرمایي:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴾ [سورت طور: ۳۵]

ژباړه: ایا دوی له کوم پیدا کونکي پرته پیدا شوي دي او که نه دوی پخپله د ځانونو پیدا کونکي دي.

اما دا دعوه چې مخلوق ځان په خپله پیدا کړی دی داسې دعوه ده چې هېڅ چا يې دعوه نه ده کړې، او له پیدا کونکي بغېر د انسان شته کېدل داسې دعوه ده چې فطرت يې ابتداء نه مني، هېڅ ډول لږ يا ډېر جنګ جدل ته په کې اړتیا نشته.

کله چې دواړه فرضونه باطل دي نو له هغه حقیقت پرته نور څه پاتې نه شول چې قران کریم پرې غږېدلی دی، هغه دا چې هغه رب پروردگار چې ايکې يواځې دی، بي نيازه دی، نه له چا پیدا او نه ورڅخه څوک پیدا دی، نه يې څوک هم صفت او هم نامی نشته، هغه دا مخلوق پیدا کړی دی او بس.

او کله قران زمونږ نگاهونه اسمانونو او ځمکې ته اړوي چې ايا دا مخلوق پيدا کړي دي ځکه چې خپله خو يې ځان نه دی پيدا کړی لکه څنگه چې انسانانو خپل ځانونه نه دي پيدا کړي.

کله قران کریم زمونږ تر نظر وړاندې د اسمان پاڼه بېرته کړي چې پر ساحه يې وړانگين لمر، روښانه سپوږمۍ او ځلانده ستوري شته دي، الله پاک فرمايي:

﴿نَبَارِكُ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا﴾ [سورت فرقان: 61]

ژباړه: برکت والا دی هغه ذات چې پيدا کړي دي په طرف د اسمانونو کې د ستورو منزلونه او پيدا کړي يې دی په هغې کې وړانگين لمر او ځلانده سپوږمۍ بيا په بل ايت کې فرمايي:

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مُنَازِلًا لِئَلَعَلُّمُوا عَدَدَ السِّنِينَ

وَالْحِسَابِ﴾ [سورت يونس: 5]

ژباړه: الله هغه ذات دی چې لمريې وړانگين گرځولی دی او سپوږمۍ يې د تتې رڼا والا گرځولې ده او د هريو لپاره يې منزلونه ټاکلي دي، په دې خاطر چې تاسو پرې د کلونو حساب معلوم کړئ.

او فرمايي:

﴿فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾

[سورت انعام: 96]

ژباړه: الله د سبا (صبح) څېړونکی دی او شپه يې د آرام لپاره پيدا کړې ده، لمر او سپوږمۍ يې د حساب لپاره پيدا کړي دي، دا د زورور ذات اندازه ده چې په هر څه باندې پوهيږي.

او فرمايي:

﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ﴾ [سورت ق: 6]

ژباړه: ايا دوی اسمان ته نه گوري چې د دوی له بره مو څنگه جوړ کړی دی؟ او هېڅ ډول چاودونه نه لري.

او فرمايي:

﴿ **أُولَٰئِكَ يَنْظُرُونَ فِي مَلَكَوَاتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ** ﴾ [سورت اعراف: ۱۸۵]

ژباړه: ايا د وي نه گوري په بادشاهۍ د اسمانونو او ځمکو کې او نورو هر هغه شیان چې الله پاک پيدا کړي دي.

او فرمايي:

﴿ **الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَلُّوتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ** ﴿۲﴾ **ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرِّيْنًا يَنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ حَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ** ﴾ [سورت ملک: ۳-۴]

ژباړه: الله پاک هغه ذات دی چې اووه اسمانونه يې لاندې باندې پيدا کړي دي او ته به د رحمن ذات په پيدا کولو کې هېڅ راز نقصان ونه وينې * سترگې دې اخوا دپخوا واره نو ايا څه چاودونه به ووينې؟ بيا ورته بار بار سترگې وگرځوه همدغه سترگې به تا ته عاجزې راستنې شي او سترې به وي.

او کله قران کریم زمونږ نظرونه ځمکې او پر ځمکې بېلابېلو ولاړو ونو بوتو ته واړوي، الله پاک فرمايي:

﴿ **وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُتَجَوِّدٌ وَجَنَّتْ مِنْ أَعْنَبٍ وَزَرَعٌ وَنَجِيلٌ صَنَوَانٌ وَغَيْرُ صَنَوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَاءٍ وَجِدٍ وَنَفِضَلٍ بَعْضُهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ** ﴾ [سورت رعد: ۴]

ژباړه: او په ځمکه کې له يو بل سره په گاونډ کې توکړې دي او د انگورو او فصلونو او کجورو باغونه دي چې (صنوان) له بيخ څخه يې ډېرې څانگې راوتې دي او (غير صنوان) چې له بيخ نه يوه تنه وي، په يو ډول اوبو باندې خړوبېږي، خو په خوند او خوراک کې بيا مونږ ځينو ته په نورو ځينو بهتري ورکو.

د ځمکې په يوه تکړه به ته ووينې چې انگور او مرغونی به سره راټوکېدلي وي، پر يو ډول اوبو به خړوبېږي، هر بوتې يې په ځمکه کې جرړې لري او له ځمکې څخه د ځان مناسب غذا روي چې ياد بوتې پرې ژوندی وي، خو د مېوې په مهال بيا هر بوتې خپله خپله ميوه ورکوي چې له بلې څخه په خوند او مزه کې، په رنگ او بوی کې جلا وي.

همداراز نورې ونې بوتې چې د ځمکې پر يوې برخې ولاړې وي، خاوره يې يوه، اوبه يې يوې، ايا دا ډول خلقت د يو حکيم او قادر او مقتدر ذات په شتون دلالت نه کوي؟ (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً) په ډېر يقين سره چې په دې کې د الله د توحيد نښې نښانې دي.

او کله قران زمونږ نظرونه هغه اوبو ته اړوي چې له اسمان څخه راښکته کيږي او ژوند پرې ولاړ دی، که د الله خوښه وه نو ترورې تروشې به يې گرځولې وى، بيا به په کې هېڅ گټه نه وه.

کله الله پاک په قران کریم کې زمونږ توجه دې ته واړوي چې له هغه سره د نړۍ په تدبير او واک کې هېڅ څوک برخه دار نشته، الله فرمايي:

﴿ مَا أَخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلِيٍّ وَمَا كُنَّا مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ ﴾ [سورت مؤمنون: ۹۱]

ژباړه: الله پاک هېڅ څوک په زوی ولی نه دي نيولي او نه له هغه سره بل څوک معبود شته.

په بل ايت کې په خورا څرگند ډول او سترې معنا سره وايي:

﴿ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا ﴾ [سورت انبياء: ۲۲]

ژباړه: که په ځمکه يا اسمان کې له الله پرته بل برحق معبود وى نو خامخا د اسمان او ځمکې انتظام او تدبير له منځه تللى وى.

داسې نور ډېرى ايتونه چې په دې معنا غږيدلي دي.

د احسان له مخې الله د خپلو بندگانو لپاره د داسې عبادتونو تجويز ورکړى چې نفسونه پاک صفا کوي، اړيکي پياوړي او ترتيبوي، زړونه راتولوي او تزکيه يې کوي، د اسلام عبادتونه د مخکنو ټولو انبياء کرامو له دعوتونو سره سمون خوري، الله پاک فرمايي:

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴾ [سورت شوری: ۱۳]

ژباړه: له دين څخه الله پاک ستاسو لپاره هغه څه مقرر کړي دي چې وړاندې يې پرې نوح عليه السلام ته حکم کړی و، او هغه چې مونږ يې ابراهيم او موسی او عیسی عليهم السلام ته پرې پوخ حکم کړی و چې په دې دين باندې کلک او مضبوط شی، او ورپکې ډلې تېلې مه جوړئ، ځکه چې په مشرکانو د هغې احکامو منل ډېر گران تماميږي چې تاسو يې ورته دعوت کوئ، الله پاک غوره کوی د دين لپاره هغه څوک چې يې خوښه شي، او د دين منلو لپاره چې څوک د الله خوښ شي نو هدايت ورته کوي.

ای الله د ايمان په نور مو زړونه روښانه کړه، د شيطان او زمونږ د نفسونو له شر څخه راته پناه را کړه، ستا د فرمانبردارۍ توفيق او ستا د امر څخه د سرغړونې نه مو وژغوره، مونږ ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانگړي رحم بخش او درگزر وکړه ای ارحم الراحمين ذاته، ای الله په محمد صلی الله عليه وسلم او دهغه په ټولې کورنۍ او ملگرو يې رحم وکړه.

دويم فصل

ځېنو انصافدارو شنونکو په دې اعتراف کړې دی چې هر گټور علم ديني او که دنيوي او که سياسي وي خو اسلامي دين پرې له کوم شک او شېبې پرته ښکاره دلالت کوي، په اسلام کې داسې څه نشته چې عقل يې نه مني، بلکې په اسلام کې داسې څه دي چې سليم عقل يې په صدق او گټې او صلاح گواهي ورکوي، او امر يې د عدل او انصاف څخه ډک دي، هېڅ راز تېري او ظلم په کې شتون نه لري، په څه شي چې يې امر کړي دی نو سوچه خیر دی او چې له څه يې منعه فرمايلې ده سوچه شر دی او يا يې شر او فساد په خیر او گټې دروند دی، چې کله هم هونبنيار او عاقل انسان د اسلام په احکامو کې له سوچ او غور نه کار واخلي د هغه ايمان او اخلاص د محکمې په پرتله زيات او ټينگ شي، او که همدغه هونبنيار په هغه څه کې له غور نه کار واخلي چې اسلام ورته بلنه ورکوي ورته به په ډاگه شي چې اسلام غوره اخلاقو ته دعوت ورکوي، رښتيا، عدل، پاک دامنی، ښو اخلاقو او ښېکړې رويې، په وعدو وفاء کول، د امانت سپارتنل، له يتيم او مسکين سره ښه چلند کول، ميلمه او گاونډي پالل او په ښو اخلاقو ځان سمبالولو ته دعوت ورکوي.

له دنيا څخه په خپلې معياري اندازه دنيوي خوند څښل او په تقوا او محاسنو ځان سمبالولو ته بلنه ورکوي، له بدې رويې او فاحشه کارونو، گناه او تېري څخه منعه کوي، په هغه څه امر کوي چې ورپکې د مخلوق سعادت نغښتل شوی وي او له ټولو هغه څه منعه کوي چې ورپکې د بشریت لپاره گړدې بدبختيانې او زيانونه وي.

د اسلامي شريعت په لويو لويو محاسنو کې سوچ وکړه لکه لمونځ قائمول، زکات ورکول، د رمضان روژه نېول، حج کول.

که ته په لمونځ کې له غور نه کار واخلي نو به وپتيلې چې لمونځ يواځې د الله پاک او بنده ترمنځ غښتلي اړيکه ده نو ورپکې به د الله پاک لپاره زيات مخلص شي،

هغه ته مخامخ ودرېدل، د هغه په وړاندې د ادب او احترام خيال ساتل، په الله پاک باندې ثنا ويل او ورڅخه د اړتياو غوښتل، پايله دا شي چې د بادار تعظيم او بريا له شريك څخه د هغه پاکوالي په سمه توگه ادا شي او الله پاک راضي شي.

چې کله هم انسان د خپل رب مخې ته ودرېږي او په دې اعتراف شروع وکړي چې الله پاک له هر شي څخه لويي دی، هغه د دې حقدار دی چې لويي او بريايي بيان شي، (الله اکبر) بيا دغه انسان په الله پاک باندې دومره ثنا د عاجزی په هغه کیفیت ووايي چې څومره له الله سره مناسب دي او ورسره ښايي، بنده خپل عبادت د الله لپاره خاص کړي او ورڅخه په خپلو ټولو کړو وړو کې کومک او مرسته وغواړي، په ډېر عاجزانه انداز د الله پاک څخه د سمې صحيح لارې غوښتنه کوي، د هغو خلقو لاره ترې غواړي چې الله پاک ورباندې د توفيق او هدايت لورينه کړي وي، او د هغو خلکو له لارې ورڅخه پناه غواړي چې الله پرې خپل غضب کړی و، وروسته له دې چې له سمې صحيح لارې څخه بې کجروي غوره کړه سره له دې چې روغه لاره ورته تر هرڅه ښکاره او روښانه معلومه وه.

ترڅنگ يې د هغو خلکو له لارې او انجام څخه پناه غواړي چې گمراهان ول، د خپلو خواهشاتو او د شيطان په عبادت بوخت ول.

دغه مهال نو بيا نفس د الله پاک د عظمت او هيبت څخه ډک شي، سمدستي الله پاک ته د بدن په قدر وړ غړي سجده او خضوع وکړي.

خپل ذلت او بې چارگي د هغه چا پر وړاندې ښکاره کوي چې د اسمانونو او ځمکو کونجيانې يې په لاس کې دي، له ديني ناحيې نه د لمونځ له خوندونو څخه دا هم ده چې وړيکې د الله پاک په عظمت او کبريا اعتراف کول دي، لکه څنگه چې لمونځ کول په خپله عاجزي هم ده.

چې زړه کله هم په دغه معنا پوهه شي او نفس د الله پاک څخه له ويرې او هيبت نه ډک شي نو فوراً له محرماتو او ناروا څخه رابند شي.

او دا بيخي د تعجب خبره ځکه نه ده چې الله پاک د لمونځ اړوند فرمايي:

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ [سورت عنكبوت: ٤٥]

ژباړه: يقينا چې لمونځ له ښکاره بدۍ او نارواو څخه منع کوي.

همدا راز لمونځ له انسان سره په ديني او دنيوي کارونو کې فعال مرستندوی دی،
الله پاک فرمايي:

﴿وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ﴾ [سورت بقره: ۴۵]

ژباړه: په صبر او لمونځ کولو مرسته حاصله کړئ.

په ديني امورو کې د لمونځ ښېکړه دا ده چې کله هم سپری لمونځ وکړي او ځانگړی
خيال يې وساتي، نو د هر ښک کار لپاره يې رغبت لا پسې غښتلی شي، هر ډول
اطاعت ورته اسان شي، د نورو خلکو سره ښه رويه اختياروي، هر وخت د خپل
ځان سره محاسبه کوي او ورته په غټه پايमानه نفسي اطمئنان حاصل وي او د ثواب
او اجر امبدوار وي.

او په دنيوي کړو وړو کې د لمونځ مرسته دا ده چې انسان ته هر سخت کار اسان
وي، او په هر مصيبت او سختۍ کې تسلي بڼي او څوک چې ښه عمل وکړي الله
پاک يې اجر نه ضايع کوي، الله پاک بيا دغه انسان ته داسې بدله ورکوي چې
ورته تمام او شاق کارونه اسانه وي او ترڅنگ يې په مال او دولت کې برکت و
زيادت اچوي.

په جماعت سره لمونځ کولو باندې صله رحمي او منځنی تعارف حاصلېږي، مينه
او محبت او پريو بل ترحم زړوي، همدغه لمونځ دی چې د هر کشر او مشر ترمنځ
عزت او محبت شته کوي، يواځې دا نه بلکه په جماعت سره لمونځ ادا کول د لمونځ
کولو صحيح زده کړه او عملي تعليم هم دی.

زکات ته څېر شه چې الله پاک پر خپلو بندگانو واجب کړی دی، گن شمېر
ښېکړې او بلا ډېرې گټې لري چې له جملې څخه يې يوه گټه دا ده چې د خوار او
فقير طبقه خلکو ژوند او دهغوی ژوند مربوطه اړيکي برابرول دي، په زکات د
اړينو اړتياوې او د پور وړي پور له منځه ځي.

د زکات بله ښېکړه دا ده چې انسان د باوقاره خلکو په اخلاقو زبور کوي، ورکړه او
سڅا په کې پيدا کوي، د ناکاره او بوزديله بخیل خلکو له اخلاقو او عادتونو څخه

يې لرې کوي، په لږه صدقه او خيرات باندې د انسان زړه د دنيا له محبت څخه کنگالوي، په زکات سره مال او شتمني له پراډ دوکو او حسي او معنوي مکدراتونه پاکيږي، په زکات سره د الله پاک په لاره کې جهادونه او نور ټول د ژوند په رابطه د خیر ښېگړې کارونه تر سره کيدی شي چې پر مسلمان يې تر سره کول تر هر څه اړين دي، په زکات سره د فقيرانو فقر او فاقه له منځه ځي، زکات د ټولني دارو درمل دي، د زړونو يخوالی او پاکوالی دی او په زکات سره انسان د بخل او شح له رنځ څخه نجات مومي، الله پاک فرمايي:

﴿وَمَنْ يُوقَ شَحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [سورت حشر: ۹]

ژباړه: له شديد بخل نه چې څوک ځان بچ وساتي نو دغه خلک کامياب او بريالي دي. زکات بله گټه دا ده چې که بديان يې په صحيح معنا اوباسي نو د شدت پسند اشتراکي نظام اقتصادي ښې ريښې به وشکيږي، فضول خرچه شيعويت به له منځه ولاړ شي او که په سمه توگه ادا شي نو د ټولو اکانو ته به ايله بېله سکون ورپه برخه شي او د ټولو زيار به هغه اړخ ته متوجه شي چې رعيت او ټولني ته به خیر او گټه او پرسکون پراخه زندگي ورپه برخه شي.

شعر:

يَا فَاطِرَ الْخَلْقِ الْبَدِيعِ وَكَافِلًا *** أَرْزَأَقَ مَنْ هُوَ صَامِتٌ أَوْ سَائِلٌ
ای د مخلوق ناشنا پېدا کونکی او هغه چا ته رزق ورکونکی چې خاموش او یا د رزق غوښتونکی دي.

أَوْسَعَتْهُمْ جُودًا فَيَا مَنْ عِنْدَهُ *** رِزْقُ الْجَمِيعِ سَحَابٌ جُودِكَ هَاطِلٌ
تا ورته خپله سخا پراخه کړې ده، ای الله له تاسره د ټولو رزق دی او ستا د سخا ورپه تل څڅېدونکی ده.

يَا مُسَبِّحَ الْبُرِّ الْجَزِيلِ وَمُسَبِّلِ الْعَفْوِ *** الْعَظِيمِ عَظِيمُ فَضْلِكَ وَابِلٌ
ای د سترې ښکې او لويې عفوې رابنکته کونکيه، ستا غټې لورينې هر وخت مخ په ښکته راروانې دي.

يَا صَاحِبَ الْإِحْسَانِ يَا مُرْخَ لَنَا السِّرِّ *** الْجَمِيلَ عَمِيمٌ طُولِكَ طَائِلٌ
 اى د غټې لورينې خښتنه او ښايسته پردې اچونكى! ستا عامې لورينې بيخي
 ډېرې دي.

يَا عَالِمَ السِّرِّ الْخَفِيِّ وَمُنْجِرَ الْ... مِيعَادِ صِدْقٍ قَدْ حَكَاهُ الْفَاصِلُ
 اى په پټو رازونو خبره ذاته او رښتني وعدې پوره كونكى ربه ستا پرېكړه غزوه
 بدر رانقل كړې ده.

يَأْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى يَا صَادِقَ الْ... سَوْعِدِ الْوَيْ قَضَاءُ عَذْلِكَ عَادِلٌ
 اى پر عرش مستوي ذاته او په خپلو وعدو كې رښتینه وفاداره! ستا كړدې
 پرېكړې عادلانه دي.

عَظُمَتْ صِفَاتُكَ يَا عَظِيمُ فَجَلَّ أَنْ *** يَأْنِي الْمُسَبَّهُ ظَالِمًا وَيَسْأَلُ
 اى عظيم ذاته ستا ټول صفتونه لوى دي، ډېره د غټې گناه خبره ده چې مشبه ظالم
 دې له مخلوق سره تشبيه وركوي.

جَلَّتْ فَضَائِلُكَ الْعِظَامُ فَلَمْ يَحْدُ *** يُحْصَى الثَّنَاءُ عَلَيْكَ فِيهَا قَائِلٌ
 سترې لورينې دې تر هر څه لوي دي، تر دا مهال مو داسې هېڅ څوك ونه موند
 چې درباندي لائقه او پوره ثناء ووايي.

الذَّنْبُ أَنْتَ لَهُ بِمَنِّكَ غَافِرٌ *** مَا لَمْ يَكُنْ شِرْكَاً فَفَضْلُكَ حَاصِلٌ
 ته د خپلې لورينې له مخې گناه بخشش كوي ترڅو گناه شرك نه وي او ستا
 لورينې تر هر چا حاصلې دي.

يَعْصِيكَ جَمٌّ ثُمَّ تَصْفَحُ عَنْهُمْ *** وَلِثُوبَةِ الْعَاصِي بِجِلْمِكَ قَائِلٌ
 ډېرى خلك دې سرغړونې وكړي او ته بيا هم درگزر كوي! او د توبې پر قبولولو
 گناهكار انسان ستا په صبر او حلم اعتراف كوي.

رَبُّ يُرِي الْعَالَمِينَ بِيَرِّهِ *** وَتَوَالُهُ أَبَدًا إِلَيْهِمْ وَاصِلٌ
 ته داسې پالونكى يې چې گرد مخلوقات د خپل احسان له مخې پالې، او لا ورته
 خپل فضل مزيد هم وركوي.

تَعْصِيهِ وَهُوَ يُسَوِّقُ نَحْوَكَ دَائِمًا *** نِعْمًا وَعَنْ شُكْرِ لَهَا أَنْتَ غَافِلٌ
ته (انسان) يې له حکمونو سرغړونه کوي او هغه ستا پلو ته د تل لپاره خپل
نعمتونه راليري چې ته يې له شکر څخه ناخبره يې.

سَتَرَ الذُّنُوبَ وَرَادَ فِي بَدْلِ الْعَطَا *** مَا لَا تَكُونُ لِبَعْضِهِ تَسَاهُلٌ
په گناهونه يې پرده اچولې ده او په ورکړه کې بلا ډېر زیادت کوي چې ته د دغې
زیادت وړ هم نه يې.

مُتَفَضِّلٌ أَبَدًا وَأَنْتَ لِيُودِهِ *** تَنْسَى وَتَغْفُلُ هَلْ تَعِي يَا غَافِلٌ
د تل لپاره هغه پر تا لورینه کوي او ته د هغه لورینه بیا هم هېره وي، ای غافله
انسانه لا هم نه پوهېږي.

يَدْنُو وَتَبْعُدُ ثُمَّ أَنْتَ لِفَضْلِهِ *** بِقَبَائِحِ الْعِصْيَانِ مِنْكَ تُقَابِلُ
هغه درته نژدې کېږي او ته ورڅخه لرې کېږي او د لورینې بدله لا هم په بدترینو
گناهونو ورکوي.

وَإِذَا دَجَى لَيْلُ الخُطُوبِ وَأَظْلَمَتْ *** طُرُقُ السَّلَامَةِ بَلْ قَلَآكَ النَّازِلُ
او چې کله د مصیبتونو ډکه تورتمه شپه راشي او د خلاصون لارې ورکې او وتړل
شي او ستونزې دې وډاروي...

وَعَلِمْتَ أَنْ لَا مَنَجِي ثُمَّ تَلَاخَمْتَ *** سُبُلَ الخَلَاصِ وَخَابَ فِيهَا الْآمِلُ
او په دې هم پوهېږه چې د نجات ځای هم نشته او د خلاصون لارې هم غوښې
غوښې شوي دي او امېدوار هم په کې ذليله او خوار دی.

وَأَيَسَتْ مِنْ وَجْهِ النَّجَاةِ فَمَا لَهَا *** طُرُقٌ وَقَدْ عَظُمَ الْبِلَاءُ الْمُتَنَازِلُ
او بیا چې لا د خلاصون له لارو نا امېده هم شي او د نجات کوم سبب هم نه وي
او راغلی مصیبت مخ په غټېدو شي.

وَقَنْطَطَ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ وَلَمْ يَكُنْ *** سَبَبٌ وَلَا يَدْنُو لَهَا مُتَنَاوِلُ
د کمزوري يقين له مخې لا پسې نا امېده شي، نه د خلاصون کوم سبب پاتې وي
او نه ورته څوک نژدې کېدی شي.

يَأْتِيكَ مِنَ الطَّافِيهِ الْفَرَجُ الَّذِي *** لَمْ تَحْتَسِبْهُ وَأَنْتَ عَنْهُ غَافِلٌ

نابره درته د الله پاک له بارکبيني له مخې حل (وسعت) راشي چې هم په کې ستا نجات وي او هم ورڅخه څوک په بل څه بوخت کېدای شي.

فِي لَحْظَةٍ يَأْتِيكَ لُطْفٌ فَارِحٌ *** لَمْ تَحْتَسِبْهُ وَأَنْتَ عَنْهُ غَافِلٌ
درته به په يوه لحظه کې له داسې ځای څخه کولا ووالی راشي چې بيخي به پرې ستا گومان نه وي او ته به ترې ناخبره يې.

يَا مُوجِدُ الْأَشْيَاءِ مِنْ أَلْقَى إِلَى *** أَحَدٍ سِوَاكَ فَإِنَّ ذَلِكَ بَاقِلٌ
ای د گردو شيانو شته کونکی ربه! چې له تا پرته څوک ځان بل چا ته وسپاري نو هغه ډېر کم عقل دی.

يَا طَيِّبَ الْأَسْمَاءِ مَنْ يَقْضِدُ إِلَى *** أَبْوَابِ غَيْرِكَ فَهُوَ غَرٌّ جَاهِلٌ
ای د پاکو نومونو والا ربه! چې څوک ستا له دروازې پرته د بل چا پر دروازه خپل مرادونه غواړي نو ښکاره جاهل دی.

وَمَنْ اسْتَرَاحَ بِغَيْرِ ذِكْرِكَ أَوْ رَجَا *** مِنْ غَيْرِكُمْ فَضَلًا فَذَاكَ الْمَائِلُ
او چې ستا له ذکر پرته څوک بل څه کې راحت او سکون غواړي او يا له بل چا نه عزت غواړي نو دغه انسان ميلان کونکی دی.

وَمَنْ اسْتَظَّلَ بِغَيْرِ ظِلِّكَ رَاجِيًا *** أَحَدًا سِوَاكَ فَذَاكَ ظِلٌّ زَائِلٌ
او که څوک دې له سيورې څخه د بل چا په سيورې کې ځان سيوری کول غواړي نو دغه له منځه تلونکی سيوری دی.

وَمَنْ اسْتَعَاذَ إِذَا عَرَّتْهُ مُلِمَّةٌ *** بِجَلَالِكُمْ ذَا الرَّأْيِ رَأْيِي بَاسِلٌ
چې کله پر چا ستونزه راشي او ستا په دربار کې پر تا پناه ونيسي نو دا رايه ډېره دروسته او صحيح رايه ده.

وَالرَّأْيِي فِي عَكْسِ الَّذِي حَبَّرْتَهُ *** بِسَوَى جَنَابِكَ فَهُوَ رَأْيِي مَائِلٌ
تا د ښايسته کړي دين په مقابل کې هغه رايه چې ستا له اړخه نه وي نو کړه رايه ده
عَمَلٌ أُرِيدَ بِهِ سِوَاكَ فَإِنَّهُ *** عَمَلٌ يُرَدُّ عَلَى الَّذِي هُوَ عَامِلٌ
داسې نېک عمل چې ستا پرته پرې نور څوک موخه وي نو پر هغه چا بېرته رد دی چې څوک يې کوي.

لَوْ صَلَّى ذَاكَ وَصَامَ حَجَّ فَإِنَّ ذَا *** عَمَلٌ وَإِنْ زَعَمَ الْمُرَائِي بَاطِلٌ
 که څوک لمونځ، روژه او حج هم وکړي که څه هم ریا کار پرې د ښک عمل گومان
 لري خو عمل یې بې ثوابه دی.

وَإِذَا رَضِيَتْ فَكُلُّ شَيْءٍ هَيِّنٌ *** حَسْبِي رِضَاكَ فَكُلُّ شَيْءٍ زَائِلٌ
 چې تهکله راڅخه خوشحاله شي نو هر څه اسان دي، ستا رضا مې ځکه بس ده
 چې پاتې هرڅه له منځه تلونکي دي.

أَتَى الْمُنَى وَرِضَاكَ سُؤْيٌ فِي الدُّجَى *** وَإِذَا حَصَلَتْ فَكُلُّ شَيْءٍ حَاصِلٌ
 مرگ راته راځي او يواځې ستا رضا مې په تورتمونو کې سوال دی چې ته راته
 حاصل شي نو هر څه راته حاصل دي.

أَنَا عَبْدٌ سُوءٍ آيَقُ كُلُّ عَلَى *** مَعْبُودِهِ يَا بئْسَ مَا أَنَا فَاعِلٌ
 زه ډېر بدترین او له بادار څخه تختیدلی مری يم او پر خپل معبود بوج هم يم، های
 زه څومره بد کاره يم!!

وَلَقَدْ آتَى الْعَبْدَ الْمَسِيئُ مَيِّمًا *** مَوْلَاهُ أَوْزَارُ الْكَبَائِرِ حَامِلٌ
 په ډېر يقين سره گناهکار بنده راځي او خپل گناهونه يې بار کړي دي او خپل
 بادار يې مقصود دی (ورته روان دی)

قَدْ أَتَقَلَّتْ ظَهْرِي الذُّنُوبُ وَسَوَدَتْ *** صُحْفِي الْعُيُوبُ وَسِتْرُ عَفْوِكَ شَامِلٌ
 زما گناهونو مې شاه نور درنه کړه او مخ يې هم راته تور کړ، خوزه دا دی اوس
 هم له رب نه غوښتونکی يم چې...

مَا لِي سِوَاكَ وَ لَسْتُ أَرْجُوا غَافِرًا *** صَفْحَ الْعُيُوبِ وَسِتْرَ عَفْوِكَ شَامِلٌ
 له تا پرته نور څوک نه لرم، او نه ستا پرته د بل ښوونکي ذات امېد لرم چې له
 عیبونو او گناه څخه بخشش کوي، ستا عفوه ډېره شامله او کامله ده.

هَا قَدْ آتَيْتَ وَحَسُنَ ظَنِّي شَافِعِي *** إِذْ لَمْ يَكُنْ عَمَلٌ لَدَيَّ يُقَابِلُ
 ربه! دا دی تا ته راغلم او زما ښه گومان مې درته سفارشي دی، ځکه زه د قابل
 شفاعت لپاره بل هېڅ عمل نه لرم

وَلَبَسْتُ ثَوْبَ الْخَوْفِ مِنْكَ مَعَ الرَّبِّي *** وَوَسَائِلِي نَدَمٌ وَدَمْعٌ سَائِلٌ
له امېد سره مې ستا څخه د ويرې پوښاک را په تن کړې دی، تا ته مې وسيله د
پښېمانتيا او روانې اوښکې دي.

فَاغْفِرْ لِعَبْدِكَ مَا مَضَى وَارْزُقْهُ تَوْ *** بَةَ مُقْلِعٍ فِيهَا الشُّرُوطُ كَوَامِلٌ
خپل بنده ته د تېرو گناهونو بخشش وکړه او ورته د داسې توبې توفيق ورپه برخه
کړه چې په شروط بېنې پوره وي.

وَارْزُقْهُ عِلْمًا نَافِعًا وَارْزُقْهُ تَوْ *** فِيَقًا لِمَا تَرْضَى فَفَضْلُكَ كَامِلٌ
او ورته گټور علم ورپه برخه کړه او چې تا راضي کوي د هغه عملونو توفيق ورکړه
ځکه چې ستا مهرباني او لورينه ډېره پوره ده.

وَأَفْعَلُ بِهِ مَا أَنْتَ أَهْلٌ جَمِيلِهِ *** يَا مَنْ لَّهُ اسْمَاءٌ حِسَانٌ فَوَاضِلٌ
او ورسره د خپلې ښې روپې چال چلېد وکړه ای هغه ذاته چې تا لره ښايسته نومونه
دي.

فَإِذَا فَعَلْتَ فَحَسُنَ ظَنِّي صَائِبٌ *** وَالظَّنُّ كُلُّ الظَّنِّ أَنْتَ فَاعِلٌ
که چرته تا داغعه (مغفرت) راته وکړه نوو ښه کمان مې خطا نه دی او زما پوره
يقين دی چې ته به دغه کار وکړې.

ای الله ستا شکرگوزار او ذکر کونکي بندگان موجود کړه، ستا له هغو صابرينو،
محسنينو او متقيانو بندگانوله جملې څخه مو وگرځوه چې د خپل خدمت وړ دي
گرځولي دي، خپل محبت او فرمانبرداري ته دي ورله توفيق ورکړې دی، مونږ
ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانگړي رحم او احسان
د گناهونو بخشش وکړه، ای الله! په نبی کریم صلی الله علیه وسلم او د هغه په
کورنۍ او ټولو ملگرو يې رحم وکړه.

دریم فصل

په روژه کې غور وکړه چې څومره گټې پکې پرتې دي، یوه گټه یې دا ده چې روژه په انسان کې په غریب غریبه باندې د رحمت او احسان خصلت شته کوي، په ناامېده انسان باندې د رحم لامل دی، ځکه چې کله انسان وړی تېری شي نو د ناداره او بې وسه خلکو ولېره او تنده یې تر مخ ودرېږي، بله گټه یې دا ده چې کله انسان له خوراک او څښاک څخه رابند شي نو د الله د لورینې او نعمت قدر او ارزښت ورسره پیدا شي، بله گټه یې دا ده چې انسان ته په صبر او حوصلې درس ورکوي او صبر او حوصله له ټولو هغه شیانو نه انسان رابندوي چې پایله یې غصه وي، ځکه روژه نیم صبر دی او صبر نیم ایمان دی، د روژې بله گټه دا ده چې د انسان نفس له گردو بداخلاقو څخه تصفیه کوي او نفس په نېکو اخلاقو روزي، اروا یې تازه کوي، جسم یې له رنځونو پاکوي، روژه په باطني قوت حیرانونکي اغېز لري او زیانمنو توکو څخه یې سالم ساتي، روژه خپله عبادت او د الله فرمان ته غاړه کېښودل دي، د الله د رضا او له هغه څخه د اجر او ثواب امېد ساتلو په مقابل کې او هغه ته د نزدېکت په سبب له روژې څخه راپېدا ستومانې او مشقت له هېڅ سره سمون خوري، روژه له دې پرته بلا ډېرې گټې لري.

له بیت الله څخه حج کولو کې سوچ وکړه چې څومره گټې او فائدي لري، یوه گټه یې دا ده چې په یو مېدان د ځمکې له ختیځ او لويديځ نه د مسلمانانو پيادل ټول سره راغونډوي، دوی ټول د یو معبود عبادت کوي او زړونه یې سره یو څېر وي او ارواگانې یې سره کلک ائتلاف لري، مسلمانان پکې تر خپل منځ د دیني ټینګو اړیکو یاداشت کوي او په اسلامي وحدت سره غږېږي، په حج کې د الله د پېغمبرانو تذکره او د هغه د نېکانو بندگانو د درېځ زده کړه ده الله پاک فرمایي:

﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ﴾ [سورت بقره: ۱۲۵]

ژباړه: او له مقام ابراهيم څخه د لمونځ ځای ونیسئ.

په حج کې د ټولو پېغمبرانو سردار او امام د احوالو او دعوت يادداشت دی او د هغه د حج ستر مراسمو يادگېر نه ده، په ياداشتونو دا يادداشت تر هر يو ستر او لوی دی، دا يادداشت انسان ته د الله لوی لوی پېغمبران رايادوي، انسان ته ابراهيم او محمد صلی الله عليه وسلم او د هغوی نېک اثرات وريادوي، انسان ته د هغوی عبادتونه وريادوي، څوک چې په حج کې ځان ته د پېغمبرانو دعوتونه او ذکريات رايادوي معنا دا ده چې په پېغمبرانو ايمان لري، د هغوی په عظمت قايل دي او له ياداشتونو يې گټه او فايده اخلي، د هغوی په نقش قدم تلونکي دي، د هغوی مناقب او فضائل ځان ته رايادوي، نو په دې سره د انسان ايمان او يقين لا پسې وده وکړي.

د حج له گټو څخه بله گټه دا ده چې انسان له گناهونو نه پاکوي، د الله په لاره کې په نفقه او خيرات يې روزي، په دين کې سترو ستومانۍ باندې د تحمل درس ورکوي، له دنياوي زينت او تکبر څخه يې ساتي، حج انسان ته د دې درس ورکوي چې که هر څومره لوړه مرتبه لرې خو له انسانانو سره په انسانيت کې مساوي يې، باچا او گدا، بدا او بې وسه بلکې ټول يو څېر دي، د حج بله گټه دا ده چې په ښارونو او ملکونو باندې انسان گړځوي او د خلکو په خوی اخلاقو يې پوهوي، د هغوی په سکونت او ژوند علم ورکوي، د نبی کریم صلی الله عليه وسلم د معززو پېغمبرانو د وحی ځايونو ورته ښايي، د حج بله گټه دا ده چې انسان ته په يوه ځمکه د ټولو انسانانو محشر وريادوي، ملائک به ورته اواز وکړي او دوی به ورته گوري:

﴿يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ [سورت مطففين: 6]

ژباړه: په هغه ورځ چې ټول خلک به د کائناتو پالونکي ته ودرېږي.

داسې به ورته راغونډ شي چې پښی ابله او ناسونته به وي، د حج بله گټه دا ده چې انسان ته له خپل کورکلي او پچونه اخرت ته په سفر درس ورکوي چې هر مورو به ورڅخه فراق مومي، خو که نابره ورڅخه له فراق سره مخامخ شي شايد له سترې صدمې سره مشت گروان شي، د حج بله گټه دا ده لکه څنگه چې انسان د حج لپاره د تگ راتگ د توبنې په تيارولو بوخت او ورته شديدې اړتيا لري، دا ډول انسان اخرت کې هم توبنې ته اړتيا لري نو د نېکو عملونو توبنه به ورله تياره کړي ځکه اخرت ته سفر تر هر سفر ستر دی، انسان تر هغه بېرته دنيا ته نه راځي ترڅو الله پاک گرد لومړني او اخري راپورته کړي.

د حج بله ښېگړه دا ده چې ځينې مهال انسان خپلې اړتياوې له خپل کور کي بهر موي، همدا ډول چې په اخرت کې څه ته اړتيا لري نو هلته نه بلکې په دنيا کې يې پېدا کولی شي، الله پاک فرمايي:

﴿وَتَسَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى﴾ [سورت بقره: ۱۹۷]

ژباړه: او توبنه له ځان سره واخلي او غوره توبنه پرهېزگاري ده.

د حج بله گټه دا ده چې انسان الله باندې پر توکل روزي، ځکه انسان د حج په سفر کې ټول هغه څه نه شي اخستلی چې ورته اړتيا لري نو څه چې يې اخستي وي د شته اسبابو په شتون او د ځينو اسبابو په نه شتون کې پر الله توکل کوي، نو بيا چې څه ته د اړتيا احساس کوي نو پر الله بروسه لري، د حج بله گټه دا ده چې انسان کله احرام وترې نو له ځان څخه د ژوندو گڼدل شوی پوښاک لرې کړي او پر ځای يې هغه څه پر تن وڅروي چې د مړو له لباس سره پوره ورته والی لري، نو د راروان ژوند لپاره عبادتونو ته ترقي ورکړي او له ځان سره يې توبنه کړي، داسې نورې گڼ شمېر گټې او فايدي چې حسابول يې ناشوني دي.

دا ډول د الله په لاره کې جهاد کې سوچ او غور وکړه چې څومره ښېگړې او گټې لري! په جهاد في سبيل الله کې د الله د دښمنانو جرړې وېستل دي او د نېکانو خلکو مرسته کول دي، په جهاد سره د الله کلمه پورته کيږي، په جهاد سره کافر دې ته اړ کيږي چې گنده ترين کفر پرېږدي او پر ښايستونو سمبال اسلام ته غاړه کيږدي، په جهاد في سبيل الله سره ډېری انسانان له حيوانيت او همجيت څخه راوځي، الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَمِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ [سورت فرقان: ۴۴]

ژباړه: دوی (کافران) نه دي مگر د حیواناتو په څېر بلکې د لارې په اعتبار دوی له حیواناتو هم بدتر دي.

بله گټه د جهاد في سبيل الله دا ده چې ابدي او سرمدی ژوند پرې گټل کيږي، ځکه که څوک په جهاد کې څوک مړه کړي نو د الله دين يې پورته کړ او څوک چې پکې خپله مړ شي نو ځان يې ابدي ژوندی کړ، الله پاک فرمايي:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ﴾ [سورت ال عمران: ۱۶۹]

ژباړه: پر هغه چا دمر وگومان مه كوه چې د الله پاك په لاره كې وژل شوي وي، دوى ژوندي دي او د رب له اړخه ورته رزق روزي وركول كيږي.

د جهاد في سبيل الله بله گټه دا ده چې مجاهد پرې نهايت زيات ډېر اجر گټي، په جهاد في سبيل الله سره د مسلمانانو شمېر زياتيږي او كافران ورسره كميږي، او تر هر څه يې لويه گټه دا ده چې جهاد في سبيل الله كول د الله امر ته غاړه كېښودل دي، الله پاك فرمايي:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ﴾ [سورت بقره: ۱۹۳]

ژباړه: او ترهغه ورسره جنگ وكړئ چې كفر پاتې نه شي.

او فرمايي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ [سورت توبه: ۱۲۳]

ژباړه: اى هغه خلكو چې ايمان مو راوړى دى له هغو خلكو سره جنگ وكړئ چې تاسو ته نزدې دي او كافران دي، او خاځا دې هغوى په تاسو كې سختوالى محسوس كړي او پوهه شى چې الله له متقيانو سره دى.

د جهاد في سبيل الله له ښېگړو نه بله ښېگړه دا ده چې مسلمانان به پكې برلاسي شي او غنيمتونه به ترلاسه كړي، هم به پرې د الله شكر ادا كړي او هم به يې له ځان سره ذخيره كړي، خو كه كافران پرې برلاسي شي پوهه به شي چې دا يې د گناه او سپرغړونو لامل دى، دا له دې كبله چې دوى سره خپل منځ كې په اخ ډب اښته دي او جگړې كوي، نو الله ته به په داسې حالت كې رجوع وكړي چې له تضرع او خاكسارى به ډك وي، بله گټه يې دا ده چې جهاد في سبيل الله پرېښودل د ذلت او مهانت ستر لامل دى، له ابن عمر رضي الله عنهما نه روايت دي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعِينَةِ، وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ، وَرَضِيتُمْ بِالزَّرْعِ، وَتَرَكْتُمُ الْجِهَادَ، سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ذُلًّا لَا يَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِينِكُمْ». [سنن ابى داود: ۳۴۶۲]

ژباړه: کله چې تاسو په عيني بيع سره اخستل او خرڅول شروع کړئ او د غواگانو لکۍ مو کلکې وښولې، او په کشت کر خوشحاله شئ، او في سبيل الله جهاد مو پرېښود نو الله پاک به درباندي داسې ذلت او مهانت راوړي چې تر هغه به يې درنه بېرته پورته نه کړي چې بېرته مو دين ته رجوع نه وي کړي.

د جهاد في سبيل الله بله گټه دا ده چې انسان پرې له نفاق څخه سالم پاتې کيږي، حديث کې راځي: «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ بِالْغَزْوِ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ». [سنن ابې داود: ۲۵۰۲، سنن النسائي: ۳۰۹۷]

ژباړه: که څوک ومري او نه يې غزا کړي وي او نه يې له ځان سره ياده کړي وي نو د نفاق په يوه برخه باندې ومړ.

په بل حديث کې راځي: «مَنْ لَقِيَ اللَّهَ بِغَيْرِ أَثَرٍ مِنْ جِهَادٍ لَقِيَ اللَّهَ وَفِيهِ ثُلْمَةٌ». [جامع الترمذي: ۱۶۶۶]

ژباړه: څوک چې له الله سره د جهاد له کوم اثر او نښې پرته مخامخ شي نو په داسې حالت کې به ورسره مخامخ شي چې عيب به پکې وي.

په بل حديث کې راځي: «مَا تَرَكَ قَوْمٌ الْجِهَادَ إِلَّا أَعَمَّهُمُ اللَّهُ بِالْعَذَابِ». [المعجم الأوسط: ۳۸۳۹]

ژباړه: هېڅ قوم جهاد في سبيل الله نه پرېږدي مگر الله به ورته عام عذاب ورکړي. بله گټه يې دا ده چې په جهاد في سبيل الله سره په سخته او اسانه کې، په خوښه او ناخوښه کې د الله د اولياؤ له عبوديت څخه د انسانانو راويستل دي، نور داسې ډېر دليلونه چې د الله په لاره کې د جهاد په محاسنو دلالت کوي.

د اسلامي شريعت په راوړو معاملاتو کې له غور څخه کار واخله، په اسلام کې د پلور او پېر يوه گټه دا ده چې انسان پرې خپلې د خوراک، څښاک او پوښاک او هستوگنځای اړوند اړتياوې پوره کولی شي، بله گټه يې دا ده چې انسان پرې بلا ډېره مسافه مقدار له منځه وړلی شي، که څوک توکې له خپلې کارخانې راوښي نو بايد ده چې سفرونه وکړي، سورلی ولري، له ستونزو سره به هرومرو مخامخ کيږي، خو که څوک نفس توکې په خپل بازار کې راوښي نو د سفرونو له ستونزو سترو

نه به په امان کې شي، د نمونې په توگه عطر او مشک عنبر، گاړي او موټرې، رانگارنگ ماشينونه او رښت او چيني (بوره) او داسې نور... چې کارخانې يې لرو پرتو سيمو کې وي، نو د الله لطف او احسان پر انسان دا دی چې ځينې انسانان يې د ځينو نورو لپاره تابع کړي دي، او ترڅنگ يې اسلامي شريعت د پلور او پېر ټول ډولونه حل او فصل کړل لکه اجارې، شرکتونه، مگر هغه مهال چې شريعت يې په تحریم دلالت وکړي چې يا پکې خلکو ته تکليف، يا ظلم، يا جهالت او يا داسې نور څه وي.

که د اسلامي شريعت په معاملاتو کې څوک سوچ وکړي نو ورته به جوته شي چې د دين او دنيا ترمنځ کلکې اړيکې لري، د الله په وسيع ترين رحمت به گواهي ورکړي، پر بندگانو به د الله د رحم او لطف اعتراف وکړي، د پاکيزه خواړو په تحليل کې به د الله پاک ډېر حکمتونه وويني، او وبه گوري چې ټول هغه خواړه الله پاک په خپلو بندگانو حرام کړي دي چې يا پليت او نجس وي او يا د انسان په دين، يا عقل، يا بدن او مال باندې بدې اغېزې لري.

د اجارې له گټو او فايديو څخه يو ه گټه دا ده چې په لږ عوض او کم ماليت سره پرې د خلکو ډېرې اړتياوې پوره کيږي، ځکه هر څوک د هستوگنې لپاره کور نه لري او نه هر څوک موټرې او گاړي لري، نه هر څوک جهازونه لري او نه هر څوک د غنمو لپاره ژرندې لري او نه هر څوک داسې دي چې د خپلو تجارتي توکو لپاره گودامونه لري، داسې نور ډېر شيان چې شايد شمېر يې له توانه ووځي، نو د مذکورې اړتياوې په بنسټ هم اجاره روا وبلل شوه او نور متعلق پلور او پېر.

د صلح گټې ذکر کولو ته هېڅ اړتيا نشته، همدومره به بسنه وکړي چې رب کائنات فرمايي:

﴿وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ [سورت نساء: ۱۲۸]

ژباړه: او جوړ جاړې ډېر غوره دی.

وکالت او کفالت هم ډېرې گټې لري، په دواړو کې دومره احسان دی چې پر هغه چا پټ او پناه نه دي چې د اسلامي شريعت پېروکار وي او عقیده پرې لري، که

يې د اسلامي شريعت احکام زده وي او که نه خو کفالت او وکالت ته ټينگه اړتيا لري، ځکه رب کائنات خلق پيدا کړي دي او موخو او همت کې يې هر چا ته مختلف طبيعوتونه ورکړي دي، هر څوک دا پسند نه بولي چې خپله دې براه راست کارونه انجام کړي او نه هر څوک په پلور او پېر پوهيږي، د الله پاک په خپل مخلوق باندې لورينه دا ده چې کفالت او وکالت يې ورته مباح کړل، د کور له مشرانو او د چارو مسؤلينو او داسې نورو سره نه ښايي چې د پلور او پېر اجراءات سمبال کړي، نبي کریم صلی الله عليه وسلم ځينې کارونه د تواضع تعليم او د جواز په خاطر په خپله کړي دي خو ولې ځينې نور کارونه يې بيا نورو ته سپارتي دي، د اختر لپاره يې اضحيه خپله ذبحه کړې ده خو ځينې نورې قربانۍ يې بيا علي رضي الله عنه ته وسپارتي.

د کفالت ښېکړه دا ده چې په دې کې د ورولي خيال ساتلو او د شفقت او رحمت اظهار دی، ذمه وړيکې بلې ذمې ته نژدې کيږي نو د مطالبې مجال لا پکې پراخيږي، زړه ته پکې ډاډ حاصلیږي، الله پاک فرمايي:

﴿وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُ أَقْلَمُهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرِيْمَ﴾ [سورت ال عمران: ٤٤]

ژباړه: ته ورسره هغه مهال نه وې چې دوی سره قلمونه په دې خاطر گوزارول چې د مريم کفالت به څوک په ذمه واخلي.

تر دې چې کفالت يې زکريا عليه السلام واخست، الله پاک فرمايي:

﴿وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا﴾ [سورت ال عمران: ٣٧]

ژباړه: او زکريا عليه السلام يې کفالت (پاللو) ذمه واخسته.

د کفالت او وکالت په محاسنو سره به وکړې شې چې د حوالي محاسن په واضحه توگه وپېژنې، ځکه په حواله کې کفالت او وکالت دواړه پراته دي مزید وړيکې د اصیل (مدین) ذمه له اوږد غم او خفگان نه هم فارغیږي، که ته يې د چا حواله قبوله کړې نو د مسلمان ورور زړه ته به بلا خوشحالي ورکړې، او په دې کې شک نشته چې د مسلمان زړه ته خوشحالي ورکولو کې څومره ډېر ثواب دی.

د شفعي له گټو او فايديو څخه يوه گټه دا ده چې کله ناکله گاونډي د ځمکې ځينې

برخې ته شديده اړتيا لري، يا يې کور تنگ وي او پراخول يې غواړي، يا يې د کشت او کر ځمکې ترڅنګ شريکه ځمکه وي او دا ورته اړين وي، د شفعي لويه گټه دا ده چې د گاونډې او گډونوال په عظمت انسان ته درس ورکوي چې له نورو څخه يې د پير حق لومړی دوی لري، مگر هغه مهال چې دوی خپل حق ساقط کړي، بله گټه يې دا ده چې له گاونډې او گډونوال ته تکليف نه رسول دي، نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايې: «لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ». [سنن ابن ماجه: ۲۳۶۰]

ژباړه: تکليف رسول په اسلام کې نه ځان ته شته او نه بل ته.

او په دې کې شک نشته چې له گاونډې څخه د تکليف او ضرر په رابندولو سره ښه گاونډيتوب دوام پيدا کوي، لکه ترڅنګ يې تکليف ده او رونه بلول، پر هغه خپل دېوال پورته کول، ترڅنګ يې لوگي او لوخړې جوړول، په لور غبر تلویزيون او راډيو اورېدل، يا د داسې څه تصرف کول چې د هغه ملکیت ته لوي مشقت وي، او داسې نور...

د ودیعي محاسن خولا پسې څرگند دي، په ودیعه کې د انسانانو د مالونو تحفظ او پرامانت وفاء کول چې د شریعت او عقل له مخې تر هر څه لوي او ستر انساني خوي او عادت دی، بله گټه يې دا ده چې ودیعه د الله له بندگانو سره احسان دی او محسنين د الله خونين شي، بله گټه يې دا ده چې په ودیعه کې د مسلمانانو ترمنځ مینه او محبت او ورورولي راځي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې له ښځې سره د خاوند بده رویه او کردار په کلکه غندي، له خاوند سره دا لایق ده چې د خپلې ښځې ښه او بد سره پرتله کړي، که خاوند د انصاف څښتن وي نو له بدو يې بايد سترگې هله پټې کړي چې محاسن يې ډېر وي، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايې: «لَا يَفْرُكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ». [صحيح مسلم: ۱۶۶۹]

ژباړه: مومن سړی دې له مومني ښځې سره نفرت نه لري، که يو خوی خصلت يې بدې شي نو بل به يې خونين شي.

په ميراث سره په وارثانو باندې شتمني په سمه توگه تقسيميري، ميراث خپله الله پاک ايښی دی، هغه د انسان له انسان سره په نزديکت، لريوالي او خير باندې ډېر ښه پوهيږي، هغه ډېر ښه پوهيږي له انسان سره په احسان کولو څوک ډېر حقدار دی، سم دروست عقلونه يې د برخو ترتيب په حسن او احسان گواهي ورکوي، خو که د ميراث د برخو واک د چارو مسؤلينو او د خلکو ارادو ته ورکړل شوی وی، له امله به يې بې سارې گډوډي منځ ته راغلې وه، نظم انتظام به له منځه تللی و، بله گټه يې دا ده چې سبب يې له نسب سره تړلی دی، سبب لکه نکاح او ولاء، دا چې الله پاک نکاح د محبت او الفت، د ازدواج او د خلکو ترمنځ د مينې او الفت ذريعه جوړه کړې ده، نو ښه خبره نه ده چې دواړو کې د يو په مړينه بل د فراق په درد دومره درمند شي چې بيخي د يو بل له ماليت څخه مرسته حاصله نه کړي، بيا الله پاک د خاوند برخه د ښځې دوه چنده گرځولې ده.

بله گټه يې دا ده چې د پور په مهال به له مړي څخه ميراث نه شي ورلی او نه کافر له مسلم څخه ميراث وړي، ځکه کافر که څه هم د نسب له مخې قريب وي خو د دين له نگاه نه بعيد دی، ځکه کافر مړ دی او مړی ميراث نه شي ورلی، الله تعالی فرمايي:

﴿أَوْ مَن كَانَ مَيِّتًا فَأُحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ﴾ [سورت انعام: ۱۲۴]

ژباړه: ايا هغه څوک چې مړ وي او مونږ يې راژوندی کړو او رڼا ورله وگرځو او د خلکو ترمنځ گرځي راگرځي.

او الله پاک فرمايي:

﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾ [سورت يونس: ۳۱]

ژباړه: ژوندی له مړي څخه او مړی له ژوندي څخه راوباسي...

خو دا چې کافر د کافر په څېر دی نو له يو بل څخه ميراث هم وړی شي.

هغه هم مستحبه ده خو هله چې د الله رضا پرې اراده کړی شي، له اجماع وړاندې پرې د الله پاک دا قول دليل دی:

﴿إِن طَبَنَ لَكُمْ عَنْ سَيِّئٍ مِّنْهُ فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ [سورت نساء: ۴]

ژباړه: که څه شی درته په خپله خوښه درکړي نو پاک او حلال يې وخورئ.
او الله پاک فرمايي:

﴿وَمَا أَىٰ أَمْوَالٍ عَلَىٰ حَبِئَةٍ﴾ [سورت بقره: ۱۷۷]

ژباړه: او په خپله خوښه باندې شتمني او مال ورکوي.

الله پاک خپله کریم، جواد او وهاب ذات دی، بله گټه يې دا ده چې هبه د محبت او مینې لوی سبب دی، په حدیث کې راځي نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي:
«تَهَادُوا، فَإِنَّ الْهُدْيَةَ تَسُلُّ السَّخِيمَةَ». [المعجم الأوسط: ۱۰۲۶]

ژباړه: یو بل ته ډالی ورکړئ، ځکه ډالی ورکول کینه اوباسي.

نبي کریم صلی الله علیه وسلم خپله نجاشي ته یوه چپن او مشک ډالی کړي ول، نبي کریم صلی الله علیه وسلم به خپله ډالی قبلولې او حتی بدله به يې پرې هم ورکوله، بله گټه يې دا ده چې ډالی منځنۍ اړیکې تقویه کوي او اړیکې چې کله قوي شي نو امت ثابت قدمه شي او د امت د افرادو ترمنځ ښې اړیکې د نجات او فلاح راز او فلسفه ده، بله گټه يې دا ده چې د ډالی ورکونکو یو پر بل باور پیدا کيږي، نورې هم بلا شمېر گټې لري.

نکاح هم مستحب کار دی، گڼ شمېر گټې او فايدي لري، یو گټه يې دا ده چې د انسان فرج په کې له گناه نه محفوظ ساتل کيږي، د ښځې ابرو عزت په کې خوندي وي، بله گټه يې دا ده چې د ښځې ساتل او د هغه حقوق او خرجه اخراجات برداشت کول، بله گټه يې دا ده چې نکاح پېغمبري عمل دی، امت پرې ډېرېږي، نسل ورڅخه پراوېږي، د نبي کریم صلی الله علیه وسلم فخر او ویاړ پرې ښه محقق کيږي، د نکاح بله گټه دا ده چې له کبله يې د خپل کور او بچیانو تربیه کېدی شي، بله گټه يې دا ده چې په نکاح سره نارینه ته سکون او کامل ډاډ په لاس ورځي نورې گڼ شمېر گټې لري چې دلته يې شاید ونه شو شمېرلی.

طلاق هم په اسلام کې گڼ شمېر گټې لري، لومړۍ خويي يې دا ده چې د طلاق واک الله پاک نارینه ته ورکړی دی، بله خويي په کې دا ده چې له دریم طلاق وروسته په خاوند باندې ښځه په شدت سره حرامیږي، ځکه ظاهر خو په دې پرېکړه

کوي چې څوک خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکوي نو په فراق يې خوشحاله دی او اسلام دا مهال ښځې ته اجازه ورکوي چې له بل چا سره حلاله نکاح وکړي دا په دې خاطر چې له دوهم خاوند سره نکاح د مخکني خاوند سره د بېرته نکاح مانع وگرځوي، بله گټه يې دا ده چې له طلاق وروسته دوهم خاوند سره د ښځې نکاح په دې پرېکړه ده چې د طلاق معنا دا نه ده چې مطلقه ښځه په لومړي خاوند بېخي حرامه ده او بېرته ورته د بل چا له طلاق وروسته هم رجوع نه شي کولی، ځکه کله نا کله داسې هم کيږي چې لومړی خاوند له خپلې مطلقې ښځې څخه صبر نه شي کولی نو ژوند له لاسه ورکړي، نو اسلامي شريعت ورته د بېرته نکاح لپاره د بل خاوند نکاح او بيا طلاق ډېره ښه ذريعه وگرځوله، خو دا هله چې دوهم خاوند د ښځې گڼ گڼ گوتی وځکوي او ښځه د خاوند، هغه هم په دې شرط چې حلاله به نه وي ځکه نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَعَنَ اللَّهُ الْمُحَلَّلَ، وَالْمُحَلَّلَ لَهُ». [سنن ابن ماجه: ۱۹۳۶]

ژباړه: په محلل (څوک چې ښځه د حلالې لپاره په نکاح اخلي) او محلل له (د چا په خاطر چې ښځه په نکاح اخستل کيږي) دواړو باندې د الله لعنت دی.

د طلاق بله خويي دا ده چې طلاق بايد په طهر کې وي چې خاوند له ښځې سره پکې جماع نه وي کړي، په طلاق کې سنت طريقه هم دا ده، که يې ورڅخه خپل حاجت پوره کړی وي نو طبعي ده چې ميلان به يې ورڅخه کم شوی وي، نو په لږ څه به وکړی شي چې هجران ته يې زړه پوره جوړ وي، ځکه کوم مهال چې انسان له څه شي مور شي نو له سترگو يې هم ولويږي، ډېر سپک ورته ښکاره شي، خو چې کله يو څه ته وری تېری وي نو بيا طلاق له ډېر سوچ او غور نه وروسته ورکول کيږي، خو دا چې کله څوک په خپله پرېکړه پښېمانه وي او د طلاق فيصله بېرته اخستل غواړي، نو ښه او په سنت برابر طلاق دا دی چې په داسې طهر کې طلاق ورکړل شي چې خاوند په کې له ښځې سره همبستري نه وي کړي، ځکه دا د پوره رغبت او ميلان وخت وي، او ظاهره ده چې په دې حالت کې خاوند ښځې ته طلاق نه شي ورکولی مگر دا چې طلاق ته شديد حاجت وي نو بيا ورته اسلام د طلاق اجازه ورکړې ده.

په طلاق کې بله خبره دا ده چې ټوکې ټکالي په کې هم اسلام حقيقت گرځولی دی، نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمائي: «لَا يَجُوزُ اللَّعْبُ فِي ثَلَاثٍ: الطَّلَاقِ وَالتَّكَاثُرِ وَالْعِتَاقِ، فَمَنْ قَالَهُنَّ فَقَدْ وَجِبْنَ». [مسند الحارث: ۵۳]

ژباړه: په درېو شيانو باندې ملنډې وهل جواز نه لري، طلاق، عتاق او نکاح، که څوک پرې تلفظ وکړي نو احکام يې واجب شول.

کله چې انسان و خبريږي او عاقل او دانا وي چې په مجرد تلفظ باندې که څه هم د ټوکو ټکالو حالت ولې نه وي او طلاق واقع کيږي نو د الله په اذن سره به ترې راستون شي.

د قصاص او عقوباتو په تنفيذ کې، د ياغي او باغي نفسونو په رټلو او تاديې کې، هغو سخت زړو ته چې هېڅ رحمت او شفقت نه لري ورته د ردع په ورکولو کې هم ډېرې خوبيانې او گټې او فايدي شته، يوه گټه يې دا ده چې د بغاوت او طغيان ټولو ډلو ته پرې ادب ورکولی شي، اسلام د قاتل په وژلو، د غل څخه د لاس په غوڅولو کې په دې خاطر امر کړی دی چې د خلکو مال او جان په کامل تحفظ کې وي، الله پاک فرمائي:

﴿وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [سورت بقره: ۱۷۹]

ژباړه: او ستاسو لپاره په قصاص کې ژوند دی ای د عقلونو څښتنانو! شايد تاسو کې تقوا او وېره پيدا شي.

او د لاس غوڅول په دې خاطر دي چې د خلکو شتمني په تحفظ کې شي نو خلک به ايله بېله په ارام او ډاډ ژوند وکړي، الله پاک فرمائي:

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ

حَكِيمٌ﴾ [سورت مائده: ۳۸]

ژباړه: د غل نارينه او غلې ښځې د دواړو لاسونه غوڅ کړئ په سبب د دې چې کوم کاريې کړی دی، دا د الله له اړخ نه ورته سزا ده، او الله پاک غالب او حکيم ذات دی.

زنا او زنا ته ټول مقدمات او سببونه يې حرام کړي دي لکه پردی ښځې ته کتل، له هغې سره يواځې کېدل، هغه مچول او لاسونه پرې وهل، دا ډول اسلام د زناکار - سړی وي او که ښځه - په رجم امر کړی دی، د خلکو تر مخې يې د لوطي انسان د وژلو حکم کړی دی، د ناواده زاني په سل دورو او د يو کال په موده له کلي څخه په شپلو يې فيصله کړې ده، دا ټول په دې خاطر چې انساني نسبونه او ابروگانې خوندي پاتې شي، اخلاق تر رزالت ونه رسېږي، ټولنې څخه د فناء او فساد مخه په کلکه ونيسي، شراب يې حرام کړي دي او د گردو خباثونو او پليټي زېږنده يې گرځولې ده، د شراب خور په حد يې امر کړی دی، دا ټول په دې خاطر چې عقل روغ او سالم پاتې شي، د انسان شتمني خوندي پاتې شي، شرف او عزت، ابرو او ښهک اخلاق پاک صاف او ښايسته پاتې شي.

شعر:

لَقَدْ أَيْقَظَ الْإِسْلَامُ لِلْمَجْدِ وَالْعُلَا *** بَصَائِرَ أَقْوَامٍ عَنِ الْمَجْدِ نُومٍ

د شرف او ترقي لپاره اسلام د داسې قومونو سترگې خلاصې کړې چې ویدې ترې پاتې وې.

فَأَشْرَقَ نُورُ الْعِلْمِ مِنْ حُجْرَاتِهِ *** عَلَى وَجْهِ عَصْرِ الْجَهَالَةِ مُظْلِمٍ

د جهالت پر عصر يې د علم وړانگې له خپلې غبرې راپورته کړې چې دوخت خلک د جهالت په تورتمونو کې ول

وَدَكَ حُصُونِ الْجَاهِلِيَّةِ بِالْهُدَى *** وَقَوَّضَ أَطْنَابَ الضَّلَالِ الْمُخَيَّمِ

په هدايت سره يې د جهالت ودانۍ په حرکتونو کړې او د ضلالت ودل شوي څپر تارونه يې وشکول.

وَأَنْشَطَ بِالْعِلْمِ الْعَزَائِمَ وَأَبْتَنَى *** لِأَهْلِيهِ مَجْدًا لَيْسَ بِالْمُتَهَدِّمِ

په علم يې جذبې رابېدارې کړې او د خپلو پچيانو لپاره يې د شرافت ودانې ودانه کړه چې نه غورځيږي

وَأَطْلَقَ أَذْهَانَ الْوَرَى مِنْ قِيُودِهَا *** فَطَارَتْ بِأَفْكَارٍ عَلَى الْمَجْدِ حُومٍ

علم د خلکو ذهنيت له قيوداتو څخه رها کړ چې اوس د شرافت ارد گرد تاوېږي راتاوېږي.

وَفَاكَ أَسَارَ الْقَوْمِ حَتَّى تَحْفَرُو *** نُهُوضًا إِلَى الْعَلْيَاءِ مِنْ كُلِّ مَجْتَمِعٍ

له اسارت او بند څخه يې خلک خلاص کړل او له هر ځای څخه يې پر پر مختگ يې راوهڅول

وَعَمَّا قَلِيلٍ طَبَّقَ الْأَرْضَ حُكْمُهُ *** بِأَسْرَعٍ مِنْ رَفْعِ الْيَدَيْنِ إِلَى الْفِئِمِ

لږ وروسته به يې ځمکه حکم ومني، له دې هم په جلتی سره چې خولې ته دې لاسونه پورته شي.

ای رب پرودگاره! ستا په مینه او محبت او فرمانبرداری موزرونه وپاله، ستا په ثابت قول مویه دنیا او اخرت کې کلک او تینګ کړه، ستا ذکر او شکر راته الهام کړه، په دنیا او اخرت کې راته حسنات راکړه او د اور له عذاب څخه راته نجات راکړه، مونږ ته او زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته ستا په ځانگړي رحم مغفرت او بخشش وکړه ای ارحم الراحمین ذاته، ای الله! په نبي کریم صلی الله علیه وسلم، دهغه په کورنۍ او ټولو ملگرو يې رحم وکړه.

څلورم فصل

د اسلامي شريعت بله ښېگړه دا ده چې د مشورې په وركولو او هغه وخت د مشورې په منلو تيزی وركوي چې مشوره روغه رتمه وي، له عقل، منطق او تجربې سره سمون خوري، الله پاك فرمايي:

﴿وَأْمُرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ﴾ [سورت شوری: ۳۸]

ژباړه: او د دوی چارې سره خپل منځ کې مشوره وي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې غوره په کې هغه څوک دی چې د زياتې تقوا او صلاح څښتن وي الله پاك فرمايي:

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ [سورت حجرات: ۱۳]

ژباړه: په تاسو کې کریم ترین او غوره د الله په نېز هغه څوک دی چې په تاسو کې ډېر تقوا دار وي او الله پاك پوهه او باخبره ذات دی.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې د مريانو په ازادولو او مريانو سره په ښه سلوک نصيحت کوي، بله گټه يې دا ده چې له گاونډي او له ميلمه او ناچاره او يتيم سره په ښه رويه تيزي وركوي.

بله گټه يې دا ده چې اسلامي شريعت متبادل احترام او محبت او له منافقت څخه پاك تعاون او مرستې ته دعوت وركوي، نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايي:

«الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا». [صحيح البخاري: ۲۴۴۶]

ژباړه: مومن د مومن لپاره د ابادی صفت لري چې ځينې يې نوره ځينې برخه تقويه کوي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې نفرت، کراهت او جنگ جگړې په کلکه غندي، الله تعالی فرمايي:

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ [سورت ال عمران: ۱۰۳]

ژباړه: د الله په رسۍ کلكې منگولې ولگوي او تفرقه بازي مه كوي.
او نبي كريم صلي الله عليه وسلم فرمايي: «الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا». [صحيح البخاري: ۲۴۴۶]

ژباړه: مومن د مومن لپاره د ابادۍ صفت لري چې ځينې يې نوره ځينې برخه تقويه كوي.

بله گټه يې دا ده چې نيمت او غيبت څخه، له حسد او جاسوسۍ څخه، له دروغو او خيانت څخه په كلكه منعه كوي، په دې باب كې خوايتونه او حديثونه بلا ډېر دي.
بله گټه يې دا ده چې له ظلم او استبداد څخه منعه او له قريب او بعيد سره پر عدل باندې امر كوي، الله پاك فرمايي:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓى ءَآلَآءِ تَعَدَّلُوا﴾ [سورت مائده: ۸]

ژباړه: اى هغه خلکو چې ايمان موراوړى دى د الله لپاره په حقوقو کک ودرېږئ، د هېڅ قوم عداوت او بغض دې تاسو په دې مجبور نه کړي چې عدل ونه کړئ.
الله پاك فرمايي:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ﴾ [سورت نحل: ۹۰]

ژباړه: په يقين سره الله پاك په عدل او احسان باندې امر كوي.
د اسلام بله گټه دا ده چې له ظالم څخه په عفوې او درگزرۍ باندې امر كوي،
الله پاك فرمايي:

﴿وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا﴾ [سورت نور: ۲۲]

ژباړه: او ضرور دې عفو او درگزري وكړي.
او فرمايي:

﴿ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ [سورت فصلت: ۳۴]

ژباړه: په هغه طريقه يې دفع کړه چې سمه او ښه وي.
او فرمايي:

﴿وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبَ لِلتَّقْوَى﴾ [سورت بقره: ۲۳۷]

ژباړه: خو که تاسو عفو وکړئ نو دا تقوا ته ډېره نږدې ده.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د ورونو ترمنځ جوړ جاړي ته خلک دعوت کوي او له هجران څخه يې منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ [سورت حجرات: ۱۰]

ژباړه: په يقين سره چې مومنان خپل منځ کې وروڼه دي نو تاسو د خپلو ورونو ترمنځ جوړ جاړی وکړئ او له الله څخه وډار شئ نږدې ده رحم درباندي وکړي.
او فرمايي:

﴿وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ [سورت نساء: ۱۲۸]

ژباړه: او جوړ جاړی ډېر غوره دی.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې له خپلولی پرېښودلو او يو بل ته له شا اړلو نه منعه کوي، متقابل بغض او حسد څخه د ځان ساتنې امر کوي، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَا تَقَاطَعُوا وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا». [جامع الترمذي: ۱۹۳۰]

ژباړه: له يو بل سره اړيکې مه شکوئ، شا يو بل ته مه اړوئ، بغض او حسدونه يو له بل سره مه کوئ.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې خلکو پسې له ټوکو ټکالو، د هغوی خوگانو او عیبونو ذکر کولو نه منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرَّ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ﴾ [سورت حجرات: ۱۱]

ژباړه: ای هغه خلکو چې ایمان مو راوړی دی یو قوم دې له بل پسې مسخري او ټوکې ټکالې نه کوي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې انسان له دې څخه رابندوي چې د بل ورور په بيع باندې بيع وکړي، يا يې چاته د نکاح په پېغام خپل پېغام واستوي، مگر هغه مهال چې يا خويې ورور بيع يا د پېغام نکاح پرېږدي او يا ترې په شادي، ځکه له دې څخه دښمني او لويه مقاطعه منځ ته راځي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې پر مسلمان يې سلام کول مشروع بللی دی که څوک سره پېژني يا نه خو سلام به پرې کوي، او بله گټه يې دا ده چې د سلام په ځوابولو يې هم امر کړی دی چې بايد په نسته توگه ورته ځواب وويل شي، الله پاک فرمايي:

﴿وَإِذَا حُيِّتُمْ بِبِخْبَةٍ فَحِوُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا﴾ [سورت نساء: ۸۶]

ژباړه: او کله چې در باندې سلام وکړی شي نو سلام ته په ښه توگه ځواب ورکړئ او يا ورته د سلام په مثل بېرته ځواب ورکړئ.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې مونږ ته امر کوي چې څه اوږو بايد تحقيق په کې وکړو، الله پاک فرمايي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِمِجْهَلَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَيَّ مَا

فَعَلَّمْتُمْ نَدِيمِينَ﴾ [سورت حجرات: ۶]

ژباړه: اى هغه خلکو چې ايمان مو راوړی دی که چرته درته فاسق په يو خبر راشي نو پلټنه يې وکړئ مخکې له دې چې يو قوم ته به په ناخبرۍ کې تکليف ورسوئ او بيا به په خپلو کړو وړ پښېمانه ياست.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ [سورت اسراء: ۳۶]

ژباړه: له هغه څه پسې مه کېږه چې علم او معرفت يې نه لري.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په ولاړو اوبو کې د متيازو کولو نه منعه کوي، په دې کې د الله په اذن سره له ټولو رنځونو او پليټۍ نه ځان ساتل او د انسان په روغتيابي اړخ باندې د اسلامي دين پوره خيال ساتلو ته اشاره ده.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې مسلمانانو ته له تكليف او سترې رسولو نه منعه كوي، الله پاك فرمايي:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا
وَإِثْمًا مُّبِينًا﴾ [سورت احزاب: ۵۸]

ژباړه: او هغه خلك چې مومنانو سړيو او ښځو ته په ناكړده څه باندې تكليف او خفگان رسوي نو دوى د ښكاره دروغو او گناه پيټي - پر ځان - بار كړي.

او نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايي: «مَنْ أَكَلَ الثُّومَ وَالْبَصَلَ وَالْكُرَاتِ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا؛ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَأْذَى مِمَّا يَتَأَذَى مِنْهُ الْإِنْسَانُ». [صحيح ابن خزيمة: ۱۶۶۵]

ژباړه: څوك چې اوږه، پياز يا گندنه وخورې نو زمونږ مسجد ته دې نه نږدې كيږي، ځكه ملائك له هغه څه نه تكليف كې كيږي چې انسان ورڅخه په تكليف كې واقع كيږي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې په كين لاس له خوراك او څښاك نه منع كوي، ځكه گځ لاس د گندگۍ لږې كولو لپاره دى او حديث كې راځي چې په گځ لاس باندې شيطان خوراك څښاك كوي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د مسلمان جنازه پسې په تللو يې امر كړى دى، ځكه په دې كې مړ شوي مسلمان ته دعا، هغه لپاره رحم غوښتل، پر هغه باندې جنازه كولو ته تيزي ده، په دې سره د هغو خلكو غم هم سپكيږي چې پر چا دغه درون غم راغلى وي.

د اسلامي شريعت بله غټه گټه دا ده چې پرنجې كونكي ته په دعا امر كوي، له يو چا سره په قسم خوړلو كې هغه نه حانث كولو باندې امر كوي، ځكه دا ورورولى او مينې محبت ته دعوت دى، مسلمان ورور ته د رحمتونه دعاگانې دي، څوك په قسم كې نه حانث كولو كې د هغه خاطر راغونديږي، غوښتنه يې منل دي خو په دې شرط چې له اسلام سره ټكر ونه لري.

د اسلام بله گټه دا ده چې د مسلمان د دعوت قبلولو باندې امر كوي او په ځانگړي توگه چې د وليمي دعوت وي او د ودونو انداز او روانې چارې هم داسې

وي چې له شريعت سره تصادم او تضاد ونه لري او يا وړپكې هغه څه كيري چې سړيتوب له منځه وړي، لكه ځينې خلك چې د ودونو په مراسمو كې گډاگانې او اسلام ضد كارونه كوي، ځكه په داسې حالت كې ودونو كې شركت فاسقانو او بې دينو خلكو ته په فسق او فجور تشجيع وركول دي، د معاصيو په نشر او اشاعت كې ورسره مرسته كول دي، خو كه څوك په كې د خپل شركت له مخې له بدو نه خلك رامنع كولى شي لكه د تلويزيون ناروا استعمال مخه نېول يا داسې نور منكرات دفع كول نو سمه ده ورنه شركت كول په كې ناروا دي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې پر مسلمان يې د بل مسلمان ډارول حرام كړي دي، كه ډارول يې په خبرو وي لكه داسې څه ورته اورول چې هغه ترې گبراوېږي او كه په سلاح او اسلحې ورته د اشارې له مخې وي او كه په بله وسيله وي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې سړي يې له ښځو او ښځې يې له سړو سره له مشابهت نه په شدت منعه كړي دي، ښځې به ځان د سړيو په څېر نه برابروي او سړي به ځانونه د ښځو په څېر، دا ډول ځان برابولو كې ډېر تاوانونه دي لكه د ښځو په څېر ځان جوړول ځان هجرې كول، د ښځو په څېر خبرې كول، لباس اچول، د هغوى په څېر حركتونه كول داسې نور... د ځينو مذهبونو په پېروكارو كې دا شيان شته.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې د تهمتونو او تورونو له ځايونو څخه په ځان ساتلو امر كوي، ترڅو د خلكو ژبې او زړونه له بدگمانۍ او بدگفتارۍ نه سالم پاتې شي، په حديث كې راځي چې صفيه رضي الله عنها د نبې كريم صلى الله عليه وسلم ملاقات ته راغله او هغه اعتكاف كړى و، د رخصتولو په مهال ورسره تر دروازې ولاړ نو د دوو انصارو سترگې پرې ولگېدې دواړو پرې سلام وكړ، نبې صلى الله عليه وسلم ورته وويل: توندي مه كوئ، له ماسره صفيه بنت حبي بن اخطب ده، دواړو وويل: سبحان الله د الله رسوله! (معنا: ايا مونږ به پر تا بدگماني وكړو؟) نبې صلى الله عليه وسلم ورته وويل: شيطان په انسان كې داسې گرځي لكه په رگونو كې چې وينه گرځي، او زه وډارېدم چې هسې نه ستاسو په زړونو كې بدگماني وانه اچوي.

نو چې د ټولو مخلوقاتو شريف او له گناهونو څخه پاك صاف انسان د تهمونو او شك له ځايونو ځان بچ ساتي مونږ به ولې ځانونه بچ نه ساتو! عمر رضي الله عنه

وايي: څوك چې د تهمتونو په ځاى كې ودرېږي نو هغه څوك دې نه ملامتوي چې بد گمان پرې لري.

د تېر په څېر عمر رضي الله عنه يو سړى وليد چې د لارې پر سر يې د ښځې سره خبرې اترې كولې نو په دره يې وډېو، سړي ورته وويل: اى امير المومنين! ولې دې ووهلم دا خو مې له خپلې ښځې سره خبرې كولې! هغه ورته وويل: ولې دې ورسره په خپل كور كې خبرې نه كولې چې چا نه ليدلي!

نو د اسلامي شريعت گټه هم دا ده چې هر څوك بايد د تهمت له ځايونو ځان سالم وساتي، تاسو څه وياست كه يوه ښځه خياط ته ايكي يواځې ولاړه شي او هغه يې د بدن د غړو ناپ واخلي! يا د تصويرانو په دوكان ورننوځي او هلته ايكي يواځې له پردې سړي په واسطه تصويران واخلي، يا په موټرو كارو كې له شرعي محرم پرته ځي راځي، يا مسلمانان ښځه وي او كفري هيوادونو ته له شرعي محرم پرته سفرونه كوي، د طبي فحص په نوم له ډاكټر سره يواځې شي او داسې نور... دا ټول زمونږ په دې وختونو كې هرڅه شوي دي چې فتنې ډېرې او امر بالمعروف او نهي عن المنكر په كې كم شوى دى، شريستندو او وړانكارو زور په كې اوج ته رسېدلى او په هغه څه كې يو د بل مرسته كوي چې د خيرېستندو ضد وي.

شعر:

أَيَا عُلَمَاءَ الدِّينِ مَالِي أَرَاكُمْ *** تَغَايِظْتُمْ عَن مُنْكَرَاتِ الْأَوَامِرِ

اى ديني علماؤ! ولې مو وينم چې له منكراتو څخه د خلكو په رابندولو كې په زوره سترگې پټوي

أَمَّا الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالتَّهْنِي فَرُضْكُمْ *** فَأَعْرَضْتُمْ عَن ذَاكَ إِعْرَاضَ هَاجِرِ

په ښو كارونو د امر او منكر نه رابندول ستاسو فرض دي او تاسو له دغو څخه داسې اعراض كړي چې بيخي مو پريښي دي.

أَمَّا أَخَذَ الْمِيثَاقَ رَبِّي عَلَيْكُمْ *** بَأَن تَنْصَحُوا بِالْحَقِّ أَهْلَ الْمَنَآكِرِ

ايا زما رب درڅخه لوظ نه دى اخستى چې د منكراتو والاو ته به تاسو په حق سره نصيحت كوي؟

فَإِنْ هُمْ عَصَوْكُمْ فَاهْجُرُوهُمْ وَهَاجِرُوا *** تَنَالُوا بِنَصْرِ الدِّينِ أَجْرَ الْمُهَاجِرِ

که دوی مو له نصیحت سرغړونه وکړي تاسو یې پرېږدئ او هجرت ترې وکړئ، په دې سره به د دین په نصرت کې د مهاجر اجر تر لاسه کړئ.

إِذَا كَانَ هَذَا حَالُ قَاضٍ وَعَالِمٍ *** وَحَالُ وَزِيرٍ أَوْ أَمِيرٍ مُظَاهِرٍ

چې دا ډول حال تر قاضي، تر عالم، تر وزیر او تر مرستندوي ټولو اک راوړسېږي نو...

وَلَمْ تَنْتَهُوا عَنْ غِيِّكُمْ فَتَرْقَبُوا *** صَوَاعِقُ قَهَّارٍ وَسَطْوَةٌ قَاهِرٍ

که تاسو له سرغړونې رابند نه شئ نو انتظار اوباسئ چې قهار ذات له پلوره درته تندرونه راشي او قاهر ذات مو په گرفت کې واخلي

فَمَا لِلَّهِ عَمَّا تَعْمَلُونَ بِعَافِلٍ *** وَلَكِنَّهُ يُمِيلُ لِطَاغٍ وَفَاجِرٍ

ستاسو له کړو وړو نه الله پاک ناخبره نه دی، دومره ده چې هغه سرکش او فاجر ته مهلت ورکوي.

وَقَدْ أَرْسَلَ الْآيَاتِ مِنْهُ مُخَوِّفًا *** وَلَكِنْ غَفَلْتُمْ عَنْ سَمَاعِ الزَّوَاجِرِ

الله درته د ډار درکولو په حالت کې عذابونه راوستول خو تاسو د عذابونو نه لا هم غفلت کې یئ.

أَجِيبُوا عِبَادَ اللَّهِ صَوْتِ مُنَاصِحٍ *** دَعَاكُمْ بِصَوْتِ مَالِهِ مِنْ مُنَاصِرٍ

د الله بندگانو! د پوره خیرخواه اواز واورئ او خبره یې ومنئ، تاسو ته یې په داسې اواز درغږ کړ چې هېڅ مرستندویه نه لري.

وَقَوْمُوا سِرَاعًا نَحْوَ نَصْرَةِ دِينِكُمْ *** إِذَا رُمْتُمْ فِي الْحَشْرِ عُفْرَانَ غَافِرٍ

په توندۍ سره د خپل دین مرستې ته وپاخېږئ ترڅو د حشر په ورځ دښمنونکي ذات بښنه کې راپورته شئ

وَحُسْنُ خِتَامِ التَّنْظِيمِ أَرْكَى صَلَاتِنَا *** عَلَى الْمُصْطَفَى وَالْآلِ أَهْلِ الْمَقَاخِرِ

د شعر پای کې دې ښایسته درودونه وي په محمد صلی الله علیه وسلم باندې او دهغه په گردې کورنۍ چې د ویاړونو والا دي.

ای الله! زمونږ په غوږونو او سترگو کې خیر او برکت واچوه او زړونه مو روښانه کړه، زمونږ منځنۍ چارې اصلاح کړه، زمونږ زړونو ترمنځ روغې جوړې راوله او دخیر ښېگړې لارې راته اسانې کړه، له تورتمونو مو د رڼاگانو په لور روان کړه، له فاحش او بدو کارونو ښکاره وي او که پټ، مونږ وساته، مونږ ته، زمونږ مور او پلار ته او ټولو مسلمانانو ته ستا په ځانگړي رحم او مهربانۍ د گناهونو بخشش وکړه، ای الله په محمد صلی الله علیه وسلم او دهغه په کورنۍ او ملگرو یې رحم وکړه.

پنجم فصل

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې کله انسان په کوم شريسند، فاجر او د جرمونو په مرتکب وازمول شي بايد ځان ورڅخه وساتي او له شره يې ځان لري کړي، له مدارات څخه به ورسره کار اخلي او حتی الامکان به يې له شر څخه ځان ساتي، ابودرداء رضي الله عنه وايي: مونږ له ځينو خلکو په مخ کې خوشحالي ښکاره کو او زړونه مو پرې لعنت وايي، له دې څخه له هغو شريسندو سره مدارات موخه ده چې ته يې له شر څخه نه شې په امن کې کېدی او نه يې له ظلم څخه په لاس نېولو توان لرې او نه پرې انکار کولی شې، يا يې له شر او اذيت نه ډار پرې او يا يې له جرم له ارتکاب نه، خو په زړه کې ورسره کينه لرې.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې په ذات البين اصلاح باندې تيزي ورکوي په دې خو له قران کریم او له نبوي حديثونو څخه دليلونه بلا ډېر دي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې د مسلمانانو په عیبونو، شرمونو او خوگانو باندې د پردې اچولو امر کوي، نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمائي: «وَمَنْ سَتَّرَ مُسْلِمًا سَتَّرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». [صحیح البخاري: ۲۴۴۲]

ژباړه: اوڅوک چې پر مسلمان پرده واچوي نو د قيامت په ورځ به پرې الله پرده واچوی.

او فرمائي: «يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ، وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَعْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ». [سنن ابی داود: ۴۸۸۰]

ژباړه: ای هغوخلکو چې په ژبه موایمان راوړی دی او لا مو زړه ته ایمان نه دی ښکته شوی، د مسلمانانو غیبتونه مه کوئ او مه یې عیبونو او شرمونو پسې کیرئ.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د مسلمان زړه ته د خوشحالی په ورکولو امر کوي

او د اړين په اړتياو غور کوي، نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ، حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ». [صحيح البخاري: ۱۳]

ژباړه: تر هغه تاسو کې څوک پوره مومن نه شي جوړېدی چې د خپل ورور لپاره هغه څه پسند وېوې چې له ځان لپاره يې پسند وېوې.

او فرمايي: «وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ». [صحيح البخاري: ۲۴۴۲]

ژباړه: څوک چې د مسلمان اړتياوې پوره کوي نو الله به د ده اړتياوې پوره کړي. د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې د مسلمان په عزت او احترام امر کوي په ځانگړې بيا د سپين زيرې، او امر کوي چې پر کوچيانو دې له رحم او ترحم څخه کار واخستل شي، نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوقِّرْ كَبِيرَنَا، وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا». [مسند احمد: ۶۹۳۷]

ژباړه: له مونږ څخه هغه څوک نه دی چې زموږ د مشر احترام نه کوي او زموږ په کشر رحم نه کوي.

او فرمايي: «إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ». [سنن ابی داود: ۴۸۴۳]

ژباړه: د الله پاک له تعظيم څخه دا هم دي چې د سپينزيرې مسلمان قدر او احترام وکړي شي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې له ناکاره او بدو خبرو او بدزباني نه خلک منع کوي، نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَانِ، وَلَا اللَّعَانِ، وَلَا بِالْفَاحِشِ، وَلَا بِالْبِذْيِ». [۱۹۷۷]

ژباړه: مومن انسان په خلکو عيب نه لگوي او نه لعنت ويونکی وي، او نه کنځلمار وي او نه بې حياء وي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په مجلس کې له دريم نه بغير به دوه کسان پټې خبرې نه کوي، په دې خاطر چې د دريم د خفگان سبب ونه گرځي، شايد هغه به اټکل کړي چې دواړه زما اړوند غږېږي، همدا راز دا د مجلس له ادبونو سره هم منافي عمل دی، دا هم د مجلس ادب دی چې بايد په داسې اجنبې ژبې خبرې

اترې ونه كړې شي چې دريم كړي يې پرې علم ونه لري، نبي صلي الله عليه وسلم فرمايي: «إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الْآخَرِ، حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالثَّالِثِ مِنْ أَجْلِ أَنْ يُخْزِنَهُ». [صحيح مسلم: ۲۱۸۴]

ژباړه: تاسو چې كله درې كسان وي نو دوه دې له دريم كړي پرته پټې خبرې نه كوي، ترڅو له نورو خلكو سره گډوډ شي، په دې خاطر چې د مجلس دريم غړي خفه كوي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې مسلمان له دې څخه رابندوي چې بايد په داسې څه كې لاس وهنې ونه كړې چې له شان سره يې نه ښايي، د نبي كريم صلي الله عليه وسلم له جوامعو كلماتو څخه دا حديث هم دى فرمايي: «مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ». [سنن ابن ماجه: ۳۹۷۶]

ژباړه: د سړي د ښه اسلام له جملې څخه دا هم دي چې هغه څه پرېږدي چې ورسره مناسب نه وي.

ځينو خلكو له دې حديث څخه د ژوند اړوند قاعده راويستلې ده، هغوى وايي: [له خپل ځانگړو كارونو اړوند بوخت اوسه].

خو كه مسلمانان د خپل پيغمبر پاك د ارشاداتو اړوند د تنفيذ چارې پر مخ يوسي، نصيحتونه يې ومني، هم به خپله دمه او هم به نور دمه وي، بالعكس كه د رامنځ ته شويو ستونزو اړوند پلټنه وكړو راته به جوته شي چې د زياترو جنگ جگړو، نښتو او درمنديو پېښو لاملونه د نور په چارو كې لاس وهنې دي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په لارو كې له ناستو او مجلس كولو نه منع كويو، ځكه په دې كې هغه څه دي چې له انسان سره مناسب نه دي، شايد د لارې پر سر انسان حقوق ادا نه كړي شي، شايد په لاره كې امر بالمعروف او نهي عن المنكر ونه كړي شي، د مظلوم مرسته ونه شي كړي، ظالم به ونه شي رټلى، شايد د كوم مسلمان مرسته ونه شي كړي، داسې د لارې نور ادبونه شايد تعطيل كړي لكه سلام ته ځواب ورنه كړي، له پردو ښځو سترگې پټې نه كړي او يا چاته له اذيت نه ځان قابو نه كړي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې کله هم څوک راڅخه په الله پناه وغواړي بايد پناه ورته ورکړو، او که راڅخه د الله په نوم څه وغواړي بايد ورته يې ورکړو، او له هغه چا سره بايد نېکه رويه وکړو چې له مونږ سره يې احسان کړی وي، که مو ورسره د عملي احسان توان نه وي بايد د خیر دعاگانې ورته وکړو، ترڅو مو په دې حديث عمل راشي: «مَنْ اسْتَعَاذَكُمْ بِاللَّهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ سَأَلَكُمْ بِاللَّهِ فَأَعْطُوهُ».

[سنن ابی داود: ۵۱۰۹]

ژباړه: که په الله پورې درڅخه څوک پنا وغواړي پناه ورته ورکړئ او که درڅخه د الله په نوم څوک څه وغواړي ورته يې ورکړئ. والله اعلم.

ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم باندې، د هغه په کورنۍ او ملگرو يې رحم وکړې.

شپږم فصل

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې ته بايد له ځان سره انصاف وکړې، له خلکو لپاره هغه څه پسند وبولې چې له ځان لپاره يې خوښ گڼې، د نورو مسلمانانو ورونو په څېر ځان هم وبولې او داسې کره وړه ورسره وکړې چې د ځان لپاره يې طمع او توقع لري او حقوق يې ادا کړې، له عمار بن ياسر رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَا يَسْتَكْمِلُ الْعَبْدُ الْإِيمَانَ حَتَّى تَكُونَ فِيهِ ثَلَاثٌ خِصَالٍ قُلْتُ: وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: الْإِنْفَاقُ مِنَ الْإِقْتَارِ، وَالْإِنصَافُ مِنْ نَفْسِهِ، وَبَدَلُ السَّلَامِ». [مکارم الأخلاق: ۳۶۰]

ژباړه: تر هغه بنده خپل ايمان تر کمال نه شي رسولی چې درې خويونه پکې شته شي، ما وويل: کوم خويونه؟ هغه وويل: له بخل پرته نفقه کول، له ځان سره انصاف کول او سلام کول.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَيُؤْتِرُونَكَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ [سورت حشر: ۹]

ژباړه: دوی نور پر ځان غوره گڼي که څه هم خپله اړتيا لري.

او نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «طَعَامُ الْإِنْسَانِ كَافِي الثَّلَاثَةِ». [صحیح البخاري:

[۵۳۹۲]

ژباړه: د دوو کسانو خوراک دريو له بسنه کوي.

په بل حديث کې راځي نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلٌ ظَهَرَ، فَلْيُعْذِرْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا ظَهَرَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضْلٌ مِنْ زَادٍ، فَلْيُعْذِرْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا زَادَ لَهُ، قَالَ: فَذَكَرَ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ مَا ذَكَرَ حَتَّى رَأَيْنَا أَنَّهُ لَا حَقَّ لِأَحَدٍ مِنَّا فِي فَضْلٍ». [صحیح مسلم: ۱۷۲۸]

ژباړه: که څوک اضافه سورلی لري نو پر هغه چا دې پرې احسان وکړي چې

سورلی نه لري، او که څوک اضافه توبنه لري نو پر هغه چا دې پرې صدقه وکړي چې توبنه نه لري، چې څومره يې ياد ول هغومره يې ماليتونه ياد کړل تر دې چې زمونږ يقين راغی چې په اضافه شيانو کې مونږ بيخي حق نه لرو.

د اسلامي شريعت بله گټه او لوړ اخلاق دا دي چې مسلمان بايد د خپل مسلمان ورور عزت او ابرو، نفس او مال د توان په اندازه خوندي وساتي، تېری او ظلم ترې دفع کړي، د خپل استطاعت په مقدار بايد ورڅخه دفاع وکړي، له ابودرداء رضي الله عنه نه روايت دی چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم په مجلس کې يو چا د چا بد وويل، بل سړی يې د بد وځواب وکړ نو نبی صلی الله عليه وسلم وفرمايل: «مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضٍ أَخْبِيهِ رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». [جامع الترمذي: ۱۹۳۱]

ژباړه: څوک چې د خپل ورور له عزت او ابرو څخه دفاع وکړي نو د قيامت په ورځ به يې الله له مخ څخه اور واپروي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې انسان ته په دومره صدقه امر کوي چې د بخل او اسراف ترمنځ وي، الله پاک فرمايي:

﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا﴾ [سورت

اسراء: ۲۹]

ژباړه: خپل څت ته دې هم لاس مه اچوه او په نفقه کې يې هم ډېر مه کولاه وه، ورنه ملامت او تش لاس به کېښي.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾ [سورت فرقان: ۶۷]

ژباړه: او (عباد الرحمن) هغه څوک دي چې کله خرچ او خيرات کوي نو نه خو اسراف کوي او نه بخل کوي، بلکې د دې په منځ کې وي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د صبر په درېواړو ډولونو امر کوي، تر هغه د الله په اطاعت صبر چې په سمه توگه يې ادا کړي، د الله له معصيت څخه صبر تر دې چې بيخي يې پرېږدي، د الله په دردونکو پرېکړو (تقدير) باندې صبر کول.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په كمزرو باندې د عطف او مهرباني، په ناداره خلكو باندې د شفقت، په يتيمانانو باندې د ترحم، له غلامانو، وينځو او خادمانو سره د احسان امر كوي، له دوى څخه ستونزې سترې پورته كول، له دوى سره نېكه رويه كول، لائقه ناسته پاسته ورسره كول، له دوى سره ټوكې ټكالې كول او اړخ ورته نرمول ټول په اسلام كې مامورات دي، الله پاك خپل پېغمبر ته وايي:

﴿وَلْخَفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [سورت شعراء: ۲۱۵]

ژباړه: او خپل اړخ دې هغو مومنانو بندگانو ته ټيټ كړه چې ستا فرمانبرداري كوي او الله پاك فرمايي:

﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدْوَةِ وَالْعَشيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾ [سورت كهف: ۲۸]

ژباړه: له هغو خلكو سره ځان رابند كړه چې خپل رب د هغه د رضا په خاطر سهار او ماښام راغواړي.

او فرمايي:

﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿١﴾ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ﴾ [سورت ضحى: ۹ - ۱۰]

ژباړه: يتيم ته قهر او غصه مه كوه او ټولگر بيخي مه رټه.

او فرمايي:

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّبْرِ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحْصُ عَلَيَّ

طَعَامِ الْمَسْكِينِ﴾ [سورت ماعون: ۱ - ۳]

ژباړه: ايا ته هغه څوك پېژنې چې د قيامت ورځ تكذيبوي، همدغه كس دى چې يتيم ته ديكې وركوي او مسكينانو ته په خوراك هېڅ تيزي نه وركوي.

او الله پاك فرمايي:

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُ رَقِيبَةً ﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ بَلِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ

مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ﴾ [سورت بلد: ۱۲ - ۱۶]

ژباړه: او تا ته څه معلومات دي غونډې (له اور څخه نجات) څه شى دى؟ د څپ ازادول دي، او يا د ولبرې په ورځ ناداره ته خوراك وركول دي، يا خپلوان يتيم ته

خوراک ورکول دي، او يا هغه مسکين ته خوراک ورکول دي چې له خاورو پورې
نسبتی وي (يعنې هېڅ شی نه لري بې له خاورو)
او الله پاک فرمايي:

﴿عَبَسَ وَوَلَّىٰ ۝۱ اَنْ جَاءَهُ الْاَعْمَىٰ ۝۲ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهٗ يَرْزُقُ﴾ [سورت عبس: ۱-۳]

ژباړه: مخ يې گونځې کړ او مخ يې ورڅخه واړو، کله چې ورته نابينا راغی، شايد دا
له گناهونو ځان پاکوي.

اوم فصل

د اسلامي دين بله گټه او فايده دا ده چې په رحمت، شفقت او مهرباني باندې امر کوي، له قسوت، غلظت او شدت نه په کلکو الفاظو انسان رابندوي، تر دې چې له حيوان سره هم ناسمه د غلظت رويه غندي، له عبدالله بن عمر رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «عُدَّتْ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ سَجَنَتَهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ، لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَلَا سَقَّتْهَا، إِذْ حَبَسَتْهَا، وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَائِشِ الْأَرْضِ». [صحيح البخاري: ۳۴۸۲، صحيح مسلم: ۲۲۴۲]

ژباړه: د پېشو باره کې يوه ښځه په اور عذاب شوه چې له ځان سره يې بندېوانه کړې وه تر دې چې بند کې مړه شوه نو اور ته پکې ننوته، چې کله يې په بند کړه نو نه يې ورته خوراک ورکو او نه څښاک او نه يې پرېښوده چې د ځمکې حشرات وخوري.

بخاري او مسلم او نورو محدثينو مرفوعاً روايت کړي دي: «دَنَا رَجُلٌ إِلَى بَيْتٍ فَانزَلَ فَشَرِبَ مِنْهَا وَعَلَى الْبَيْتِ كَلْبٌ يَلْهَثُ فَرَمَمَهُ فَانزَعَ أَحَدَى حُفْيَيْهِ فَعَرَفَ لَهُ فَسَقَاهُ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ». [صحيح ابن حبان: ۵۴۳]

ژباړه: يو سړی څاه ته نژدې ورنښکته شو او اوبه يې ورڅخه وڅښلې، د کوهي پر غاړه سپی هم ورحم يې پرې راغی يوه موزه يې وويسته او اوبه يې پکې راوويستي او سپی يې خړوب کړ، الله يې عمل قبول کړ او جنت ته يې داخل کړ.

او مسلم او نور محدثين روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم پر يو خر تېر شو چې داغونه پرې لگېدلې ول نو ويې فرمايل: «لَعَنَ اللَّهُ الَّذِي وَسَمَهُ». [صحيح مسلم: ۲۱۱۷]

ژباړه: الله دې پر هغه چا لعنت وکړي چې پر دې خري داغونه لگولي دي.

شعر:

أَنَا الْعَبْدُ الَّذِي كَسَبَ الذُّنُوبَا *** وَصَدَّتْهُ الْأَمَانِي أَنْ يَتُوبَا

زه هغه بنده يم چې گناهونه يې کړي دي او ارزوگانو يې له توبې بند کړي دي

أَنَا الْعَبْدُ الَّذِي سَطَرَتْ عَلَيْهِ *** صَحَائِفُ لَمْ يَخْفَ فِيهَا الرَّقِيبَا

زه هغه بنده يم چې د گناهونو کتابونه يې ليکل شوي دي او په ځان کمارل شوي ملائکو نه يې هېڅ نه دی ډاريدلی

أَنَا الْعَبْدُ الْمُسِيءُ عَصَيْتُ سِرًّا *** فَمَا لِي الْآنَ لَا أُبَدِي التَّحِيبَا

زه هغه بنده يم چې پټ گناهونه مې کړي دي اوسمهال ولې په خپلو گناهونو ژړا ونه کړم؟

أَنَا الْعَبْدُ الْمَفْرُطُ صَاعَ عُمْرِي *** فَلَمْ أَرَ الشَّيْبَةَ وَ الْمَشِيْبَا

زه هغه کوتاه بنده يم چې خپله زندگي مې ضايع کړې ده، د ضياع په جريان کې مې د بوډوالي خيال هم نه دی ساتلی

أَنَا الْعَبْدُ الْغَرِيقُ بُلُجِّ بَحْرِ *** أَصِيحُ لَرَبِّمَا أَلْفَى مُجِيْبَا

زه هغه بنده يم چې بحر خپو لاهو کړی يم او نارې وهم له اواز اوريدونکي سره به لا کله محامخ کېږم!!

أَنَا الْعَبْدُ السَّقِيمُ مِنَ الْخَطَايَا *** وَقَدْ أَقْبَلْتُ التَّمِسُّ الطَّيْبَا

زه د گناهونو او سرغړونو له کبله پر ځان رنځور شوی يم، په مخه يم او د ډاکټر پلټنه کوم.

أَنَا الْعَبْدُ الْمُخَلَّفُ عَنِ أَنْاسِ *** حَوُوا مِنْ كُلِّ مَعْرُوفٍ نَصِيْبَا

زه هغه بنده يم چې له هغو خلکو پس پاتې يم چې له هر ډول ښو کارونو څخه يې خپلې برخې اخستي دي.

أَنَا الْعَبْدُ الشَّرِيدُ ظَلَمْتُ نَفْسِي *** وَقَدْ وَافَيْتُ بَابَكُمْ مُنِيْبَا

زه هغه شړل شوی انسان یم چې له ځان سره مې ظلم کړی دی، او ستاسو پر دروازه په داسې حالت کې ولاړ یم چې له گناهونو رجوع کونکی یم.

أَنَا الْعَبْدُ الْفَقِيرُ مَدَدْتُ كَفِّي *** إِلَيْكُمْ فَادْفَعُوا عَنِّي الْخُطُوبَا

زه بې وسه بنده یم او د لاس دواړه ورغوي مې تاسو ته دراورده کړې چې راپېښې ستونزې راڅخه واړوئ.

أَنَا الْعِدَارُ كَمْ عَاهَدْتُ عَهْدًا *** وَكُنْتُ عَلَى الْوَفَاءِ بِهِ كَذُوبَا

زه ډېر دوکه باز انسان یم چې څومره بلا وعدې مې ماتې کړې دي، او هر مهال به خپل لوظ کې دروغ ژن وم.

أَنَا الْمَقْطُوعُ فَارْحَمْنِي وَصَلْنِي *** وَيَسِّرْ مِنْكَ لِي فَرَجًا قَرِيبَا

له ما سره خلکو خپلوي پالل پريښي دي، پر ما ورحمېږه او پر خلکو مې وپاله، او له دې تنگې نه راته ډېره نزدې پراخي راوړه.

أَنَا الْمُضْطَرُّ أَرْجُو مِنْكَ عَفْوًا *** وَمَنْ يَرْجُو رِضَاكَ فَلَنْ يَخِيبَا

زه ډېرې اړتيا اخستلی بنده یم او له تا څخه ستا کرم غواړم، او ستا عفو چې څوک غواړي هېڅکله به له زيان سره مخ نه شي.

فَيَا أَسْفِي عَلَى عُمْرٍ تَقْضِي *** وَلَمْ أَكْسِبْ بِهِ إِلَّا الذُّنُوبَا

های په هغې زندگۍ بلا افسوسونه چې راڅخه تېره شوه او ما پکې له گناه پرته نور هېڅ نه دي کړي.

وَأَحْذَرُ أَنْ يُعَاجِلَنِي مَمَاتٌ *** يُخَيِّرُ هَوْلُ مَضْرَعِهِ اللَّيْبَا

په دې ډار نېولی یم چې هغه مرگ به مې راته زراشي چې له هيبت څخه يې دانا او عاقل له هوشه وځي.

وَيَا حُزْنَاهُ مِنْ حَشْرِي وَنَشْرِي *** بِيَوْمٍ يَجْعَلِ الْوِلْدَانَ شَيْبَا

زما د هغه حشر او نشر پر ورځ ډېر خفگان په کار دی چې له هيبت او ډار څخه به يې ماشومان سپينبري شي.

تَفَطَّرْتُ السَّمَاءَ بِهِ وَمَارَتْ *** وَأَصْبَحَتِ الْجِبَالُ بِهِ كَتَيْبَا
په دغه ورځ به اسمان دوه پرځه شي او خوځښت کې به راشي، او غرونه به هم د
شکو ډېرکي شي.

إِذَا مَا فُتُّ حَيْرَانًا ظَمِيئًا *** حَسِيرَ الظَّرْفِ عُرْيَانًا سَلِيبًا
پر دغه ورځ به زه هک پک تېری جل نهولی راپورته شم، د سترگو په دید به سترې
او لوڅ لغړ به يم

وَيَا خَجَلَاهُ مِنْ قُبْحِ اِكْتِسَابِي *** إِذَا مَا أَبَدَتِ الصُّحُفُ الْعُيُوبَا
له خپلو بدو کړو وړو له کبله به مې خومره د شرم ورځ وي چې کله عمل نامې
پکې عیبونه رابرسېره کوي.

وَذَلَّةُ مَوْقِفٍ وَحِسَابِ عَدْلِ *** أَكُونُ بِهِ عَلَى نَفْسِي حَسِيبًا
داسې ورځ چې ښېې به کې خويږي او حساب به هم د عدل وي، له ماسره به په
خپل ځان حساب کېدای شي.

وَيَا حَذْرَاهُ مِنْ نَارِ تَلَطَّى *** إِذَا زَقَرَتْ وَأَقْلَقَتِ الْقُلُوبَا
له غومبرو اور څخه خومره ډار ورځ ده چې غومبرې به په اوازونو راشي او زړونه
به هم ډار ونيسي.

تَكَادُ إِذَا بَدَتْ تَنْشَقُّ غَيْظًا *** عَلَى مَنْ كَانَ ظَلَامًا مُرِيبًا
نزدې ده چې غومبره شوی اور هر ظالم او شکمن انسان باندې له ډېرې غصې له
امله د رانېکاره کېدو سره وچوي.

فَيَا مَنْ مَدَّنِي فِي كَسْبِ الْخَطَايَا *** خُطَاهُ أَمَا يَأْنِي لَكَ أَنْ تَتُوبَا
ای انسانه چې په سرغړونو کې مخکې تللی يې! ایا وخت نه دی راغلی چې نور له
گناهونو توبه اوباسې؟

أَلَا فَاقْلِعْ وَتُبْ وَاجْهَدْ فَإِنَّا *** رَأَيْنَا كُلَّ مُجْتَهِدٍ مُصِيبًا

نور له گناهونو پوره راوځه او توبه کړه او په ښکو عملونو کې بوخت اوسه، مونږ ته معلومات شته چې په ښکو کارونو بوخت انسان په سمه روان دی.

وَأَقْبِلْ صَادِقًا فِي الْعَزْمِ وَأَقْصِدْ *** جَابًا لِلْمُنِيبِ لَهُ رَحِيبًا

په خپل عزم کې رښتونی راشه او هغه اړخ دې موخه ونیسه چې له توبه گار لپاره ډېر پراخه دی.

وَكُنْ لِلصَّالِحِينَ أَخًا وَخَلَا *** وَكُنْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا غَرِيبًا

د هر ښک انسان ورور او دوست جوړ شه او په دنیا کې د مسافر په څېر شه.

وَكُنْ عَن كُلِّ فَا حِشَّةٍ جَبَانًا *** وَكُنْ فِي الْخَيْرِ مِقْدَامًا نَجِيبًا

له هرې بدکارې څخه بوزدیده جوړ شه او په کار خیر کې تر هر چا لومړی او چوست چالاکه جوړ شه.

وَلَا حِظْ زِينَةَ الدُّنْيَا بِيُغِضِ *** تَكُنْ عَبْدًا إِلَى الْمَوْلَى حَبِيبًا

د دنیا زیب او زینت ته په ډېره سپکه وگوره نو الله رب کائنات ته به محبوب بنده جوړ شې.

فَمَنْ يَجْزُرُ زَخَارِفَهَا يَجِدَهَا *** مُحَالِيَةً لِطَالِبِهَا خَلُوبًا

که څوک د دنیا سینگار اړوند غږیږي نو وبه یې گوري چې دنیا غوښتونکی به یې په خپلو پنډو کې ښکار کړی وي.

وَعُضَّ عَنِ الْمَحَارِمِ مِنْكَ ظَرْفًا *** طَمُوحًا يَفْتِنُ الرَّجُلَ الْأَرِيْبَا

له گردو محرماتو څخه دې سترگې ټیټې ونیسه داسې محارم چې عاقل او دانا انسان هم په فتنه کې اچوي.

فَعَائِنَةُ الْعُيُونِ كَأْسِدِ غَابٍ *** إِذَا مَا أَهْمَلْتَ وَتَبْتَ وَتُوبَا

د سترگو غلاژن لکه د ځنگلي ځناور زمري دی، چې کله ترې لږ ناخبره شې نو (ښکار) ته په ټوپونو ور روان يي.

وَمَنْ يَعْصُ فُضُولَ الظَّرْفِ عَنْهَا *** يَجِدُ فِي قَلْبِهِ رُوحاً وَطِيباً
 شوک چې د سترگو اضافي کتل رابنکته کړي نو په خپل زړه کې به خوږې شیبې
 او ښه ژوند وگوري.

وَلَا تُظْلِقُ لِسَانَكَ فِي كَلَامٍ *** يَجْرُ عَلَيْكَ أَحْقَاداً وَحُوباً
 په خبرو کې دې ژبه مه بې مهاره کوه چې تا ته د خلکو حسدونه او ظلم راکاږي.
 وَلَا يَبْرُحْ لِسَانَكَ كُلَّ وَقْتٍ *** بِذِكْرِ اللَّهِ رِيَاناً رَطِيباً
 هر مهال باید ستا ژبه د الله په ذکر او یاد باندې خړوب او لونده وي.

وَصَلِّ إِذَا الدُّجَى أَرَحَى سُدُولاً *** وَلَا تَضَجِرْ بِهِ وَتَكُنْ هَيُوباً
 کله چې تورتمونه پردې راوڅپوي نو ته پکې لمونځونه شروع کړ، ځان ورته مه
 تنگوه او په خشیت کې اوسه.

يَجِدُ أُنْساً إِذَا أُودِعْتَ قَبْراً *** وَفَارَقْتَ الْمَعَايِرُ وَالنَّسِيباً
 چې کله قبر کې کېښودل شې او له خپلو خپلوانو او نسیبانو څخه جلا شې نو
 هلته له انس څخه به برخورداره شې
 وَصُمْ مَا تَسْتَطِيعُ تَحْدَهُ رِيّاً *** إِذَا مَا قُمْتَ ظَمَاناً سَغِيباً
 او چې څومره دې توان وې روژې ونیسه، همدا روژې به هله خړوبونکي اوبه
 وگورې چې له قبر څخه تېری او جل نبولی راپورته شې.

وَكُنْ مُتَصَدِّقاً سِرّاً وَجَهْراً *** وَلَا تَبْخُلْ وَكُنْ سَمِحاً وَهُوباً
 په ښکاره او پټه باندې خیرات کونکی جوړ شه، بخل مه کوه او د ورکړې او ډالۍ
 ورکونکی جوړه شه.

تَجِدْ مَا قَدَّمْتَهُ يَدَاكَ ظِلاً *** إِذَا مَا اشْتَدَّ بِالنَّاسِ الْكُرُوباً
 ستا د لاسونو صدقه به هلته سیوری ووينې چې پر خلکو باندې مشقتونه او
 ستونزې سختې او گڼې شي.

وَكُنْ حَسَنَ السَّجَايَا وَذَا حَيَاءٍ *** طَلِيْقَ الْوَجْهِ لِاشْكْسَا عَضُوْبَا

د ښو اخلاقو څښتن او حيا ناک انسان جوړ شه چې خدا دې پر مخ وي، نه بد اخلاقه او تل غصه او قهر نېولی وي.

ای الله! ستا له سرغړونو څخه راته د نجات توفیق راکړه، هغه کارونه چې تا رضا کوي ته یې مونږ ته ښوونه وکړې، ای الله زموږ باداره! ستا له عذاب او شرمندگۍ نه راته پناه راکړه، ای الله! ټول هغه څه راته ډالۍ کړې چې ته یې خپلو وليانو او محبوبو بندگانو ته ورکوي، په دنیا کې راته د ښکو اعمالو توفیق او په آخرت کې راته جنت راکړه او د اور له عذاب څخه مو وساته، مونږ ته، زموږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل رحم باندې د گناهونو بخشش وکړه. ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم او د هغه په کورنۍ او ټولو صحابه کرامو باندې رحم وکړه.

اتم فصل

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې د حکمت په مراعات کولو امر کوي، معنا دا چې مونږ هر انسان ته هغه مرتبه او مکان ته ورکړو چې ورسره مناسب وي، د هغه د کرامت او شعور ته پاملرنه وکړو او ورته لایق منزلت ورکړو.

له عائشې رضي الله عنها نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: «أَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ». [سنن ابی داود: ۴۸۴۲]

ژباړه: ټولو خلکو ته خپلې خپلې مرتبې ورکړئ.

دا ډول له عائشې رضي الله عنها نه روایت دی چې هغه په سفر روانه وه، یو ځای کې یې پړاو واچو او خپل خوراک یې کو، یو ناداره ټولگر راغی عائشې رضي الله عنها ورته وویل: دې مسکین ته د ډوډۍ ټیکلې ورکړئ، بیا بل څوک په اس سپور روان نو وپویل: د خوارو لپاره ورته دعوت ورکړئ، چا ورته وویل: ولې دې ناداره ته د ټیکلې په ورکولو امر وکړ او مالداره بیا دې خوراک ته دعوت کړ؟ هغې ورته وویل: الله پاک هر چا ته خپلې خپلې مرتبې ورکړي دي ضرور ده چې مونږ هم ورته دغه مرتبې ورکړو، همدغه مسکین و چې د ډوډۍ په یو ټیکلې یې گوزاره وکړه او پرې خوشحاله شو، خو که د ډوډۍ ټیکلې دې همدې بیا ته ورکړی و نو له شان سره یې نه نښتېدل، پر عائشې رضي الله عنها خو دې الله ډېر ورحمیري چې څومره ښایسته جواب یې ورکړی دی، په ډېر حکمت او عالي ذوق، په ښکونو اخلاقو او روا رويه او د نبي کریم صلی الله علیه وسلم پسې په پوره اقتداء دلالت کوي.

له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه روایت دی چې خپل یو کور ته ننوت، ځینې ملگري یې هم ورسره ننوتل تر دې چې د ناستې ځای ډک شو، په دې لړې کې جریر بن عبدالله بجلي رضي الله عنه راغی د ځای د نه شتون له کبله په دروازه کې کېناست، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل ځادر راتاو کړ او هغه ته

يې ورکړ چې پرې کيني، او ورته يې وويل چې په دې خادر کېنه، جرير رضي الله عنه خادر واخست په خپل مخ يې کېښود خادر به يې ښکلو او ژړل به يې په دې خاطر چې د نبي کریم صلی الله عليه وسلم له ښې رويي څخه متاثره شو، بېرته يې خادر راغونډ کړ او نبي صلی الله عليه وسلم ته يې ورکړ او شکر يه يې هم ورله ادا کړه، او دا يې هم ورته وويل: الله دې ستا دومره قدر او احترام وکړي لکه زما چې دې وکړ، زه کله هم ستا په خادر نه کېنم، نبي کریم صلی الله عليه وسلم ښي او کين اړخ ته وکتل بيا يې وويل: «إِذَا آتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٌ فَأَكْرِمُوهُ». [المعجم الأوسط: ۲۶۱]

ژباړه: کله چې درته د کوم قوم مشر راشي نو عزت يې وکړئ.

د نبي کریم صلی الله عليه وسلم دې حسن صحبت ته وگوره چې د جرير رضي الله عنه د شعور خيال يې وساته او د هغه قدر او احترام يې وکړ، بيا دې ته څېر شه چې جرير رضي الله عنه يې له کریم تعامل او ښو اخلاقو څخه څومره متاثره شو!

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د ښځو لپاره يې په خاوندانو داسې حقوق واجب کړي دي لکه خاوندان يې چې په خپلو ښځو لري، لکه ښه صحبت، هغې ته تکليف نه ورکول، خو په خلقت او منزلت کې، د خبرو په منلو کې، په انفاق او د مهر په ورکولو کې، د ښځې د ژوند اړتياو په پور کولو کې، د دنيا او اخرت په فضيلتونو کې الله پاک سرپو ته په ښځو فضيلت ورکړی دی.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د جاهليت په دوران کې به عربانو ښځه د پلار يا خاوند له ميراث څخه يوه برخه گنېله، ځوی به د خپل پلا کونډه په ميراث کې اخستله، هېره دې نه وي چې د اسلام له راتگ وړاندې به عربانو ښځې د جبر او زور له مخې په ميراث کې اخستلې، وارث به راغی او د پلار په ښځه به يې خادر گوزار کړ بيا به يې غږ کړ چې دا مې د نور ميراث په څېر هم په ميراث کې پوره، که به يې خوښه وه له مهر پرته به يې په نکاح کړه او که به يې خوښه شوه بل ته به يې په نکاح ورکړه او مهر به يې ترې ځان ته تسليم کړ، او يا به يې پرې په دې خاطر نکاح حرامه کړه ترڅو ميراث ورڅخه يوسي، نو اسلامي شريعت دغه استبداد او ظلم له منځه يور، الله پاک فرمايي:

﴿يَتَأْتِيهَا مِنَ الدِّينِ ءَامَنُوٓا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا﴾ [سورت نساء: ۱۹]

ژباړه: ای هغو خلکو چې ایمان مو راوړی دی ستاسو لپاره روا نه دي چې ښځې د جبر زور له مخې په میراث کې واخلي.

73

دا ډول به د جاهلیت په دور کې عربانو ښځې له نکاحونو څخه هم منعه کولې، ځوی به د پلار کونډه په دې خاطر له نکاح څخه رابندوله چې هغه میراث په ولقه کې ولري چې د ده له پلار څخه یې په میراث کې وړی دی، پلار به لور له نکاح څخه په دې خاطر بنده ساتله چې ټول ملکیت یې په میراث کې واخلي، او کله به سړي ښځې ته طلاق ورکړ او له نکاح به یې بنده ساتلې وه ترڅو د خپلې مرضی سره سم ترې مالیت ترلاسه کړي، کینه گر خاوند به له خپلې ښځې سره روا رویه نه کوله، هغه به یې تنگوله او طلاق به یې هم نه ورکړ ترڅو بېرته ورته هغه مهر ورکړي چې له ده یې اخستی و، د اسلام له راتگ نه وړاندې به عربانو په ښځو دغه ډول ظلمونه کول او ناروا تصرف به یې پکې کو، الله پاک فرمایي:

﴿وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذَهَبُوا بِبَعْضِ مَاءِ آتَيْتُمُوهُنَّ﴾ [سورت نساء: ۱۹]

ژباړه: او ښځې په دې مه ستومانه کوئ چې بېرته ترې ځینې هغه څه واخلي چې تاسو ورته ورکړي دي.

عربانو به د اسلام نه وړاندې له ښځو سره په نفقه، پوښاک او په ژوند ژواک کې انصاف نه کو، اسلامي دين ورسره په روا تعامل امر وکړ، الله پاک فرمایي:

﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [سورت نساء: ۱۹]

ژباړه: او له دوی (ښځو) سره په ښه توگه ژوند وکړئ.

او الله فرمایي:

﴿فَإِنْ حَفَمْتَ إِلَّا تَعْلُوا فَوَجَدَهُ﴾ [سورت نساء: ۳]

ژباړه: که له دې وډار شئ چې عدل به ونه کړئ نو یوه ښځه په نکاح واخلي.

او الله پاک فرمایي:

﴿وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَسْبَدَالَ زَوْجِ مَكَاتِ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا

مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَنًا وَإِنَّمَا مُبِينًا﴾ [سورت نساء: ۲۰]

ژباړه: که د يوې ښځې پر ځای مو بله راوستله او مخکنۍ ښځې ته مو په مهر کې ډېر مال ورکړی وي نو هېڅ شی ترې هم بېرته مه اخلی، ايا تاسو دروغ او افتراء او ښکاره گناه اخلی؟

او په ديني اړخ کې يې قران وايي:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [سورت نحل: ۹۷]

ژباړه: کوم نارينه يا زrane چې په داسې حالت کې ښک عمل وکړي چې مومن وي نو هرومرو به ورته په دنيا کې د سعادت او ډاډ زندگي ورکړو او په اخرت کې به ورته د هغو عملونو په بدل کې چې دوی به کول ډېر ښه بدله ورکړو.

د ښځې د اهلېت او ملکیت اړوند بيا قران وايي:

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ [سورت نساء: ۷]

ژباړه: د نارينه و لپاره له مال څخه معلومه برخه ده چې مور پلار او يا خپلو خپلوانو پرېښی وي، او د زrane و لپاره هم له مال څخه معلومه برخه ده چې مور پلار او يا خپلو خپلوانو پرېښی وي، کمه وي او که ډېره وي خو فرض او معلومه شوې برخه ده. او فرمايي:

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ﴾ [سورت نساء: ۳۲]

ژباړه: د نارينو لپاره د هغه عمل په مقدار جزاء ده چې دوی کړی وي او زrane و لپاره هم د هغه عمل په مقدار بدله ده چې دوی کړی وي..

د اسلام همدومره گټې بسنه کوي چې ښځې ته يې ديني او ملکیت او د کار او کسب مساوات ورکړ، د نکاح په باب کې د ده ټول ضمانات قابل باور گرځولي دي، په نکاح کې يې له اهمال او اکراه پرته د ښځې اجازه او د هغې رضا بنسټي نقطه بللې ده، نبي کریم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَا تُنْكَحُ الثَّيْبُ حَتَّىٰ تُسْتَأْمَرَ، وَلَا الْبُكْرُ حَتَّىٰ تُسْتَأْذَنَ، وَإِذْنُهَا الصُّمُوتُ». [سنن ابن ماجه: ۱۸۷۱]

ژباړه: د ثيبې سره به په نکاح کې مشوره کيږي او له باکرې څخه به اجازت غوښتلی شي او اجازت يې خاموشي ده.

او د ښځې په مهر کې بيا الله پاک وايي:

﴿فَأَنوُهنَّ أَجورَهُنَّ بِكِ فَرِيضَةً﴾ [سورت نساء: ۲۴]

ژباړه: او ښځو ته مهرونه ورکړئ چې په تاسو يې مهرونه فرض دي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې عربانو د اسلام له راتگ وړاندې خپلې لوني ژوندې ښخولې ترڅو له ځان څخه شرم دفع کړي، تر هغه به پلار په خپلې لور خاورې اړولې چې ژوندی به يې ښځه کړه او مړه به شوه، اسلامي شريعت راغی او د لورگانو وژل او په خاور کې ژوندی نويستل يې په غوڅو الفاظو حرام کړل او د ژوند حق يې ورته ورکړ، په دې سره اسلام له ښځو سره ډېر انصاف کړی دی او د هغې انساني حقوق يې خوندي ساتلي دي او ژوند ته يې ورله ځانگړې کتنه کړې ده.

ای الله! مونږ ته غم او درد نه پناه راکړه، له کمزورۍ او سستۍ نه راته پناه راکړه، له بوزديليۍ او بخل نه راته پناه راکړه، د پور او د خلکو له غلبې راته نجات راکړه، پر ما دښمنان مه خوشحالوه او ما ته او زما مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل رحم باندې گناهونه وښه ای د ډېر رحم او مهربانۍ ذاته، ای الله! په محمد صلی الله عليه وسلم او کورنۍ او په ټول ملگرو يې رحم وکړه.

نهم فصل

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې كهانت يې باطل او حرام گڼلې دى، پر مارغانو، بدپالي، قمار بازي، پر غشو تقسيم، غوړ بوچى حيوان، بوتانو ته ډالۍ شوى حيوان، وصيله او حامي حيواناتو عبادتونه يې په سخت شدت سره تحريم كړل.

همدا راز اسلامي شريعت (ري البعره) هم حرام كړې ده، ري البعره به داسې وه چې په جاهليت كې به د كومې بنڅې خاوند ومړ، زړې خيمې ته به ننوته او خپل بدترين پوښاك به يې واچو، هېڅ ډول خوشبوي به يې نه لگوله همداسې به پرې يو كال تېر شو، يو كال وروسته به ورته په لومړي ځل خړ او يا بل كوم مارغه يا گډه بزه راوستل شوه، چې څنگه به ورسره ولگېده نو كله ناكله به هغه حيوان مړ هم شو، بيا به ورته پچه وركړل شوه او پچه به يې گوزار كړه، له دې وروسته به خپلې زندگۍ ته ستنه شوه.

بل ناكاره عادت پكې د فقر او فاقه له مخې د بچيانو مړه كول هم ول، يو سړي به خپل ځوى او بچيان په دې خاطر مړه كول چې هسې نه خوراك ورسره وكړي، له دې څخه هم الله پاك خلك رامنع كړل، الله پاك فرمايي:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطٰنًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾ [سورت اسراء: ۳۳]

ژباړه: له شرعي حق پرته هېڅ نفس چې وژل يې الله حرام كړې دي مه وژنئ، كه د مظلوميت په حالت كې څوك ووژل شي نو مونږ يې وارث او حاكم ته واك وركړى دى چې قصاصا پرې قاتل ووژني او يا ترې ديت واخلي، خو د بدل په قتل كې به وارث له اسراف څخه كار نه اخلي د مقتول د وارثونو مرستندوى الله دى.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې له كافرانو، بدپرستانو او مشركينو څخه يې پاك بنايسته مسلمانان، نېكان، متقيان زاهدان او پرهېزگار جوړ كړل، له الله څخه

ډايربري او د هغه الله عبادت کوي چې هېڅ شريک نه لري، د حق مرستندويان وي او د الله د رضا په خاطر د هېڅ چا له ملامتيا څخه خوف او ترس نه لري، داسې خلک يې ترې جوړ کړل چې:

﴿وَيُؤْتِرُونَكَ عَلَيْهِمْ أَنْفُسَهُمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ [سورت حشر: ۹]

ژباړه: پر ځانونو نور غوره کوي که څه يې هم خپله حاجت او فقر وي. د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې غدر او دوکه يې حرامه کړې ده، الله پاک فرمايي:

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ﴾ [سورت مائده: ۱]

ژباړه: اى هغه کسانو چې ايمان مورارى دى په عقدونو (وعدو) باندې پوره والى وکړئ.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَتْ مَسْئُولًا﴾ [سورت اسراء: ۳۴]

ژباړه: په لوظونو باندې وفاء وکړئ ځکه دلوظونو باره کې تپوس کېدى شي. او له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه روایت دی چې هغه فرمايي: «لِكُلِّ عَادِرٍ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ، يُقَالُ: هَذِهِ عَدْرَةُ فُلَانٍ». [صحيح مسلم: ۱۷۳۶]

ژباړه: د قيامت په ورځ به د هر دوکه باز لپاره بېرغ وي، ويل كيږي به چې دا د فلانكي غدر او دوکه ده.

او نبي صلی الله علیه وسلم فرمايي: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَتْ مُنَافِقًا خَالِصًا، - وَعَدَدٌ مِنْهَا - وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ». [صحيح البخاري: ۳۴]

ژباړه: څلور خصلتونه دي چې په چا کې شته شي نو خالص منافق به وي، يو يې دا شمېر کړ: او کله چې وعده کوي نو غدر کوي.

او نبي صلی الله علیه وسلم فرمايي: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ثَلَاثَةٌ أَنَا حَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، رَجُلٌ أُعْطِيَ بِي ثُمَّ غَدَرَ». [صحيح البخاري: ۲۲۷۰]

ژباړه: الله فرمايي: درې ډوله کسان دې چې د قيامت په ورځ به ورسره زه جگړه کوم، يوهغه سړی چې زما په نوم څه واخلي او بيا دوکه وکړي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې کار او کسب ته، د رزق گټلو ته، د سستی پرېښودو ته، له ضرورت پرته له چا نه سوال نه کولو باندې انسان ته تيزي ورکوي، اسلامي شريعت د کار کسب او زيار دين دی، په چا کې چې کسالت، سستی او عجز وي دين هم نه لري، اسلامي شريعت انساني عزت او کرامت خوندي ساتي، الله پاک فرمايي:

﴿وَقُلْ أَعْمَلُوا فِسْرَىٰ اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ [سورت توبه: ۱۰۵]

ژباړه: ورته ووايه چې عملونه کوئ، الله پاک او بيا د هغه رسول مو ويښي او الله پاک فرمايي:

﴿وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾ وَأَنْ سَعْيُهُ سَوْفَ يُرَىٰ﴾ [سورت نجم: ۳۹ - ۴۰]

ژباړه: او د انسان لپاره د هغه له سعي او عمل پرته نور څه نشته، او د انسان د عمل نتيجه به هر ورو و ليدل شي.

اسلامي دين په دې انسان تيزوي چې ديني او دنيوي دواړه عملونه له پامه ونه غورځوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَأَتَّبِعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ [رت قصص: ۷۷]

ژباړه: ټول هر څه چې الله درکړي نو اخرت پکې ولټوه او د دنيا برخه دې هم ترې مه هېروه.

او الله پاک فرمايي:

﴿فَإِذَا فُضِّتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾ [سورت جمعه: ۱۰]

ژباړه: او کله چې لمونځ ترپايه ورسيرې نو بيا په ځمکه کې خواره واره شئ او د الله له فضل او احسان څخه پلټنه وکړئ.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې په خوراک او څښاک کې ميانه روی باندې امر کوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ [سورت اعراف: ۳۱]

ژباړه: او خوراک او خښاک وکړئ او اسراف مه کوئ الله له اسراف کونکو سره مينه نه لري.

او د مقدار بن معديکرب رضي الله عنه په روايت نبي صلي الله عليه وسلم فرمايي: «مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ، حَسْبُ الْآدَمِيِّ، لُقَيْمَاتٌ يُعْمَنُ صُلْبُهُ، فَإِنْ غَلَبَتِ الْآدَمِيَّ نَفْسُهُ، فَثُلُثُ لِلطَّعَامِ، وَثُلُثُ لِلشَّرَابِ، وَثُلُثُ لِلنَّفْسِ». [سنن ابن ماجه: ۳۳۹۹، جامع الترمذي: ۲۳۸۰]

ژباړه: انسان د خپلې خیتې په خېر بل لوبنی له شر نه نه ډکوي، د بنده لپاره یو خوښونکی بسنه کوي چې ملا یې پرې قوي وي، که په بنده خپل ځان غالبه وي نو د خیتې دریمه برخه یې د خوراک، دریمه یې د خښاک او دریمه یې د ساه لپاره. د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په حقوقو کې له تاخير نه منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَلِإِنْ كَانَتْ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾ [سورت بقره: ۲۸۰]

ژباړه: او که پور وړی تنگدسته و نو تر هغه ورته انتظار وکړئ چې اساني پرې راشي.

او له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمايي: «كَانَ تاجرٌ يُدائِنُ النَّاسَ، فَإِذَا رَأَى مُعْسِرًا قَالَ لِفَتِيَانِهِ: تَجَاوَزُوا عَنْهُ، لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنْنا، فَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُ». [صحيح البخاري: ۲۰۷۸]

ژباړه: یو سوداگر به له خلکو سره په پور معاملات کول، که به یې تنگدسته وليد خپلو مزدورانو ته به یې ويل: پور ورته معاف کړئ کېدای شي الله زمونږ له گناهونو څخه تجاوز وکړي، نو الله یې له گناهونو څخه تجاوز وکړ.

او نبي صلي الله عليه وسلم فرمايي: «مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ». [سنن ابن ماجه: ۲۴۱۸]

ژباړه: څوک چې تنگدسته ته انتظار اوباسي - نو چې څومره ورځې یې ورته انتظار کړی وی - هره ورځ به ورله صدقه وشمېرل شي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې له رشوت څخه انسان رابندوي، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دى: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ فِي الْحُكْمِ». [جامع الترمذي: ۱۳۳۶]

ژباړه: رسول الله صلى الله عليه وسلم فيصلو كې په رشوت اخستونكي او وركونكي لعنت ويلي دى.

او له ثوبان رضي الله عنه نه روايت دي: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ وَالرَّائِشَ يَعْنِي: الَّذِي يَمْتَشِي بَيْنَهُمَا». [مسند احمد: ۲۳۹۹]

ژباړه: رسول الله صلى الله عليه وسلم په رشوت خور، رشوت وركونكي او د رشوت لپاره تلونكي راتلونكي باندې لعنت ويلي دى.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې په عقد كې د پښېمانه انسان له كبله د عقد په فسخ كولو تيزي وركوي، ځكه په دې كې له نادم سره احسان او نيكي ده، نبى صلى الله عليه وسلم فرمايي: «مَنْ أَقَالَ مُسْلِمًا أَقَالَ اللَّهُ عَثْرَتَهُ». [سنن ابى داود: ۳۴۶۰]

ژباړه: څوك چې د مسلمان بيع ختمه كړي الله به يې گناهونه ختم كړي.

او په بل روايت كې راځي: «مَنْ أَقَالَ نَادِمًا بَيْعَتَهُ، أَقَالَ اللَّهُ عَثْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». [صحيح ابن حبان: ۵۰۲۹]

ژباړه: څوك چې له پښېمان څخه بيع ختمه كړي د قيامت په ورځ به يې الله گناهونه ختم كړي.

اى الله! په محمد صلى الله عليه وسلم او كورنى او په ټول ملگرو يې رحم وكړه.

لسم فصل

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې اسلام د الله لپاره، د هغه د كتاب لپاره، د نبي صلي الله عليه وسلم لپاره، د مسلمانانو د چارو مسؤلينو او عامو مسلمانانو لپاره نصيحت دى، دين د الله لپاره په دې نصيحت دى چې په هغه ايمان لرل، شريك ورسره نه جوړول، د هغه په نومونو، صفتونو كې كبرليچ نه كول او د كمال په صفتونو يې توصيفول چې له هر ډول عيب او نقصان نه پاك وي، د هغه امر منل او له نواهيو نه يې ځان ساتل، د هغه فرمانبردار بندگانو سره مينه او له اوامرو څخه يې سرغړونكو سره نفرت او حسد لرل او داسې نور...

نو په دې معنا دين الله لپاره نصيحت دى.

د كتاب لپاره يې په دې ډول نصيحت دى چې په قران ايمان لرل چې د الله كلام دى، نازل شوى دى او مخلوق نه دى، حلال يې حلال او حرام يې حرام گڼل، ارشادات يې په عمل كې راوستل او په معناگانو كې يې له غور څخه كار اخستل، د قران حقوق ادا كول او پندونه يې منل، له زواجرو يې عبرت اخستل او داسې نور...

د رسول صلي الله عليه وسلم لپاره دين په دې معنا نصيحت دى چې په هر څه كې هغه تصديقول، له رسول الله صلي الله عليه وسلم سره مينه لرل، په ژوندينه او مړينه د هغه احترام كول، د هغه سنتونه پېژندل او د خلكو ترمنځ نشرول او بيا پرې عمل كول، د هېڅ مخلوق قول - كه هر څوك وي - د نبي صلي الله عليه وسلم په قول نه مخكې كول او داسې نور...

د مسلمانانو د چارو مسؤلينو لپاره په دې معنا نصيحت دى چې د حق په دائره كې خبرو ته غاړه كېښودل او پر حق ورته توصيه كول، د خلكو له اړتياو يې خبرول، په نرمه لهجه د عدل پر بنسټ هغوى ته نصيحت كول، په مشرۍ يې

يقين کول او خبرې يې منل په دې شرط چې د الله عصيان پکې نه وي، خلک يې د خبرو منلو ته دعوت کول او د توان په اندازه ورته نصيحت کول، خلک د هغوی په گټو او تکليف دواړو خبرول او د چارو مسؤلينو د واجباتو ادا کولو ته يې دعوت کول او داسې نور...

د عامو مسلمانانو لپاره دين په دې معنا نصيحت دی چې عام مسلمانان دنيوي او اخروي گټو ته بيدارول، په سترو ستونزو يې نه اخته کول او ورته ديني تعليمات ورکول، په ښکيو ورته امر کول او له بدو څخه يې رابندول، د عامو مسلمانانو لپاره هغه څه خوښ گڼل چې څوک يې له ځان لپاره خوښ بولي، او د هغوی لپاره هغه څه ناپسند گڼل چې د ځان لپاره يې ناپسند بولي، او د خیر په دې کارونو کې تر توان پورې خپلې هلې ځلې کول...

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د خپلولی نه پاللو نه سخته منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴾ [سورت محمد: ۳۲]

ژباړه: ايا دې ته نژدې شوي ياست چې له ايمان څخه مخ واړوئ او په ځمکه کې وړانکاري وکړئ او خپلولي هم ورسره وشکوئ؟

او نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللَّهُ، وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللَّهُ». [صحيح مسلم: ۲۰۰۰]

ژباړه: خپلولي له عرش پورې نښتې ده او وايي: الله دې هغه څوک وپالي چې ما پالي او هغه څوک دې الله غوڅ غوڅ کړي چې ما غوڅوي.

او امام طبراني د عبدالله بن ابي اوفی رضي الله عنه په روايت نقلوي چې نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «إن الملائكة لا تنزل على قوم فيهم قاطع رحم». [ضعيف الجامع الصغير وزيادته: ۱۷۹۱، الباني ورته موضوع ويلي دي]

ژباړه: په کوم قوم کې چې خپلولي شکونکی وي نو ملائک ورته نه راښکته کيږي. د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په دين کې تشدد په سختو الفاظو باندې غندي،

له حلالو او پاکيزه شيانو څخه ځان ساتل حرام بولي، ځکه اسلام د اسانۍ او سهولت او اعتدال دين دی، له انس رضي الله عنه نه روايت دی: «جَاءَ ثَلَاثَةٌ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَسْأَلُونَ عَنِ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَانَتْهُمْ تَقَالُوبُهَا، فَقَالُوا: وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ، قَالَ أَحَدُهُمْ: أَمَا أَنَا فَإِنِّي أَصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا، وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلَا أَفْطِرُ، وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَنْزَوِّجُ أَبَدًا، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: «أَنْتُمْ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا، أَمَا وَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ، لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُصَلِّي وَأَرْفُدُ، وَأَنْزَوِّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَن سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي». [صحيح البخاري: ٥٠٦٣]

ژباړه: د رسول الله صلى الله عليه وسلم ځينو بي بيانو ته درې خلك راغلل او د هغه د عبادت متعلق يې ترې وپوښتل: چې ورته خبر ورکړل شو نو ډېر کم يې وگڼل نو خپل منځ کې يې وويل: مونږ چرته نبي صلى الله عليه وسلم ته رسېدلی شو؟ هغه ته خو الله پاک محکني او وروستي ټول گناهونه بخښلي دي، يو پکې وويل: زه به د تل لپاره ټوله شپه لمونځ کوم او خوب به نه کوم، بل وويل: زه به هميشه روژه نيسم او نه بوزه کېرم، بل وويل: زه به له ښځو څخه جلا شم او د تل لپاره به نکاح ونه کړم، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم راغی ورته يې وويل: ايا فلانکې فلانکې خبرې تاسو کړي دي؟ قسم په الله چې زه په تاسو کې له الله څخه ډېر ډارېږم، خو زه روژه هم نيسم او بوزه کېرمه هم، لمونځ هم کوم او خوب هم او له ښځو سره نکاح هم کوم څوک چې زما له سنتو نه رغبت لري له ما څخه نه دي.

د اسلامي دين په غربت کې په زړه پورې قصيده:

أَقُولُ وَأَوَّلَى مَا يُرَى فِي الدَّفَائِرِ *** وَأَحْسَنُ فَيْضًا مِنْ عِيُونِ الْمَحَابِرِ

زه وایم چې په عمل نامو کې چې له خوشحاله سترگو نه هم ډېر ښایسته ښکاري هغه.

هُوَ الْحَمْدُ لِلْمَعْبُودِ وَالشُّكْرُ وَالشُّنَاءُ *** تَقَدَّسَ عَنِ قَوْلِ الْعَوَادِرِ الْعَوَادِرِ

هغه دالله ثنا ده چې حق معبود دی، چې د گردو گمراهانو له ناپاکو عقېدو څخه پاک دی.

وَجَلَّ عَنِ الْأَنْدَادِ لَا رَبَّ غَيْرُهُ *** وَعَنْ شَافِعٍ فِي الْإِبْتِدَاءِ أَوْ مُوَازِرٍ
هغه له شريكانو غني او له هغه پرته بل معبود نشته، د نړۍ د پېدايښت په پېل
کې يې هېڅ مرستندويه ته هم حاجت نه و.

وَصَلَّى عَلَى مَنْ قَامَ لِلَّهِ دَاعِيًا *** وَشَيْدَ أَعْلَامِ الْهُدَى وَالشَّعَائِرِ
پر هغه چا دې د الله رحمتونه وي چې د هغه د رضا لپاره داعي راپورته شو او د
هدايت او شعائرو تنابونه يې پياوړی کړل.

وَأَوْصَحَ دِينَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا سَفَتْ *** عَلَيْهِ السَّوَابِ فِي الثُّرَى وَ الْحِزَائِرِ
د الله پاک دين يې هله راڅرگند کړ چې طوفانونو يې په کليو او ښارونو کې اثر
ختم کړی و.

وَعَادَى وَوَالَى فِي رِضَى اللَّهِ قَوْمَهُ *** وَلَمْ يُثْنِهِ عَنْ ذَاكَ صَوْلَةَ قَاهِرٍ
د اسلام پر سره يې له خپلو قومونو سره دوستي او دښمني وکړه، له دې څخه د چا
زور او غصې او يرغل راستانه نه کړل.

مُحَمَّدٍ الْمَبْعُوثُ لِلنَّاسِ رَحْمَةً *** نِدَارْتُهُ مَقْرُونَةٌ بِالْبَشَائِرِ
محمد صلی الله عليه وسلم د گرد انسانيت لپاره رحمت دی او ډار ورکول يې له
زيري سره يو ځای دي.

وَبَعْدُ فَإِنْ تَعَجَبَ لِحُطْبِ تَبَلَّبْتُ *** لِفَادِحَةِ أَهْلِ التُّهَى وَالْبَصَائِرِ
که ته دې ته خبران يې چې د ژوند چارې ولې په اضطراب کې راغلې چې د
بصيرت څښتن يې په حيرانتيا کې واچونو...

فَلَا عَجَبًا يَوْمٌ مِنَ الدَّهْرِ مِثْلَ مَا *** أَنَاخَ بِنَا مِنْ كُلِّ بَادٍ وَ حَاضِرِ
دا د حيرانتيا خبره ځکه نه ده چې يو وخت به پر مونږ له هر باندېچي او ښاري له
پلوه دغه ډول سترې ستونزې راتلې.

وَمَا ذَاكَ إِلَّا غُرْبَةُ الدِّينِ يَا لَهَا *** مُصِيبَةُ قَوْمٍ مِنْ عِظَامِ الْفَوَاقِرِ

دا په دې خاطر چې دين پر خلكو ناشنا لگېده، هـاى په دې قوم چې خومره لوى ملا ماتونكي مصيبتونه پرې راغلي ول!

تَرَىٰ أَهْلَهُ مُسْتَضْعَفِينَٰ أَدْلَىٰ *** فَمَا بَيْنَ طَعَانٍ عَلَيْهِمْ وَنَافِرٍ

دغه مهال د دين پېروكار بې وسه او خلكو به سپكول، چا به ورته سپورې ستغې ويلې او چا به ترې نفرتونه كول.

وَمُسْتَهْزِئٍ مِنْهُمْ فَيُنْغِضُ رَأْسَهُ *** وَيَرْمُونَهُمْ شَزْرَ الْعُيُونِ النَّوَاضِرِ

چا به ترې سر ښكته يو او ملنډې به يې پرې وهلې، او ترڅنگ به يې ورته په قهرجنو سترگو وركتل.

وَعَادَاهُمْ مِّنْ يَدَيِ الْعِلْمِ وَالْحِجَىٰ *** وَكُلِّ خَلِيلٍ أَوْ قَرِيبٍ مُّصَاهِرِ

د علم او عقليت دعوې ترڅنگ به يې ورسره خپلو خپلوانو او سخرگنې هم د اسلام پر سر دښمني كوله.

فَمَا شِئْتَ مِنْ شَتْمٍ وَقَذْفٍ وَغِيْبَةٍ *** وَتَنْقِيصِهِمْ فِي كُلِّ نَادٍ لِفَاجِرِ

هر فاجر او فاسق به په خپلو مجلسونو كې ورته سپورې ستغې، قذف او بهتان، غيبت او بدې به يې ورله كوله.

وَأَكْبَرُ مِنْ هَذَا وَأَعْظَمُ فِرْيَةٍ *** مَوَالَاةِ أَهْلِ الشَّرْكِ مِنْ كُلِّ كَافِرِ

له دې هم غټه خبره او ستره د گناه كار دا دى چې څوك له مشركانو او كافرانو سره مينه ويالي

وَأَكْبَرُ مِنْ هَذَا وَأَعْظَمُ فِرْيَةٍ *** مَوَالَاةِ أَهْلِ الشَّرْكِ مِنْ كُلِّ كَافِرِ

له دې گناه سره يې سترگې ښخې او خوشحاله وي، څوك خپل كارونه په پټه كوي او څوك پرې جهر كوي

وَأَعْيَبُهُمْ فِي فِعْلٍ ذَاكَ قَرِيْرَةً *** فَمِنْ صَامِتٍ فِي فِعْلِهِ أَوْ مُجَاهِرِ

كه په گناه يې څوك انكار وكړي او بد ورته وگوري او افراطي ورته وايي او نزدې ده چې د منبرونو پر سر يې هم وشرموي.

وَمَنْ قَامَ بِالْإِنكَارِ فَهُوَ مُشَدَّدٌ *** يَكَادُونَ أَنْ يُبَدُوهُ فَوْقَ الْمَنَابِرِ
که په گناه يې څوک انکار وکړي او بد ورته وگوري او افراطي ورته وايي او نزدې
ده چې د منبرونو پر سر يې هم وشموي.

فَإِنْ يَخُكُمُوا بِالسُّوْطِ ضَرْبًا فَإِنْ يَكُنْ *** رُجُوعٌ وَإِلَّا بِالضُّبَا وَالْحَنَاجِرِ
او تر هغه يې په قمچينو وهي چې يا خو بېرته رجوع وکړي ورنه په چرو برچو يې
هم وهلو ته تيار وي.

وَأَصْبَحَ ذُو الْإِيْمَانِ فِيهِمْ كَفَايِضٍ *** عَلَى الْجَمْرِ أَوْ فِي الْجَنْبِ صِلَى الْمَجَامِرِ
ترمنځ يې د ايماندار شتون داسې دی لکه په لاس کې چې څوک سکروته ونيسي
او يا له سکرو توپو ډک نغري ترڅنګ سوخي.

وَإِخْوَانُهُ النَّزَّاعُ فِي كُلِّ قَرْيَةٍ *** لَدَى أَهْلِهَا فِي ذُلِّهِمْ كَالْأَصَاغِرِ
ورونه يې په هر کلي او چم کې د خپلوانو له پلوه تعذيبيري او د ذلت له مخې يې
ترمنځ ډېر ذليل شمېرل کيږي.

وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا ثَبَاتًا مَعَ الرَّضَى *** بِقَلْبٍ سَلِيمٍ لِلْمُهَيْمِينَ شَاكِرٍ
د دې برسېره مظلوم مسلمانان په ډېرې خوشحالي او سليم زړه پر دغه حالت
سربنډنه کوي او د نگهبان ذات شکر اوباسي.

فَأَكْرَمَ بِهِمْ مِنْ عُسْبَةِ الْحَقِّ إِنَّهُمْ *** لِحِفْظِ نُصُوصِ الدِّينِ أَهْلُ تَنَاصُرٍ
د ديني نصوصو د تحفظ په خاطر دغه ډله د څومره ډېر عزت څښتنه ده! چې د
حق مرسته کوي.

إِذَا مَا بَدَا نَصَّ الْكِتَابِ وَسُنَّتِهِ *** تَنَادَوْا عِبَادَ اللَّهِ هَلْ مِنْ مُثَابِرٍ
چې قراني ايت يا نبوي سنت ورته راڅرگند شي نو يو بل باندې غږ کړي چې اى
د الله بندگانو! په تاسو کې څوک د دوامدار عمل څښتن نشته؟

وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالتَّوَجُّدِ فَأَهْتَدُوا *** وَمَا رَغَبُوا عَنْهَا لِخِرْصِ الْحَوَاطِرِ

پر قرآني ایت او نبوي سنتو باندې د ژامي غابونه ښخ کړي او هدايت پرې ومومي،
او اټکلونه يې ورڅخه نه شي راپولی

عَلَيْكَ بِهَا تَيْكَ الصَّفَاتِ مُنَافِسًا *** فَلَلِهِ مَا أَسْنَا سَنَاهَا لِسَائِرِ

پر تا لازم دي چې دغو صفتونو کې له منافسي څخه کار واخلي، الله دې د هغه
چا مل شي چې د پرقينده لارې په سر روان دی.

هُمُ الْقَوْمُ لَا يَتَّبِعُهُمْ عَنْ مُرَادِهِمْ *** مَلَامَةٌ لُوَامٌ وَخُذْلَانٌ نَاصِرِ

دوی (مسلمانان) داسې خلک دي چې د ملامتګر يا مرستندويه مرسته يې له
خپلو موخو څخه نه رابندوي.

بِنَفْسِي فَتَى مَا زَالَ يَدَابُ دَائِمًا *** إِلَى رَبِّهِ أَكْرِمُ بِهِ مِنْ مُهَاجِرِ

له هغه ځوان نه مې ځان قربان چې تل خپل رب ته په کونښن وروان وي او دغه
څومره قدرمند مهاجر انسان دی.

مُكِبًا عَلَى أَيِّ الْكِتَابِ وَدَرْسِهِ *** بِقَلْبِ حَزِينٍ عِنْدَ تِلْكَ الزَّوْجِرِ

د قرانکريم ايتونو او زواجرو درس ته په ډېر ژرغوني زړه باندې په پوره توجه
سره ناست وي.

فَيَا لَيْتَنِي أَلْقَاهُ يَوْمًا لَعَلَّهُ *** يُخْبِرُنِي عَمَّا حَوَى فِي الصَّمَائِرِ

های کاشکې زه هم ورسره يوه ورځ ملاقات وکړم او له هغه څه مې خبر کړي چې
په زړونو کې پټ او پناه پاتې دي.

وَتَرْفَعُ أَيْدِينَا إِلَى اللَّهِ بِالذِّعَا *** لِيُنْصِرَ دِينَ الْمُصْطَفَى ذِي الْمَفَاحِرِ

مونږ هم الله پاک ته د نبی صلی الله علیه وسلم ډېرو ویاړونو والا دین د نصرت په
خاطر لاسونه لپه کوو

وَيُنْصِرَ أَحْزَابَ الشَّرِيعَةِ وَالْهُدَى *** وَيَقْمَعَ أَهْلَ الزَّيْبِغِ مِنْ كُلِّ فَاجِرِ

او دا دعا کو چې د اسلامي شريعت ډلې مرسته وکړي او د ضلالت او فجور د
څښتنانو جرړې راوباسي.

فَأَهْ عَلَى تَفْرِيقِ شَمْلٍ فَهَلْ لِمَا *** مَضَى عَوْدَةٌ نَحْوَ السَّنِينِ الْعَوَابِرِ
د مسلمانانو په تیت او پرک ډېر افسوس، ایا د تېرو کلونو (د اتحاد او اتفاق) په
خبر کلونو ته به بیا ستانه نه شو؟

عَسَى نَصْرَةٌ لِلدِّينِ تَجْمَعُ شَمْلَنَا *** تَقْرُبُهَا مِمَّا تَرَى عَيْنٌ نَاطِرٍ
نزدې ده چې د دين مرسته مو سره خپل منځ کې بېرته راټول کړي چې هره
ليدونکي سترگه پرې ږخه شي.

فَيَرْتَأَخِ أَهْلُ الدِّينِ فِيهَا أَعْرَةً *** وَأَعْدَاؤُهُ تَحْتَ الْقَنَا وَالْحَوَافِرِ
دینداره خلک به پکې ډېر معزز او راحت په ژوند کې وي او د دين دښمنان به
پکې د نېزو او اسونو خپو له لاندې وي.

وَأَخْتِمُ نَظْمِي بِالصَّلَاةِ مُسَلِّمًا *** مَدَى الدَّهْرِ مَا نَاصَتْ بُرُوقُ المَوَاطِرِ
زه خپل نظم په داسې حالت کې پای ته رسوم چې د ټولې زمانې په اندازه چې
ترکومه بریښناگانې او بارانونه وي سلام او درودونه وایم په...

عَلَى أَحْمَدٍ وَالْآلِ وَالصَّحْبِ الذِي *** لَهُمْ تَابِعٌ يَسْعَى بِفِعْلِ الأَمْرِ
په محمد صلی الله علیه وسلم باندې او د هغه په هغو ملگرو باندې چې یې پېروکار
ول او په نېکو کارونو کې توند او چابکه ول.

ای الله! دنیا مولویه موخه مه گرځوه او مه یې زمونږ د علم غایه گرځوه، او مه اور
زمونږ ټیکانه گرځوه، زمونږ د گناهونو په سبب پر مونږ داسې چارواکي مه راوله
چې زمونږ اړوند له تا څخه ډار نه لري او نه راباندې رحم کوي، مونږ ته او زمونږ
مور او پلار ته او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانگړي رحم باندې بخشش وکړه ای
رحیم او مهربان ذاته.

ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم او کورنۍ او په ټول ملگرو یې رحم وکړه.

يولسم فصل

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې ګرد خيږ او سعادت او امر بالمعروف او نهي عن المنکر ته د دعوت ترغيږ ورکوي، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ، كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا». [صحيح مسلم: ۲۶۷۴]

ژباړه: چا چې ښک عمل ته دعوت ورکړ نو د ده لپاره د پېروکارو د عمل په اندازه اجر او ثواب وي او د پېروکارو له اجر نه به بيخي هېڅ نه کميږي، او څوک چې ګناهونو ته دعوت ورکړي نو د ده به د ګناهکارانو د عمل په اندازه ګناه کيږي چې د ګناهکارانو له ګناه نه به هېڅ شې نه کميږي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده د ژوند له فرصت څخه فايده او اخرت کې ورته ګټه رسونکو عمل کولو ته هڅونه کوي، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ». [صحيح مسلم: ۲۶۸۲]

ژباړه: کله چې انسان مړ شي له دريو شيانو پرته يې نور عمل هم قطع او غوڅ شي: دوامداره صدقه، ګټور علم چې فايده ترې اخستلی شي، ښک او صالح ځوی چې دعاګانې ورته کوي.

او الله پاک هم فرمايي::

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَتَنْظُرُوا نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ [سورت حشر: ۱۸]

ژباړه: اى هغو خلکو چې ايمان مو راپرى دى له الله څخه وډار شى او دې ته دې يون نفس وګوري چې د سبا ورځې لپاره يې څه (تيار) کړي دي، له الله څخه وډار شى په يقين سره چې الله پاک ستاسو په عملونو باندې اګاه دى.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې انسان پر الله باندې وجوبي باور او اعتماد ته دعوت کوي، دې ته يې دعوت کوي چې پر هغه ايمان ولري او ښک عملونه وکړي، نه په هغه چا باور ولري چې الله ته د نزدې مخلوق سره اړيکې لري، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم د دې ايت له نزول سره پورته شو:

﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [سورت شعراء: ۲۱۴]

ژباړه: او خپل نزدې خپل او خپلوان له الله څخه وډاروه.

پورته شو او وويل: «يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ - أَوْ كَلِمَةً نَّحْوَهَا - اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ، لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، وَيَا صَفِيَّةَ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتِ مِنْ مَالِي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا». [صحيح البخاري: ۲۷۵۳]

ژباړه: ای قریشو - یا دپته نزدې بله کلمه يې استعمال کړه - ځانونه وپېرئ، د الله پاک له اړخ نه درڅخه هېڅ نه شم دفع کولی، ای بنوعبدمناف! د الله پاک له اړخ نه درڅخه هېڅ نه شم دفع کولی، ای عباس بن عبدالمطلب! د الله پاک له اړخ نه درڅخه هېڅ نه شم دفع کولی، ای صفیې د رسول الله صلی الله عليه وسلم ترورې! د الله پاک له اړخ نه درڅخه زه هېڅ نه شم دفع کولی، ای فاطمې د محمد صلی الله عليه وسلم لورې! زما په مالیت کې چې دې څومره خوبه وي رانه يې وغواړه خو د الله پاک له اړخ نه درڅخه زه هېڅ نه شم دفع کولی.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د خپل نفس په اصلاح باندې امر کوي ترڅو د الله د اوامرو په ادا ځان ملزم وبولي او له نواهیو څخه يې ځان رابند کړي، په نیکو به امر کوي او له نواهیو څخه به ځان ژغوري، په دې باب ډېری ایتونه او نبوي حدیثونه غږیدلي دي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې انسان د تل لپاره خپل رب سره په اړیکه کې ساتي، خوا که د رب لورینې پرې راوړي او که له سختو سترو سره مشت او گریوان وي، نبی صلی الله عليه وسلم فرمائي: «عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَصَابَتَهُ سَرَاءُ شَكَرٍ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ صَرَاءٌ، صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ». [صحيح مسلم: ۲۹۹۹]

ژباړه: د مومن شان ته خوشحالي په کار ده، د هغه ټولې چارې خیر او ګټه ده، له مومن پرته بل هېڅوک دغه حالت نه لري، که ورته خیر ورسپري شکر پرې او باسي نو د ده لپاره د خیر خبره ده، او که ورته تکلیف ورسپري نو صبر پرې وکړي نو هم ورله د خیر خبره ده.

د اسلامي شریعت بله ګټه دا ده چې انسان په دې تیزوي چې ځان او ټولنه سمه دمه کړي، خیر ته یې دعوت کوي او په دې یې پوهوي چې څنګه باید خپل عقلونه ازاد کړي او د ضلالت له کبرو ژورو یې څنګه سالم وساتي، او خپل ځان څنګه باید د الله په وحدانیت او عبادت ویالي، اسلام ورته توضیحي چې څنګه باید دوی ځانونه له زنگونو پاک صفا کړي او په ورځ کې پنځه وخته څنګه باید خپلو روحو ته په لمونځ باندې غذا ورکړي، اسلام ورته بیانوي چې څنګه باید انسان خپل مالیت او شتمني د الله د حقونو په ادا سره تصفیه کړي، او څنګه به انسانیت وکولی شي چې سالمه کورنۍ ودانه کړي چې د ټولنې د پرمختګ لپاره اساس او بنسټ دی، ولې نه، په خپلولی یې کولی شي، د قریبانو د حقوقو په معرفت یې کولی شي او په دې باندې ایتونه او حدیثونه په کافي انداز غږیدلي دي، له ابو ایوب انصاري رضي الله عنه روایت دی: «أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: مَا لَهُ مَا لَهُ. وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَبَّ مَا لَهُ، تَعْبُدُ اللهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ». [صحيح البخاري: ۱۳۹۶]

ژباړه: یو سپری نبي صلی الله علیه وسلم ته راغی ورته یې وویل: ما ته داسې عمل وښایه چې جنت ته مې داخل کړي، چا وویل؟ دا څه مجبور کړ؟ نبي صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ولې د څه اړوند پوښتنه لري؟ د الله عبادت کوه او هېڅ شی ورسره مه شریکوه، لمونځ کوه او زکات ورکوه او خپلولي پاله.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د علم او پوهې باوجود په باطله توګه جنګ جګړې غندي، هغه ډول شفاعت هم غندي چې د الله د حدودو تنفیذ تعطیلوي، په مسلمان کې داسې څه ویل چې په هغه کې نه وي هم حرام بولي، د اسلام له پاکو سپیڅلو موخو څخه یوه موخه دا هم ده چې د عدالت او ترحم په غښتلو بنسټونو انساني ټولنه ودانوي، د مینې او الفت او د ګټورې مرستې په فضاء کې به

د روح غړی مشري کوي، د کمزورتيا له گردو لاملونو به سالمه ټولنه وي، له ابن عمر رضي الله عنه نه روايت دی چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوريدلي دي ويل يې: «مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ، فَقَدْ ضَادَّ اللَّهَ، وَمَنْ حَاصِمٌ فِي بَاطِلٍ وَهُوَ يَعْلَمُهُ، لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى يَنْزِعَ عَنْهُ، وَمَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَا لَيْسَ فِيهِ أُسْكَنَهُ اللَّهُ رِذْعَةَ الْحَبَالِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ». [سنن ابی داود: ۳۵۹۷]

ژباړه: د الله د حدودو تنفيذ کې چې د چا شفاعت واقع شي نو له الله سره يې په حکم کې مخالفت وکړ، او څوک چې په باطل جنګ جگړې کوي او ښه ورته پته وي چې په ناحقه دی نو تر هغه به د الله په غضب او غصه کې وي چې بېرته ترې وتلی نه وي، او څوک چې په مسلمان کې داسې څه ووايي چې ورپکې نه وي الله پاک به يې د جهنم په خټو او چقرو کې ووسوي، تر دې چې له خپلو خبرو بېرته ستون شي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د دروغو گواهي حرامه بولي، ځکه چې په دې کې ډېری او بلا شمېر ستونزې او نورو مسلمانانو ته تکليف دی، په دې سره انسان خپل دين د بل چا په دنيا پلوري، د کوم چا په حق کې چې گواهي کوي هم ورسره بد کوي ځکه له هغه سره يې په ظلم او استبداد کې مرسته وکړه، او له هغه چا سره هم بده رويه ده چې گواهي ورباندې کوي، ځکه چې حق يې ورله له منځه يوړ، او له قاضي سره په دې بد کوي چې په خپلې خولورۍ يې له حق څخه گمراه کړ، د دروغو په گواهي يې له امت سره بد دا دي چې د هر چا حقوق يې په تزلزل کې واچول او ډاډ او اطمینان يې له هر چا څخه واخست.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې د جاهليت د دور ټول کړه وړه يې حرام وبلل، لکه طعن في الانساب او په مړي باندې په نارو سور ژړل، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «اِثْمَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ وَالتَّيَّاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ». [صحيح مسلم: ۶۷]

ژباړه: په خلکو کې دوه شيان د کفر دي: په نسب کې عيب لگول او په مړو باندې په نارو سورو ژړل.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د مخونو له وهلو او د غم او درد په مهال د جامو او کاليو شکولو نه يې منعه کړې ده، له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت

دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الخُدُودَ، وَشَقَّ الجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الجَاهِلِيَّةِ». [صحیح البخاري: ۱۲۹۴، صحیح مسلم: ۱۰۳]

ژباړه: له مونږ څخه هغه څوک نه دی چې مخونه وهي او کالي خيري، او د جاهليت په څېر د هلاکت چغې نارې وهي.

د اسلامي شريعت بله گټه دا ده چې پر اضافه اوبو باندې ولقه اچول او يا يې مسافرو ته نه ورکول په سختو الفاظو تحريم کړي دي، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: «ثَلَاثٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلَاةِ يَمْنَعُهُ مِنْ ابْنِ السَّبِيلِ». [صحیح مسلم: ۱۰۸]

ژباړه: درې ډوله خلک دي چې د قيامت په ورځ به ورسره الله بيخي خبرې ونه کړي او نه به ورته د رحمت په نظر وگور، نه به يې له عذاب څخه پاک کړي او برسېره پر دې به ورته دردناک عذاب هم ورکړي، يو هغه څوک دی چې په دشته ميره کې يې اضافه اوبه له مسافر نه بندې کړي وي.

په بل روايت کې لا دا هم راځي: «وَرَجُلٌ مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللهُ: الْيَوْمَ أَمْنَعُكَ فَضْلِي كَمَا مَنَعْتَ فَضْلَ مَا لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ». [صحیح البخاري: ۲۳۶۹]

ژباړه: او بل هغه سړی دی چې اضافه اوبه يې منعه کړي وي الله به ورته ووايي: نن درڅخه خپل احسان داسې رابندوم لکه تا چې هغه اوبه رابندې کړې وې چې لاسونو دې نه وې پيدا کړې.

ای الله زمونږ زړونه د ايمان په رڼا باندې روښانه کړه او مونږ د سمې لارې ښونکي او موندونکي وگرځوه، له خپلو ښکانونو بندگانو سره مو يو ځای کړه چې نه پرې ډار او نه پرې ترس شته، مونږ ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانگړي رحم د گناهونو بخشش وکړه، ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم او کورنۍ او په ټول ملگرو يې رحم وکړه.

دولسم فصل

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د يو پر بل په نفس، مال، عزت او ابرو او عقل باندې تېرې ناروا بولي، او د تېرې هر ډول ته يې مناسبه سزا ايښې ده، لکه قصاص، حد.

اسلامي اخلاق لکه صدق، امانت، وفا او عفت د اسلام له نظره نه يواځې دا چې کمالی امور دي لکه ځينې خلک چې يې اټکلوي، بلکې واجبات يې بولي او ډېر حرص پرې کوي، که څوک يې له دائرې څخه ووځي ورته يادوي چې که توبه ونه باسي نو په اخرت کې به ترې هر ورو بدله اخستلی شي، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ؟ قَالُوا: الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ، فَقَالَ: إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ، وَصِيَامٍ، وَزَكَاةٍ، وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا، وَقَذَفَ هَذَا، وَأَكَلَ مَالَ هَذَا، وَسَفَكَ دَمَ هَذَا، وَضَرَبَ هَذَا، فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُفْضَى مَا عَلَيْهِ أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ». [صحيح مسلم: ۲۵۸۱]

ژباړه: ايا تاسو خبر ياست چې مفلس څوک دی؟ هغوی وويل: مونږ کې مفلس هغه دی چې درهم او ساز او سامان ونه لري، هغه وويل: زما به امت کې مفلس هغه دی چې د قيامت په ورځ به لمونځ، روژه، او زکات راوړي، ده ته به يې سپورې ستغې ويلي وي، او په ده به يې بهتان پورې کړی وي، او د ده به يې مال خوړلی وي، او د ده به يې وينه توی کړي وي او دا به يې ډبولی وي، ده ته به يې حسنات ورکړل شي او ده ته هم، که يې حسنات وړاندې له دې ختم شي چې حقوق ترې پوره نه وي اخستل شوي نو د مظلومانو گناهونه به راواخستل شي او پر ده به واچول شي او بيا به په اور کې گوزار کړی شي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې مسلمان په دې هڅوي چې ښه ژوند يې دا دی چې پاک زبانه وي او د هېڅ چا په غيبت نه وي ښکېل، نه غيبت کوي او نه

نمیت، نه سپورې ستغې وايي او نه په مسلمان تور پورې کوي، نه پرې لعنت وايي او نه ورپورې توکې ملنډې کوي، نه پرې افتراء تېري او نه دروغ، له ابوهريزه رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ». [صحيح البخاري: ٦٠١٨]

ژباړه: د چا چې په الله او اخرت په ورځ ايمان وي نو يا دې د خير خبرې وکړي او يا دې خاموش پاتې شي.

او فرمايي: «فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ، عَلَيْكُمْ حَرَامٌ». [صحيح البخاري: ١٠٥]

ژباړه: په يقين سره چې ستاسو وينې، ستاسو شتمني او ابروگانې مو پر يو بل حرامې دي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې انسان د خپل واجب په ادا راتيزوي، له دې څخه يې منعه کوي چې له خپل اهل او ورونو څخه، له خپلو خپلوانو او قريبانو څخه، له خپلو دوستانو او گاونډيانو څخه دې نهکې مشورې احتکار کړي، يا له نورو هغو چا نه خپلې مشورې راو نيسي چې د خپلولی يو ډول اړيکي ورسره لري، دې توجيهاتو ته يې وسيله بايد په حق او حقانيت باندې يو بل ته توصيه کول وي، يو بل ته بايد ټول په صبر او حوصلې، په امر بالمعروف او نهي عن المنکر باندې توصيه وکړي.

د اسلام بله گټه دا ده چې په حيا باندې امر کوي، چې هم د هر خير او فضيلت بنسټ دی او هم له هر ډول شر څخه د انسان د ژغورنې ستر لامل دی، خود هغه چا لپاره چې الله ورته توفيق ور په برخه کړی وي، له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «اسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ. قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نُسْتَحِي وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، قَالَ: لَيْسَ ذَلِكَ، وَلَكِنَّ الْإِسْتِحْيَاءَ مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ أَنْ تَحْفَظَ الرَّأْسَ وَمَا وَعَى، وَالْبَطْنَ وَمَا حَوَى، وَلِتَذْكُرَ الْمَوْتَ وَالْبِلَى، وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ تَرَكَ زِينَةَ الدُّنْيَا، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ اسْتَحْيَا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ». [جامع الترمذي: ٢٤٥٨]

ژباړه: له الله څخه په حقه توگه حيا وکړئ، مونږ وويل: د الله رسوله! مونږ خو الحمد لله له الله څخه حيا کو، هغه ويل: حيا دغه نه ده، سمه دمه حيا له الله څخه

دا ده چې ته خپل سر او سر چې په څه شي مشتمل دی محفوظ وساتي، خيټه او مسمولات يې محفوظ وساتي، مرگ ځان ته راياد کړې او اخرت چې څوک غواړي نو هغه د دنيا ډول ډال پرېږدي، که څوک داسې وکړي نو له الله څخه يې حقه حيا وکړه.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې هغه څه نښه جوړول يې حرام کړي دي چې ساکنس وي، په صحيحينو کې له ابن عمر رضي الله عنه نه روايت دی چې هغه په څه شمېر کسانو باندې تېرېده او هغوی له مارغه څخه نښه جوړه کړې وه، خو چې ابن عمر رضي الله عنه يې وليد ټول وتښتېدل، ابن عمر وويل: دا چا کړي دي؟ که هر چا دا کړي وي الله دې پرې لعنت و وروي، نبي صلی الله عليه وسلم پر هغه چا لعنت ويلي دی چې ساکنس مخلوق نه نښې جوړوي. (صحيح مسلم: ۵۸)

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې د ازاد سړي له پلورلو يې منع کړې ده، نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «قَالَ اللَّهُ: ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصُّهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِ أَجْرَهُ».

[صحيح البخاري: ۲۲۲۷]

ژباړه: الله پاک وايي: د قيامت په ورځ به زه له درې ډوله خلکو سره جنگ کوم: هغه څوک چې زما په نوم لوڼ وکړي او بيا غدر وکړي، او هغه څوک چې ازاد انسان وپلوري او نرخ يې وخورې، او هغه څوک چې په مزدورۍ څوک ونيسي، خپل عمل ترې پوره واخلي او مزدوري ورنه کړي.

د تېر حديث په رڼا کې د اسلامي دين بله گټه دا ده چې هغه چا ته سخت وعيد اوروي چې له مزدور څخه کار اخلي او هغه ته پوره مزدوري نه ورکوي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې ساحرا او کاهن په خپل عمل درامد کې تصديقول حرام گڼي، نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطَيَّرَ لَهُ، أَوْ تَكْهَّنَ أَوْ تُكْهَّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ». [الجامع الصحيح للسنن والمسائيد: ۱۷ / ۳۳۳]

ژباړه: له مونږ څخه هغه څوک نه دی چې يا بدپالي نيسي او يا ورله بدپالي نيول کيږي، يا خپله کهانت کوي او يا ورله کهانت وشي، يا خپله سحر کوي او يا ورله

سحر وشي، او څوک چې کاهن ته راشي او په خپلو خبرو کې يې تصديق کړي نو په محمد صلی الله عليه وسلم نازل شوي دين يې کفر وکړ.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې العياذ بالله (قِدَادَه) يې حرام کړې ده، قداده دې ته ويل کيږي چې له سړي سره پردې ښځه واچول شي، که د سړي لپاره ښځه سړي راوستي او که ښځې خو حرامه ده.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې مسلمان ته د تکليف ورکولو په نيت زوردارو ته يې چغل خوري حرامه کړې ده.

دا اسلامي دين بله گټه دا ده چې د بل چا د ملکيت غضب يې حرام بللی دی، ځکه غضب د ظلم او وړانکارۍ يو ډول دی او له ظالمانو سره الله مينه نه کوي.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په استقامت او سرښندنې خلکو ته دعوت ورکوي، استقامت په ټولو کارونو، په ټولو حالتونو او اقوالو او افعالو کې د اعتدال نوم دی، په استقامت سره نفس په افضل ترين او کامل ترين حالت کې وي، په دې حالت کې له نفس څخه نه خو کوم قبيح کار صادرېږي او نه ورته ذم او ملامتيا متوجه وي، استقامت هله منځ ته راځي چې د اسلامي شريعت شريف احکامو باندې عملي کار مخه واخلي، منگولې پرې کلکې کېښودل شي او تر حدودو يې عدوان ونه شي، ښک او فاضل اخلاق يې عملي بڼه ولري او د کمال صفتونه يې په نفس کې شته شي، الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾ [سورت فصلت: ۳۰]

ژباړه: هغه خلک چې وايي زمونږ رب الله دی او بيا په دې خبره کلک ولاړ وي، ملائک پرې رانازلېږي او ورته ډاډ ورکوي چې هېڅ خوف او ترس مه کوئ او مه خفه کېږئ، د هغو جنتونو دې درته مبارک وي چې له تاسو سره يې وعدي کېدلی شوي.

او الله پاک خپل پيغمبر ته وايي:

﴿فَاسْتَقِيمْ كَمَا أَمَرْتْ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا نَطَعُوا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [سورت هود: ۱۱۴]

ژباړه: چې څنگه درته امر کيږي هغه ډول په دېن کلک او مضبوط ودرېږه او هغه څوک هم چې له تاسره دي او هېڅ ډول سرغړونه مه کوي، الله ستاسو عملونو لره ليدونکی دی.

او نبي صلی الله عليه وسلم هم سفيان بن عبدالله ته وويل: «قُلْ رَبِّيَ اللهُ ثُمَّ اسْتَقِمَّ». [جامع الترمذي: ۲۶۱۰]

ژباړه: ته داسې ووايه چې الله زما رب دی او بيا پرې کلک ودرېږه.

د اسلامي بله گټه دا ده چې که يو څه يې حرام کړي دي نو په بدل کې يې ورله ډېر ښه څېز روا کړی دی، هم د حرام شده شيانو ځای نيسي او هم انسان له حرامو بې غمه کوي، د استسقاء بالا زلام د حرمت متعلق چې امام ابن القيم رحمه الله تفصيلي شننه کړې ده چې الله پاک استسقام بالا زلام حرام کړی دی خو په بدل کې يې ورله دعاء استخاره ښک عوض ورکړی دی، که يې ربا حرام کړې ده نو بدیل کې يې گټوره سوداگري ده.

اسلام په خلکو قمار بازي حرامه کړې ده او په بدل کې يې ورله د اسونو او اوبانو او غشو مسابقه باندې د ماليت خوراک روا کړی دی.

که اسلام په خلکو ورېښم حرام کړي دي نو په عوض کې يې ورله قيمتي او نايابه د وړی، د کتان او مالوچو پوښاکونه هم ورکړي دي.

که اسلام په مسلمانانو نشه يي توکې حرامې کړي دي نو په بدل کې يې ورته خوندور او د روح او بدن لپاره گټور څښاکونه هم ورکړي دي.

اسلام په گړد انسانيت باندې پليت خوراکونه حرام کړي دي او په بدل کې يې ورته خوندور خواړه ورکړي دي، که د اسلامي تعليماتو پليتل داسې پېل کړو راته به جوته شي چې د ژوند په هېڅ اړخ کې اسلام په انسانانو باندې تنگي نه ده راوستې مگر په بل اړخ کې يې پرې پراخي راوستې ده، والله اعلم.

ای الله! په محمد صلی الله عليه وسلم او کورنی او په ټول ملگرو يې رحم وکړه.

ديار لسم فصل

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په خپلو تشریعاتو او توجیحاتو کې ښه نیتونه، پاک زړونه او مقدسي موخې تقدیروي، نبی صلی الله علیه وسلم فرمایي: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى». [صحیح البخاری: ۱]

ژباړه: د ټولو عملونو مدار په نیتونو پورې دی او د هر سړي لپاره به هغه څه وي چې ده یې نیت کړی وي.

په ښه نیت سره مباحات او عادتونه په اطاعت او الله ته په قربت بدلیري، که د خپل ژوند د تحفظ او د نفس د تقویې په خاطر څوک خوراک وکړي ترڅو د الله عبادت او واجبات په سمه توګه ادا کړي شي، د خپل اهل او بچو حقوق کې کوتاهي ونه کړي، نو د ښک نیت پر بنسټ یې دغه خوراک او خښاک د عبادت طبیعت اخلي، همدا ډول که څوک له خپلې بي بي یا وینځې سره د نفس د عفاف او د بچو د زیادت په خاطر همبستري وکړي نو د ښک نیت له مخې یې که څه هم ده خپل شهوت پر ځای کړ خو د عبادت طبیعت یې ودرلود، الله پرې انسان ته اجر او ثواب ورکوي، په دې هکله نبی صلی الله علیه وسلم فرمایي: «وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيَأْتِي أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ». [صحیح مسلم: ۱۰۰۶]

ژباړه: تاسو کې د یو چا جماع هم د هغه لپاره صدقه ده، صحابه کرامو وویل: ای د الله رسوله! که مونږ کې څوک خپل شهوت ته راځي نو څنګه د هغه لپاره صدقه شمېرل کیږي؟ هغه وویل: که دغه اندام په حرام کې کیږدي نو ایا ګناه به پرې نه وي؟ نو که په حلالو کې یې استعمال کړي نو ثواب یې په کې دی.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې په مسلمان باندې د مغصوب او مسروقو شيانو

پلور او پېر حرام كړې دى، كه څوك مغصوب يا مسروق شيان واخلي نو له ظالم سره يې مرسته وكړه، خو كه مغصوب او مسروق شيانو مدت د غاصب او سارق په ملكيت كې اوږد هم شي بيا هم ورله نه حلاليري، ځكه د وخت ډېرښت د چا لپاره د حرامو د حليت سبب نه شي جوړېدى او نه پرې د اصلي مالک حق ساقطيري.

د اسلامي دين بله گټه دا ده چې ربا يې حرامه كړې ده، ځكه ربا ويل كيږي دې ته چې پردى مال پكې څوك برناحق او بې عوض واخلي، كه څوك يوه روپۍ په دوو روپو خرڅه كړي نو يوه روپۍ يې بې له كوم عوض او بدل څخه راجلب كړه، ځكه د انسان ماليت د هغه د اړتياو پورې معلق دى او عظيم حرمت لري.

دوهم: د خلكو ترمنځ د ربا معاملات د قرض په نوم انساني همدردي له منځ وړي. دريم: ربا انسان د معيشت او مزدورۍ له مشقت څخه په كناره كوي، كه څوك ربوي معاملات كوي نو كسب او كار يې هم نه وي، په دې سره د ډېرو خلكو گټې له خاورو سره خاورې كيږي او له عمل او جد و جهد نه په كسالت كې لويږي، برسېره پر دې الله پاك په سودخور، سود وركونكي او ليكوال او گواه ټولو باندي لعنت هم ويلى دى.

د الله بندگانو! تاسو چې د اسلامي دين كوم محاسن واورېدل دا د اسلام د محاسنو له درياب څخه څاخكى و چې د خواره واره عرب پرې الله راغونډ كړل، د هغوى زړونه ليكې يې يوې كړې، اخلاق او طبيعتونه يې ورله مهذب كړل، د جنگ د ډكر نوميالي خلك يې ترې جوړ كړل، پراخه حكومت يې درلود، د ځمكې مشرق او مغرب يې په ولقه كې ولويد، د ځمكې په ټولو اړخونو كې يې اسلامي بېرغ رياند پورته كړ، الله پاك فرمايي:

﴿وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾

[سورت ال عمران: ۱۰۳]

ژباړه: د الله لورينه راياده كړې چې خپل منځ كې سره دښمنان وئ، ستاسو زړونه يې يو كړل او د نعمت له مخې يې وروڼه وروڼه جوړ شوى.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَخَطَفَكُمْ الْإِنْسَاءُ فَآوَيْنَكُمْ
وَأَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ. وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ [سورت انفال: ۲۶]

ژباړه: او هغه وخت یاد کړئ چې په ځمکه کې بې وسه وئ او له دې څخه ډارېدئ چې خلک به مو یرغمال کړي، نو الله تاسو ته ځای درکړ او د خپلې مرستې له مخې یې ستاسو تایید وکړ.

اسلامي دين داسې دی چې الله پاک د ټولې ځمکې پر مخ لکه د روښانه لمر په څېر نشر کړ چې وړانګې یې څوک نه شي پټولی، او د هغه څلیدونکي سپوږمۍ په څېر دی چې پلوشې یې ښکاره دي او نه یې ځلا یې نوره کیږي.

اسلام داسې دين دی چې تر بلې ورته دښمنان او حسدگر په شعوري او غیر شعوري انداز نږدې کیږي، په حقانیت یې دښمنان او اغیار د خپلې ټیکنالوژۍ او نوښتونو له مخې گواهي ورکوي، الله پاک فرمايي:

﴿سَأْتِيهِمْ ءَايَاتُنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ﴾ [سورت فصلت: ۵۳]

ژباړه: ډېر زر به ورته مونږ د اسمان په کنارو کې او د دوی په نفسونو کې د خپل وحدانیت او حقانیت نښې وروښايو ترڅو ورته روښانه شي چې اسلام حق دی.

اسلام هغه دين دی چې اغیار او کينه گروړته د نزول له اولې ورځې راهيسې راز راز پلمې جوړوي خو دا نن هغه ډول پياوړی دی چې څنگه مخکې و، دوی زیار اوباسي چې رڼا یې له منځه یوسي خو نه یې اسلام بې نوره کړ او نه یې د اسلام منطق کمزوری کړ، الله پاک فرمايي:

﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ [سورت صف: ۸]

ژباړه: دوی غواړي چې د خولو په پوکو سره د الله نور بې نوره کړي، الله خپل نور هرומרه بشپړ کونکی دی که څه هم کافران یې بد گڼي.

مسلمانان وروړه! ستا لپاره همدومره بڼه کوي چې اسلامي دين د دنيا او اخرت په خير او سعادت مشتمل دی، په دنيوي او اخروي نعمتونو مشتمل دی، هر ډول

فضيلت ته يې دعوت او له هر ډول رذالت څخه د نفرت دعوت ورکوي، که د اسلامي په خورا متينې رسي منگولې مضبوطې کړې او په احکامو د عمل حرص ولرې، په ادابو يې ځان سينگار کړې نو ژوند به دې د سعادت او مرگ به دې هم د سعادت وي.

ابن القيم رحمه الله وايي:

هَذَا وَنَصْرُ الدِّينِ فَرَضٌ لَازِمٌ *** لَا لِلْكَفَايَةِ بَلْ عَلَى الْأَعْيَانِ
خبره دا واوره چې د اسلامي دين مرسته لازمي او عيني فرض دي او فرض کفائي نه دي.

يَبْدُ وَأَمَّا بِاللِّسَانِ فَإِنْ عَجَزْتَ *** فَبِالتَّوَجُّهِ وَالِدُّعَا بِجِنَانِ
يا به يې مرسته په لاس، يا په ژبه او که له دې بې توانه وي نو د کامل توجه په دعا سره يې بايد مرسته وکړې.

مَا بَعْدَ ذَلِكَ وَاللَّهُ لِلْإِيمَانِ حَبٌّ *** هُوَ خَزَائِلُ يَا نَاصِرَ الْإِيمَانِ
ای د ايمان مرستندويه! له دې وروسته د وربشې د دانې په اندازه هم په والله که ايمان وي.

بِحَيَاةٍ وَجْهَكَ خَيْرٌ مَسْئُولٍ بِهِ *** وَبِنُورٍ وَجْهَكَ يَا عَظِيمَ الشَّانِ
ای د عظيم شان او شوکت خښتنه! ستا د مخ په ژوند او نور چې ډېر غوره مسؤل يې (چې څه ورنه غوښتل کيږي)

وَبِكَ الْمَعَادُ وَلَا مَلَاذَ سِوَاكَ *** أَنْتَ غِيَاثُ كُلِّ مُلَدِّدٍ لَهْفَانِ
پر تا پورې مو پناه ده، له تا پرته بل د پناه ځای نشته، د رنځورانو او د حسرت خښتنانو مرستندويه يې.

مَنْ ذَاكَ لِلْمُضْطَرِّ يَسْمَعُهُ سِوَاكَ *** يُجِيبُ دَعْوَتَهُ مَعَ الْعِصْيَانِ
د مجبور انسان اواز له تا پرته نور څوک نه اوري چې د عصيان باوجود يې دعاگانې قبولې کړي.

إِنَّا تَوَجَّهْنَا إِلَيْكَ لِحَاجَةٍ *** تُرْضِيكَ طَالِبُهَا أَحَقُّ مُعَانِ

د څه اړتياو غوښتو په خاطر درته مونږ توجه کو او په داسې کلماتو دې ثنا بيانو چې تا راضي کوي.

فَاجْعَلْ قَضَاهَا بَعْضَ أَنْعَمِكَ الَّتِي *** سَبَعْتَ عَلَيْنَا مِنْكَ كُلَّ زَمَانٍ

زمونږ دغه اړتيا پوره کول له خپلو ځينو هغو لورينو څخه وگرځوه چې ته يې راباندې هر مهال راوړوي.

انصُرْ كِتَابَكَ وَالرَّسُولَ وَدِينَكَ *** الْعَالِي الَّذِي أَنْزَلْتَ بِالْبُرْهَانِ

ته دې دخپل هغه کتاب او رسول او دين مرسته پخپله وکړه چې په دليل دې رانازل کړي دي.

وَاخْتَرْتَهُ دِينًا لِنَفْسِكَ وَاضْطَفَيْتَ *** مُقِيمَهُ مِنْ أُمَّةِ الْإِنْسَانِ

هم دې دغه دين له ځان لپاره اختيار کړی او هم دې په انسانانو کې هغه څوک غوره بنده دی چې دين په سمه معنا ادا کوي.

وَرَضِيْتَهُ دِينًا لِمَنْ تَرْضَاهُ مِنْ *** هَذَا الْوَرَى هُوَ قِيَمُ الْأَدْيَانِ

په خلکو کې پر دغه دين ته د هغه چا لپاره هم راضي يې چې ته ترې خوشحاله يې او دا دين هم په اديانو کې سيد دين دی.

وَأَقْرَبَ عَيْنٍ رَسُولِكَ الْمَبْعُوثِ *** بِالذِّبْنِ الْحَنِيفِ بِنَصْرِهِ الْمُتَدَانِ

له شرک څخه پاک اسلامي دين په نزدې کومک او مرسته دې د خپل راستولي پيغمبر سترگې هم ښخې کړه

وَأَنْصُرُهُ بِالنَّصْرِ الْعَزِيزِ كَمَثَلِ *** مَا قَدْ كُنْتَ تَنْصُرُهُ بِكُلِّ زَمَانٍ

او ته يې دومره غښتلې مرسته وکړه لکه مخکې چې به دې هر مهال او هر وخت د دې دين مرسته کوله.

يَا رَبُّ وَأَنْصُرْ خَيْرَ حِزْبَيْنَا عَلَى *** حِزْبِ الضَّلَالِ وَعَسْكَرِ الشَّيْطَانِ

ای رب کریمه! د ضلالت او شیطان په لښکرو باندې د خیر او فضیلت والا ډلې ته بری ورکړه.

يَا رَبُّ وَاجْعَلْ شَرَّ حَزْبَيْنَا فِدَاءً *** لِحِيَارِهِمْ وَلِعَسْكَرِ الْقُرْآنِ
ای رب! په مونږ کې بدترینه ډله د غوره ډلې او د قراني عسکرو لپاره قربان او زار کړه.

يَا رَبُّ وَاجْعَلْ حِزْبَكَ الْمَنْصُورَ *** أَهْلَ تَرَاحِمٍ وَتَوَاصِلٍ وَتَدَانٍ
ای رب کریمه! خپل منصور لښکر دې د متقابل رحم او تواصل لښکر وگرځوه.

يَا رَبُّ وَارْحَمُهُمْ مِنَ الْبِدْعِ الَّتِي *** قَدْ أُحْدِثَتْ فِي الدِّينِ كُلِّ زَمَانٍ
ای رب کریمه! ته دې په خپل لښکر مهربانه شه او له هغو بدعتونو یې سالم وساته چې په هر وخت په دین کې اضافه شوي دي.

يَا رَبُّ جَنِّبَهُمْ طَرَائِقَهَا الَّتِي *** تُفْضِي بِسَالِكِهَا إِلَى التَّيْرَانِ
ای رب کریمه! له لارو څخه یې هم سالم وساته چې روان انسان پرې تر اوره رسوي.

يَا رَبُّ وَاهْدِهِمْ بُنُورِ الْوَحْيِ كَيْ *** يَصِلُوا إِلَيْكَ فَيُظْفَرُوا بِجَنَانٍ
ای رب کریمه! د خپلې وحی نور ته یې مهتدين جوړ کړه ترڅو تا ته درورسيري او په جنتونو باندې غازيان شي.

يَا رَبُّ كُنْ لَهُمْ وَلِيًّا نَاصِرًا *** وَاحْفَظْهُمْ مِنْ فِتْنَةِ الْقَمَّانِ
ای رب کریمه! ته یې کارساز او دوست شه او د هرفتنگر له فتنې څخه یې وژغوره.

وَأَنْصُرْهُمْ يَا رَبُّ بِالْحَقِّ الَّذِي *** أَنْزَلْتَهُ يَا مُنْزِلَ الْقُرْآنِ
ای رب کریمه او د قران نازلونکيه! ته یې په هغه حق مرسته وکړه چې تا نازل کړې دی.

يَا رَبُّ إِنَّهُمْ الْعُرَبَاءُ قَدْ لَجُوا *** إِلَيْكَ وَأَنْتَ ذُو الْإِحْسَانِ
ای رب کریمه! ته د ډېر احسان والا یې او دوی له ديني ناحیې څخه ناشنا دي او ستا درته درغلي دي.

يَا رَبُّ قَدْ عَادُوا لِأَجْلِكَ كُلِّ *** هَذَا الْخَلْقِ إِلَّا صَادِقَ الْإِيمَانِ
ای رب کریمه! له رښتني مومن پرته یې نور له ټول مخلوق سره ستا د رضا په خاطر دښمني اعلان کړې ده.

قَدْ فَارَقُوهُمْ فِيكَ أَحْوَجَ مَا هُمْ *** دُنِيَاً إِلَيْهِمْ فِي رِضَى الرَّحْمَنِ

ای رب کریمه! ستا د رضا په خاطر یې په دنیا کې ټول هغه څه پرینښي دي چې دوی ورته په سخته اړتیا کې ول.

وَرَضُوا وَلَا يَتَّكَ الَّتِي مِنْ نَالَهَا *** نَالَ الْأَمَانَ وَنَالَ كُلَّ أَمَانٍ

له تاسره دوستی د تر لاسه کولو باندې ډېر خوشحاله دي چې که دغه ولایت چا تر لاسه کې نو ډېر امان یې تر لاسه کې.

وَرَضُوا بِوَحْيِكَ مِنْ سِوَاهُ وَمَا ارْتَضُوا *** بِسِوَاهُ مِنْ آرَاءِ ذِي الْهَدْيَانِ

له ټولو او هرو بې بنسټو او دورغو اړاؤ نه ستا په وحی ډېر خوشحاله دي.

يَا رَبُّ تَبَّتْهُمْ عَلَى الْإِيمَانِ *** وَاجْعَلْهُمْ هُدَاةَ النَّاسِ الْخَيْرَانِ

ای رب کریمه! په ایمان ورته ثبات او استقامت ورکړه او د هر لاندې او حیران لپاره یې د لارښوونکي جوړه کړه.

وَأَنْصُرْ عَلَى حِزْبِ النَّفَاةِ عَسَاكِرَ الْإِيمَانِ *** إِنْ بَاتِ أَهْلَ الْحَقِّ وَالْعُرْفَانِ

د اسماء او صفاتو په ټولو منکرینو باندې ستا د صفتونو د مثبتینو اهل حقو او د علم پوهې خلکو ته بری ورکړه.

وَأَقِمْ لِلْأَهْلِ السُّنَّةَ النَّبَوِيَّةِ الـ *** أَنْصَارَ وَأَنْصُرْهُمْ بِكُلِّ زَمَانٍ

د نبوي سنتو تابعدارو لپاره په هر ځای او هر وخت کې مرستندوی پیدا کړه او هر مهال یې ته مرسته وکړې.

وَاجْعَلْهُمْ لِلْمُتَّقِينَ أَيْمَةً *** وَارْزُقْهُمْ صَبْرًا مَعَ الْإِيْقَانِ

دوی د ټولو متقینو لپاره امامان وگرځوه او له یقین سره یې صبر روزي کړه.

تَهْدِي بِأَمْرِكَ لَا يَمَّا قَدْ أَحْدَثُوا *** وَدَعَاؤِ إِلَيْهِ النَّاسِ بِالْعُدْوَانِ

چې ستا په دین خلکو ته لارښوونې کوي نه په هغو بدعاتو چې دوی په دین کې جوړ کړي دي او خلک ورته په ظلم رادعوت کوي.

وَأَعِزَّهُمْ بِالْحَقِّ وَأَنْصُرْهُمْ بِهِ *** نَصْرًا عَزِيْزًا أَنْتَ ذُو السُّلْطَانِ

په حق او حقانيت يې معزز او قوي مرسته يې وکړه، ته د واک او اختيار څښتن يې.

وَأَغْفِرْ ذُنُوبَهُمْ وَأَصْلِحْ شَأْنَهُمْ *** فَلَأَنْتَ أَهْلُ الْعَفْوِ وَالْعُفْرَانِ

ته يې گناهونه وځښه او چارې يې سمې کړه، ته د درگزرۍ او بڅښنې والا ذات يې.

وَلَكَ الْمَحَامِدُ كُلُّهَا حَمْدًا كَمَا *** يُرْضِيكَ لَا يَفْنَى عَلَى الْأَزْمَانِ

ستا لپاره ډېره او په زمانو زمانو پوره او دومره کامله ثنا ده چې تا راضي کوي.

مِمَّا نَشَاءُ وَرَاءَ ذَلِكَ كُلِّهِ *** حَمْدًا بَغَيْرِ نِهَائِيَةٍ بِرَمَانِ

له دې وروسته دې هم ستا لپاره د وختونو په استمرار چې انتها نه لري دومره ډېره ثناء وي چې ستا خوښه وي.

وَعَلَى رَسُولِكَ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ *** وَالتَّسْلِيمِ مِنْكَ وَأَكْمَلِ الرَّضْوَانِ

ستا په استازي دې تر هر څه غوره ترين او اکمل ترين درود او سلامونه وي

وَعَلَى صَحَابَتِهِ جَمِيعًا وَالْأَلَى *** تَبَعُوهُمْ مِنْ بَعْدُ بِالْإِحْسَانِ

د هغه په ټولو صحابه کرامو رضي الله عنهم او په هغو خلکو چې په نېکه طريقه يې د دوی پېروي کړې ده.

ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم او کورنۍ او په ټولو ملگرو يې رحم وکړه.

په پای کې درته د یو عالم دین لندې خبره

د ټولني نشو نما ته څېر شه او د لومړي پرمختگ لاملونه يې علم کې راوله، درته به جوته شي چې په يوه خبره څه شي راټول کړي ول؟ د افرادو حزم او عزم يې څه شي مخکې يور؟ د ټولني غړي يې څنگه سره يو کړل؟ او د مجد او شرافت څوکې ته کوم شي ورپورته کړل چې په ټولو خلکو به يې سياست او حکومت کو؟

دوی ايکې يواځې اسلامي دين مخکې وړي وو چې غښتلي اصول، پياوړی بنسټ او پرېکړو ته شموليت او کمال لري، دا دين په مينه او محبت باعث، الفت ته داعي، د نفسونو پاکونکی او زړه له گندگۍ او پليټې څخه پاکوي، دا دين د ځلانده حق په پلوشو عقلونه روښانه کوي او د بشري ټولنو په جوړښت کې له انسان سره مرسته کوي، د وجود تحفظ يې کوي، پر خپلو پېرکارو غږ کوي چې خپل مدني حالتونه روغ رمت وساتي، د اسلامي دين له راتگ وړاندې د جاهليت دور ته ښه څېر شه چې انسانيت په همجيت او تفرقو ویشل شوی و، غير انساني رويو او گردو بداخلاقيو پرې واک درلود، کله چې اسلام راڅرگند شو ټول يې يو کړل او قوت يې ورته بخش کړ، نفسونه يې ورله په تهذيب او عقلونه يې ورله په نورانيت وپالل، اخلاق يې ورله اصلاح کړل او احکام يې ورله سم کړل، له دې کبله يې په ټولې نړۍ راج وموند او په عدل او انصاف يې پر خلکو حکومتولي کوله.

ای الله! ستا له عذاب نه راته نجات راکړې او ستا په ذکر مو ښايسته کړې، ستا په اوامرو مو بوخت وساتې او ستا ښايسته پرده له مونږ څخه مه پورته کوه، د خپل لطف او احسان له مخې ته په مونږ لورينه وکړه، ستا په عبادت او ذکر له مونږ سره مرسته وکړه، ای الله! ستا له عذاب نه مو وساتې او ستا عقاب نه راته امان راکړې.

ای الله! د څه شي واک او اختيار چې دې راته راکړی دی ته راسره پکې کومک وکړې او استقامت راته پکې راکړې.

ای الله! له هغې دنیا داری نه درپورې پناه غواړو چې د آخرت د گټو مخه نیسي، او دهغه ژوند نه درپورې پناه غواړو چې د مرگ گټې له منځه وړي، او دهغه امېد څخه هم درپورې پناه غواړو چې د کار او کسب ترمنځ مانع واقع کيږي.

ای الله! مونږ ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل رحم باندي بخشش او مغفرت وکړې.

ای الله په محمد صلی الله علیه وسلم او کورنۍ او ملگرو یې رحم وکړې.

د ليكوال د ژوند سوانح

د ليكوال د ژوند سوانح مو د هغه د ځوی عبدالحميد بن عبدالعزيز بن محمد السلطان له كتاب (فتح المنان بترجمة الشيخ عبدالعزيز بن محمد السلطان) څخه رانچور كړې ده، كتاب څلورم چاپ لري او په (۱۴۱۴هـ - ۱۹۹۳م) كال كې دار طويق په رياض كې نشر كړی دی.

د شيخ رحمه الله نسب:

شيخ رحمه الله عالم، مفسر، اصولي، فقيه، پرهيزگار او عابد انسان و، خپل نوم يې عبدالعزيز، د پلار نوم يې محمد، د نيکه نوم يې عبدالرحمن بن عبدالمحسن اسم كښه يې ابو محمد وه، په روقه كې د بنواساعده څخه د مشهورې قبيلې عتيبه له كڼدي دی.

بنواساعده چې شيخ رحمه الله يې غړی دی د لومړي ځل لپاره د زلفي په ښار كې ميشت وه تر دا مهاله يې په زلفي كې غړي هم ميشت دي، د نورو علماؤ ترڅنگ يې شيخ رحمه الله هم شهرت لري، شيخ رحمه الله په زلفي ښار كې د قضاء او د جامع مسجد خطابت دندې لرلې، د زلفي ښاريانو ترمنځ شيخ رحمه الله ډېر ښه نوم لري او د عوامو ترمنځ يې ښې معنوي خبرې رواج لري، د ديارلسمې هجري پېړي په اخرو وختونو كې ترې دوه غړي (عبدالرحمن او د هغه ورور محمد) د عنيزي ښار ته راغلل، له عبدالرحمن څخه گڼ شمېر بچي هلته پيدا شول چې يو هم محمد د ليكوال پلار و چې لا يې مونږ په تعارف بوخت يو.

د شيخ رحمه الله پيدايښت او د علم حصول پسې هلې ځلې

شيخ رحمه الله د عنيزي په ښار كې د رمضان د مياشتې د په پنځلسمې شپې په ديارلس سوه اووه يا نهه ديرستم كال باندې فاني دنياگۍ كې سترگې وغړولې، په دينداره، پرهيزگاره او د علم او زهد په كورنۍ كې رالوی شوی دی، دا لا

ماشوم و چې پلار يې ومړ، د پلار له مړيني وروسته يې مور يې بي رقيه بنت الشيخ عبدالعزيز بن الشيخ محمد بن ابراهيم السناني پالل په غاړه واخستل.

په (۱۳۴۵هـ) كال كې د محمد بن عبدالعزيز الدامغ ترڅارنې لاندې د تحفيظ په مدرسه كې شامل شو، نزدې درې كاله وروسته يې له دې مدرسې څخه فراغت وشو او بيا د صالح بن ناصر بن صالح رحمه الله په مدرسه كې شامل شو او هلته يې ليك لوست او حساب زده كړل، نزدې درې كاله وروسته له دې مدرسې څخه هم په داسې حالت كې فارغ شو چې په ليك لوست او حساب كې يې ښه مهارت درلود، هېره دې نه وي چې قران كريم يې ايکې يواځې په دوو كلونو كې ياد كړی و او دغه مهال اوولس كلن و.

په (۱۳۵۳هـ) كې د قصيم له نامتو عالم او محقق شيخ عبدالرحمن سعدي رحمه الله څخه قرائت پېل كړ او تر لس كالو ورسره پاتې شو، دغه مهال يې ځينې متنونه لكه زاد المسنع، بلوغ المرام، الفية بن مالك او داسې نور ډېر متنونه حفظ كړي ول.

شيخ رحمه الله له غښتلي عالم دين او ستر مجدد شيخ الاسلام ابن تيميه او د هغه له پياوړي شاگرد او ديني عالم شيخ الاسلام ابن القيم الجوزيه رحمهما الله نه ډېر متاثره و، د دواړو ليكنو ته يې مخه كړه او په څېر سره يې د مطالعې لاندې ونيول، او ډېر علم يې ترې زده كړل چې د شيخ رحمه الله په كتابونو كې اثرات په څرگند ډول برېښي، په ځانگړي توگه (العقيدة الواسطية) چې شيخ رحمه الله يې تر ډېر مهاله د تدريس دنده هم په غاړه لرله او د خپلو شاگردانو د تفهيم لپاره يې په ياد كتاب باندې د سوال او ځواب په شكل كې ليكنه هم وكړه او الحمد لله په ډېر مدارسو او معهدونو كې ترې شاگردان مستفيد شول.

د دې ترڅنگ يې پرې د (الكواشف الجلية عن معاني الواسطية) په نوم مفيدة او گټوره شرحه هم وليكله چې جامعو شروحو كې شمېرل كيږي، الحمد لله تر دا مهال پرې له ماسره د گران پلار او ستر عالم دين عبدالله بن عبدالعزيز بن باز رحمه الله هغه ليكل هم پراته دي چې كله ورته ما دعقيدة الواسطية ياده شرحه په دار الافتاء كې د خپلې دندې په مهال وړاندې كړه وپويل: (الكواشف الجلية) كتاب مونږ ډېر ښه پېژنو.

د کتاب اړوند دا تزکيه الحمدلله په دې دلالت کوي چې هم د علماؤ ترمنځ شهرت او هم علمي ارزښت لري، خو الحمدلله د شيخ رحمه الله ټولې ليکنې د علماؤ ترمنځ معروفې او مشهورې او د باور وړ دي.

تنبیه:

د نجد د علماؤ د ترجمو او تعريف ترڅنگ ځينو ليکوالانو د محترم شيخ رحمه الله د نژدې ملگري شيخ سليمان بن ابراهيم بن محمد البسام رحمه الله په ترجمه کې ذکر کوي چې ده د قصيم علامه او ستر دين پوهه او محقق شيخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي رحمه الله څخه کتابونه لوستلي ول، ما يې ترې د صحت اړوند ويونښتل او هغه ځواب راکړه چې:

دغه کتابونه خفيف قرائتونه ول او په مفهوم معنا باندې درس نه و، بلکې هغه د قصيم په علامه اوستر دين پوهه شيخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي رحمه الله درسونه تر هغه راغونډول ترڅو يې له نگراني لاندې فارغ التحصيل شو.

د شيخ رحمه الله کارنه:

شيخ رحمه الله په (۱۳۶۹هـ) کال کې د رياض ښار ته تشریف راوړ، د نهه ورځو له تېرېدو وروسته د سعودي عام مفتي سماحة الشيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ د (سمحة) په مسجد کې د امامت په دنده وگماره او تر (۱۴۰۵هـ) کال پورې پر امامت پاتې و.

په (۱۳۷۰/۱۲/۲۴هـ) کې د رياض په معهد علمي کې د تدريس په مقدسه دنده وگمارل شو او بيا يې له دې څخه معهد امام الدعوة العلمي ته تبديلي وشوه، هلته يې د توحيد، فقه، تفسير او حديث ديني علومو تدريسي بوختيا لرله، شيخ رحمه الله لومړی استاذ و چې په علمي معهدونو کې گمارنه وشوه، ترينځو کالو پورې تدريس وکړ او بيا يې په کال (۱۴۰۴/۰۱/۱۰هـ) کې تقاعد وکړ او تدريسي مدت يې تر پايه ورسېد، په وروستيو دوو کلونو کې تاليف ته فارغ شو او ليکنې يې په کې وکړې.

تکراراً ورته د قضاء د منصب وړاندېز وشو خو دلچسپي يې پکې وانه اخسته چې ترڅنگ يې له نورو گڼ شمېر منصبونو څخه هم په تپه انکار کړی و، په دې

خوښ و چې پاتې زندگي هم په علمي معهدونو کې په تدريسي امورو کې تېره کړي ترڅو په تاليف کې ورسره تدريسي دنده مرسته وکړي او الله يې د علم او معرفت په نشر او اشاعت کې هغه امېدونه رښتيا کړل چې ده به يې ارزوگانې لرلې.

په (۱۴۰۴هـ) کال کې د امام محمد بن سعود الاسلاميه نړيوال پوهنتون د (اسلامي احکامو د څېړنو په مجال کې د فرمانروا شاه فيصل نړيوال مډال) ته کانديد کړ، دغه مهال شيخ رحمه الله په بېلابېلو اسلامي احکامو کې دولس ليکنې لرلې.

د شيخ رحمه الله تاليفات او علمي اثار

شيخ رحمه الله د ليکنو په ميدان کې ډېر کار وکړ، د عقيدې او فقه په مېدان کې يې گڼ شمېر ارزښتناک علمي اثار قلمبند کړ، ليکلي اثار يې نژدې شلو ته رسېږي چې زياتره يې توکونه لري.

علمي اثار يې گڼ شمېر ځله تکراراً چاپ شوي او د ځينو کتابونو چاپ شمېر خويې بيخي له شلم ځل هم اوږي، د اجر او ثواب په نيت يې د هر چاپ مالي زيار خپله او يا د خير ښېگړو مينوالو يې مالي زيار اخستی دی، شيخ رحمه الله د خپلو کتابونو په چاپ او نشر هېڅ مالي نرخ نه اخست او نه يې د کتاب حقوق پلورل، بلکې د الله د رضا په خاطر به يې د خپلو کتابونو حقوق د کار خير مينوالو ته وقفاً پرېښودل او هر مسلمان ته به يې د کتاب حقوق بڼل چې د وقف الله لپاره به يې کتابونه چاپول.

ځينو حکومتي ارگانونو يې هم کتابونه نشر ته سپارتي دي لکه رابطة العالم الاسلامي يې (الکواشف الجليلة عن معاني الواسطية) کتاب خپور کړی، الرئاسة العامة لادراات البحوث العلمية والافتاء والدعوة والارشاد يې نهه کتابونه خپاره کړي دي چې يو يې (الأسئلة والأجوبة الفقهية المقرونة بالأدلة الشرعية) او بل يې (موارد الضمان لدروس الزمان) کتابونه دي، د تېر په څېر يې رئاسة الحرس الوطني يې هم له (الأسئلة والأجوبة الفقهية المقرونة بالأدلة الشرعية) څخه د عبادتونو بخش په ځانگړي توگه چاپ او نشر کړی دی.

د شيخ رحمه الله کتابونه له سعودي څخه بهر نورو ملکونو هم د الله د رضا لپاره مفت چاپ او توزيع کړي دي لکه قطر، امارات او مصر.

څلور کتابونه يې دا مهال اردو ته هم ژباړل شوي دي او په هند او نور ملکونو کې توزيع او نشر ته سپارل شوي دي.

همدا ډول شيخ رحمه الله به خپل زياتره وخت ليک او تاليف ته وقف کړی و، خپل کتابونه به يې پکې تصحيح کول او په مستحقو شاگردانو به يې توزيع کول ترڅو گټه ترې پورته کړي.

د شيخ رحمه الله علمي اثار

(أ) په تفسير او علوم قران کې دوه کتابونه لري:

۱- [الأنوار الساطعات لآيات جامعات] يا په بل نوم [البرهان المحکم في أن القرآن يهدي للتي هي أقوم]، دا کتاب دوه ټوکونه لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع نجد په (۱۴۰۱هـ) کال کې چاپ کړی دی.

۲- [دعاء ختم القرآن الكريم] په حجم کوچنی کتاب دی، د لومړي ځل لپاره په دمشق کې دارالحياة په (۱۳۸۶هـ) کال کې چاپ کړی دی.

ياد کتاب د (المناهل الحسان في دروس رمضان) کتاب په اخر کې هم چاپ شوی دی.
(ب) په عقیده کې درې کتابونه لري:

۱- [الأسئلة والأجوبة الأصولية على العقيدة الواسطية]، کتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په قاهره کې المطبعة اليوسفية (۱۳۸۲هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی، هره دې نه وي چې دا د شيخ رحمه الله لومړی کتاب و چې د چاپ په بڼه خپور شو.

۲- [مختصر الأسئلة والأجوبة الأصولية على العقيدة الواسطية]، دا کتاب يو ټوک لري، په اصل کې دا کتاب د وړاندې مخکني کتاب اساس دی.

۳- [الكواشف الجليلة عن معاني الواسطية] لوی ټوک دی، د لومړي ځل لپاره مؤسسه مكة للطباعة و الاعلام په (۱۳۸۹هـ) کال کې چاپ او نشر کړ.

ج) په فقه کې شپږ کتابونه لري:

۱-: [الأسئلة والأجوبة الفقهية المقرونة بالأدلة الشرعية]، کتاب اووه ټوکونه لري، کتاب النکاح ته پکې رسېدلی و خو کتاب پوره نه دی، د کتاب چاپ او نشر په دې توګه شوی دی:

لومړی ټوک: له طهارت څخه بې پېل اخلي، د لومړي ځل لپاره په قاهره کې مطبوعه المدني په (۱۳۸۴هـ) کال کې چاپ کړی دی.

دوهم ټوک: له کتاب الزکاة څخه پېل اخلي، د لومړي ځل لپاره په قاهره کې المطبوعه اليوسفیه په کال (۱۳۸۶هـ) کې چاپ کړی دی.

درېم ټوک: له باب الهدی والأضحیة څخه پېل اخلي، او د لومړي ځل لپاره په لبنان کې مطابع الامان بدرعون په (۱۳۸۷هـ) کې چاپ او خپور کړی دی.

څلورم ټوک: له کتاب البيع څخه پېل اخلي، د لومړي ځل لپاره به دمشق کې دار الحیاء په (۱۳۸۸هـ) کال کې چاپ او خپور کړی دی.

پنځم ټوک: له کتاب الحجر څخه پېل اخلي، او د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع نجد التجارية په (۱۳۹۱هـ) کې چاپ او نشر کړی دی.

شپږم ټوک: له کتاب الغصب نه پېل اخلي، او د لومړي ځل لپاره به رياض کې مطابع نجد التجارية په (۱۳۹۲هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی.

اووم ټوک: له باب الهدية والعطايا نه پېل اخلي، او د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع المدينة په (۱۴۰۱هـ) کې چاپ او نشر کړی دی.

۲-: [تحاف المسلمين بما تيسر من أحكام الدين] یاد کتاب دوه ټوکونه لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع الاشعاع په (۱۴۰۳هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی.

۳-: [التلخيصات جُلِّل أحكام الزكاة]، کوچنی حجم لري.

۴-: [أوضح المسالك الى أحكام المناسك]، یاد کتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع نجد التجارية په (۱۳۹۲هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی.

۵ - [المناهل الحسان في دروس رمضان]، ياد كتاب يو ټوك لري، د لومړي ځل لپاره په دمشق كې دار الحياة په (۱۳۸۶ هـ) كال كې چاپ او نشر كړی دی.

۶ - [الكنوز الملية في الفرائض الجلية] ياد كتاب هم يو ټوك لري، د لومړي ځل لپاره په رياض كې مطابع المدينة په (۱۴۱۲ هـ) كال كې چاپ او نشر كړی دی.
(د دين په محاسنو كې يو كتاب لري:

۱ - [من محاسن الدين الاسلامي] كوچنی ټوك دی، د (موارد الضمان لدروس الزمان) كتاب ترڅنگ يې اصل چاپ شوی دی.
(په نبوي معجزاتو كې يو كتاب لري:

۱ - [من معجزات النبي صلى الله عليه وسلم] يو ټوك دی، د دې كتاب اصل هم د (موارد الضمان لدروس الزمان) ترڅنگ چاپ شوی.
(په شعرونو، زهد او حكمتونو كې هم يو كتاب لري:

۱ - [مجموعة القصائد الزهديات] ياد كتاب دوه ټوكه لري، د لومړي ځل لپاره په رياض كې مطابع الخالد للأوفست په (۱۴۰۹ هـ) كال كې چاپ او نشر كړی دی.
(په وعظ، نصيحت او ارشاد كې شپږ كتابونه لري:

۱ - [موارد الضمان لدروس الزمان] ياد كتاب شپږ ټوكونه لري، په اصل كې ياد كتاب د (المناهل الحسان في دروس رمضان) فرعه ده، له دې كبله د چاپ لومړی ځل هم نه لري، بلكې په درې ټوكونو شپږم چاپ په (۱۳۹۵ هـ) كال كې صادر شو.

۲ - [مفتاح الأفكار للتأهب لدار القرار]، ياد كتاب درې ټوكونه لري، د لومړي ځل لپاره په رياض كې مطابع المدينة په (۱۴۱۳ هـ) كې چاپ او نشر كړی دی.

۳ - [ارشاد العباد للاستعداد ليوم المعاد] ياد كتاب يو ټوك لري، د لومړي ځل لپاره په رياض كې مطابع الخالد للأوفست په (۱۴۰۶ هـ) كې چاپ او نشر كړی دی.

۴ - [ايقاظ أولي الهمم والأبصار الى اغتنام الأيام الخالية] ياد كتاب يو ټوك لري، د لومړي ځل لپاره په رياض كې مطابع الخالد للأوفست په (۱۴۰۷ هـ) كې چاپ او نشر كړی دی.

۵ :- [سلاح اليقظان لطردي الشيطان] ياد كتاب يو ټوك لري، د لومړي ځل لپاره مطابع الخالد للأوفست په (۱۴۰۸هـ) كال كې چاپ او نشر شوى دى.

۶ :- [اغتنام الأوقات في الباقيات الصالحات]، ياد كتاب يو ټوك لري، د لومړي ځل لپاره په رياض كې مطابع الخالد للأوفست په (۱۴۰۹هـ) كې چاپ او نشر كړى دى.

شيخ رحمه الله په خپلو او د نورو علماؤ په تاليفاتو كې د شعرونو ډېرې قصيدي لري، لكه هغه قصيده چې شيخ عبدالله بن جار الله الجار الله يې د (نصيحت) عنوان لاندې په خپل كتاب (الثمار اليانعة من الهلمات الجامعة) په (۴۲۹-۴۳۰) مخونو كې ذكر كړې ده، د شيخ جار الله كتاب هم په رياض كې مطابع الخالد للأوفست په (۱۴۰۷هـ) چاپ او نشر كړې ده، كه څه هم شيخ جار الله ورته قصيده نه ده منسوب كړې خو قصيده د شيخ عبدالعزيز بن محمد السلطان رحمه الله ده، د قصيدي مطلع دا ده:

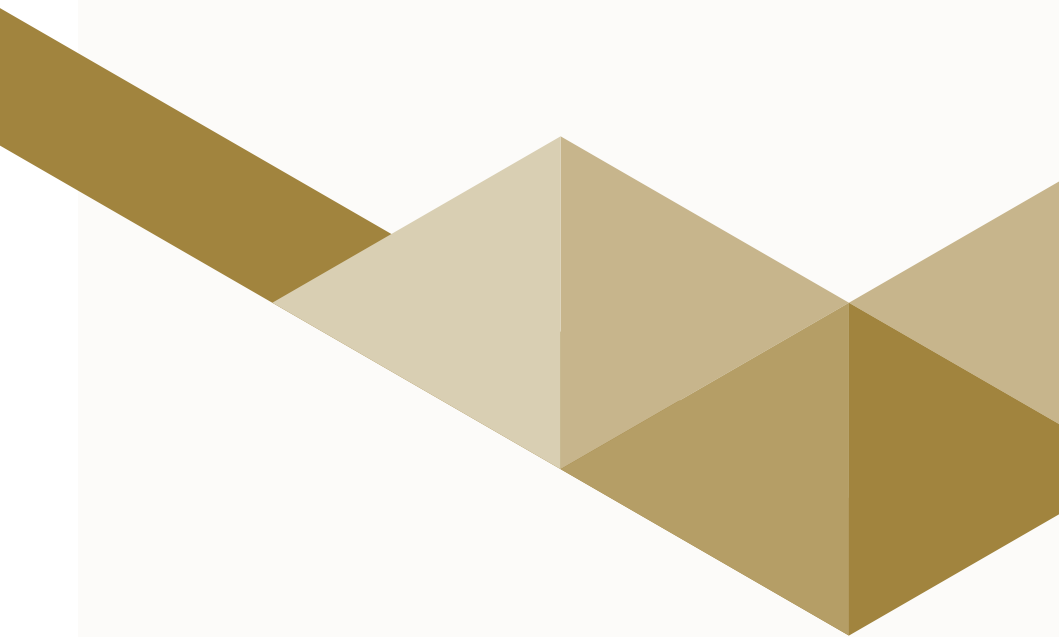
أُخِي اسْتَمِعْ مِنِّي هُدَيْتَ نَصِيحَةً بِقَوْلِ حَرِيٍّ بِالصَّوَابِ وَنَافِعِ

تكميل:

د شيخ رحمه الله دا تعارف مې له خپل كتاب (أعذب الموارد في سيرة الشيخ الوالد) څخه راخستې ده هېر دې نه وي چې ياد كتاب د شيخ رحمه الله ذاتي سيرت ته كامل شمول لري، خو كتاب مخطوط دى.

الحمد لله الذي تتم بنعمته الصالحات

IslamHouse.com

 islamhouseps

 IslamHousePs

 IslamHousePs

 islamhouse.com/ps/

For more details visit
www.GuideToIslam.com

contact us :Books@guidetoislam.com

 Guidetoislam.org

 [Guidetoislam1](https://twitter.com/Guidetoislam1)

 [Guidetoislam](https://www.youtube.com/Guidetoislam)

 www.Guidetoislam.com

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

هاتف: +966114404900 فاكس: +9661144970126 ص ب: 29465 الرياض: 11457

ISLAMIC PROPAGATION OFFICE IN RABWAH

P.O.BOX 29465 RIYADH 11457 TEL: +966 11 4454900 FAX: +966 11 4970126

د اسلامي دين ښېگړې او فايدي

د کتاب په اړه: اسلام د ټولو اسماني دينونو وروستی دين دی، اسلام بې اعلی ترين او غوره ترين دين دی، اسلام بې پوره او ښايسته دين دی، ډېر کماليات او ځانگړنې لري چې بل دين يې نه لري، مذکوره ژباړل شوی کتاب بې په خپل فصیح اسلوب په هر اړخ کې گرد محاسن او ښايسته خصلتونه يادوي، ليکوال رحمه الله په کې د اسلام او ايمان او احسان محاسن ذکر کړي دي، د نکاح، طلاق او پلور او پېر او د حدودو متعلق ښه والی ذکر کړی دی، مؤلف رحمه الله پکې د دنيا مذمت او فاني حلاوت هم څېړلی دی، ياد کړي يې دي چې حلاوت بې چيچل دي، دنيا ټول واکدار خلک د ځان غلامان کړي دي او خپل زهر يې پرې څښلی دي خو د زندگی په دومره اوږده موده کې يې پرې خپل خواږه ونه څښل، خواږه د جنت خواږه دي، هغه څوک بريالی دی چې دنيا يې د خپل رب د اطاعت له کبله طلاقه کړي وي، او دنيا هغه متقي انسان ته ځان ورکوي چې بيخي يې غواړي نه، د کتاب منځ پانگه ډېره ښايسته، ډولي او په اسلوب سمبال منځ پانگه ده چې تعبير ترې نه شي کېدای، مذکوره کتاب د عظيم شان او شوکت او د لوړې مرتبې حامل دی، الله دې دا کتاب له ليکوال، له ژباړن، او د چاپ اړوند ټولو برخوالو چې بې تحاشا کوښښونه يې پکې کړي دي په ښه توگه قبول کړي

IslamHouse.com

